

Länsi-Lapin luonnonvara- suunnitelma

Kausi 2006–2015

METSÄHALLITUS

Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 58 • 2006

Länsi-Lapin luonnonvara- suunnitelma

Kausi 2006–2015

Veikko Hiltunen
Päivi Paalamo
Matti Rautiainen
Ilkka Vaara

Rovaniemi 2006

© Metsähallitus 2006

Kuvat: Arja Rautakoski, Markus Sirkka, Lauri Karvonen ja Ilkka Vaara

Ulkoasu: Arja Rautakoski

Taitto: Ritva Ramlin

Painopaikka: Edita Prima Oy

Tilaukset:

Puh. 0205 64 7702

Sähköp. natureinfo@metsa.fi

ISSN 1239-1670

ISBN-13: 978-952-446-533-5 NIDOTTU)

ISBN-13: 978-952-446-534-2 (PDF)

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	31.1.2007
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	17.10.2006
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	
TEKIJÄ(T)	Veikko Hiltunen, Päivi Paalamo, Matti Rautiainen ja Ilkka Vaara		
JULKAISUN NIMI	Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelma, kausi 2006–2015		
TIIVISTELMÄ			
<p>Vuonna 2004 käynnistetyn hankkeen tavoitteena oli laatia maankäytön ja luonnonvarojen hoidon ja käytön kokonais-suunnitelma Metsähallituksen Länsi-Lapin maa-, metsä- ja vesialueille. Suunnitelma ohjaa Metsähallituksen ja sen eri tulos-alueiden toimintaa Länsi-Lapin valtion mailla vuosina 2006–2015.</p> <p>Suunnitteluprosessia varten työstettiin ajantasaiset tiedot luonnonvaroista sekä analysoitiin sidosryhmien, asiakkaiden ja kansalaisten Metsähallitukseen ja valtion maihin kohdistamat tavoitteet ja odotukset. Suunnitelma laadittiin tiiviissä yhteis-työssä alueellisista sidosryhmistä koostuvan yhteistyöryhmän kanssa.</p> <p>Suunnitelmassa muodostettiin seitsemän vaihtoehtoa, joiden avulla selvitettiin toiminnan erilaisten painotusten vaikutuksia. Vaihtoehtoja arvioitiin kestävyyden ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden kannalta valittujen tarkastelunäkö-kuilmien ja niiden mittareiden avulla. Vaihtoehtotarkastelun tuloksista haettiin tukea tavoiteasetteluun ja alkavan kauden toiminnan linjauksiin. Vaihtoehtojen arvioinnin lopputuloksena yhteistyöryhmä suositteli, että suunnitelmakaudella Metsä-hallituksen toiminnassa Länsi-Lapin alueella tulisi painottaa matkailun ja virkistyskäytön tavoitteita tähänastista enemmän.</p> <p>Metsähallitus vahvisti suunnitelman 17.10.2006. Toiminnassa painotetaan virkistyskäytön ja matkailun tavoitteita yhteis-työryhmän suosituksen mukaisesti. Painotuksen muutos toteutetaan laajentamalla maisema- ja virkistyskäyttöpainotteisten alueiden verkostoa noin 21 000 hehtaarilla matkailun painopistealueilla ja yksittäisten matkailu- ja maisemakohteiden ympäristöissä.</p> <p>Länsi-Lapin alueen ekologinen verkosto laajentui luonnonvarasuunnittelun kanssa samanaikaisesti käynnissä olleiden Etelä-Suomen metsien suojeluohjelman (METSO) sekä Metsähallituksen ja luontojärjestöjen välisen dialogiproessin seurauksena-merkittävästi, noin 13 100 hehtaarilla metsämaata.</p> <p>Metsätalouden hakkuumäärä suunnitelmakaudella on noin 785 000 m³ vuodessa. Määrä perustuu yhteistyöryhmän suositta-maan vaihtoehtoon ja siinä on otettu täysimääräisesti huomioon edellä mainitut METSO-ohjelman ja dialogiproessin rat-kaisut. Metsätalouden töitä on painotettu Lapin metsäohjelman tavoitteiden mukaisesti kasvatushakkuisiin ja taimikon-hoitoon.</p> <p>Suunnitelman toimintaohjelman mukaisesti:</p> <ul style="list-style-type: none">• Naturan yleissuunnitelman määrittelemille kiireisille kohteille laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelmat. Lajien ja luonto-tyyppien inventointia, hoitoa ja seurantaa tehostetaan.• Matkailun painopistealueiden palveluvarustusta kehitetään asiakaslähtöisesti.• Kaavoitusta jatketaan matkailukeskuspainotteisesti ja maa-ainesvaroja kartoitetaan sekä niiden jalostusastetta nostetaan ottaan ympäristönäkökohdat korostetusti huomioon.• Metsästyksen mitoitukselta neuvotellaan paikallisten riistanhoitoyhdistysten kanssa ja kalavesien hoidossa hyödynne-tään luontaisia kalakantoja.• Yhteistyötä porotalouden kanssa jatketaan paliskuntain yhdistyksen kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen mukaisesti. Vuo-rovaikutusta ja yhteistyötä tiivistetään paikallisten toimijoiden kanssa. <p>Suunnitelman toteutumista tarkastellaan ja toimintaohjelma loppukaudelle tarkistetaan yhteistyötahojen kanssa vuonna 2011. Toimintaohjelmaa voidaan tarkistaa aiemminkin, jos toimintaympäristössä tapahtuu merkittäviä muutoksia.</p>			
AVAINSANAT	Luonnonvarasuunnitelma		
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 58		
ISSN 1239-1670	ISBN-13: 978-952-446-533-5 (NIDOTTU) ISBN-13: 978-952-446-534-2 (PDF)		
SIVUMÄÄRÄ	112	KIELI	Suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	Edita Prima Oy
JAKAJA	Metsähallitus, metsätalous	HINTA	25 €

Sisältö

1. Johdanto	7
1.1. Luonnonvarasuunnitelman tavoitteet	7
1.2. Suunnittelualaue	8
1.2.1. <i>Osa-alueet</i>	8
1.3. Luonnonvarasuunnitelman laadinta	9
1.4. Projektin organisointi	10
2. Kauden 1999–2005 arviointi	11
2.1. Toimintaympäristön kehitys	11
2.2. Metsähallituksessa tapahtuneet muutokset	13
2.2.1. <i>Edellisen suunnitelman ratkaisut</i>	13
2.2.2. <i>Kauden 1999–2005 merkittävimmät muutokset</i>	13
2.3. Maa- ja vesialueet	14
2.4. Luonnonsuojelu	15
2.4.1. <i>Suojelualueverkosto</i>	15
2.4.2. <i>Talousmetsien luonnonhoito</i>	15
2.5. Metsävarat	16
2.6. Hakkuut ja metsänhoito	17
2.7. Virkistyskäyttö ja luontomatkailu	18
2.8. Metsästys ja kalastus	19
2.9. Kaavoitus ja maa-ainestoiminnot	20
3. Nykytilan kuvaus	21
3.1. Suunnitelma-aineistot ja niiden luotettavuus	21
3.2. Maat, metsät ja vedet	22
3.3. Luonnonsuojelun nykytila	25
3.3.1. <i>Osa-alueiden kuvaukset</i>	25
3.3.2. <i>Ekologinen verkosto</i>	27
3.3.3. <i>Suojelualueiden hoito</i>	31
3.4. Talousmetsien nykytila	33
3.4.1. <i>Ikärakenne</i>	33
3.4.2. <i>Kasvupaikat</i>	34
3.4.3. <i>Puusto</i>	35
3.4.4. <i>Puulajirakenne</i>	36
3.5. Porotalous	36
3.6. Virkistyskäyttö ja luontomatkailu	37
3.7. Erätalous	39
3.7.1. <i>Metsästys ja riistanhoito</i>	39
3.7.2. <i>Kalastus</i>	40
3.8. Maa-ainestoiminta	40
3.9. Siemen- ja taimituotanto	41
3.10. Metsähallituksen toiminta ympäristön näkökulmasta	41

4. Tavoiteanalyysi	42
4.1. Asiakkaiden ja sidosryhmien tavoitteet	42
4.2. Kansalaisten odotukset	44
4.2.1. <i>Kunnanvaltuustot</i>	44
4.2.2. <i>Yleisötilaisuudet</i>	45
4.2.3. <i>Internetkysely</i>	45
4.2.4. <i>Kuntalaiskyselyn tulokset</i>	46
4.3. Omistajan linjaukset	46
4.4. Tavoitteiden ja vaihtoehtojen kuvaaminen	47
4.5. Yhteenvedo tavoitteista	49
5. Vaihtoehtotarkastelu	50
5.1. Vaihtoehtotarkastelun tavoitteet	50
5.2. Suunnitelmavaihtoehdot	50
5.3. Vaihtoehtojen tulokset	52
5.4. Vaihtoehtojen arvottaminen	53
6. Toiminnan päälinjat	55
6.1. Toiminnan linjaukset Länsi-Lapin alueelle kaudelle 2006–2015	55
7. Toimintaohjelma 2006–2010	57
7.1. Maankäyttö	57
7.2. Luonnonsuojelu	58
7.2.1. <i>Suojelualueverkosto</i>	58
7.2.2. <i>Taloustmetsien luonnonhoito</i>	60
7.3. Erätalous	61
7.3.1. <i>Metsästys ja riistanhoito</i>	61
7.3.2. <i>Kalastus</i>	62
7.4. Virkistyskäyttö ja luontomatkailu	63
7.5. Metsätalous	65
7.6. Porotalous	67
7.7. Kaavoitus ja kiinteistökauppa	68
7.8. Maa-ainestoiminnot	69
7.9. Vaikutusten arviointi ja riskianalyysi	69
7.10. Lausunnot ja niihin annetut vastineet	73
8. Seuranta	81
Liite 1. Projektioorganisatio	84
Liite 2. Luonnonvarasuunnitelman seuranta, kausi 1999–2005	85
Liite 3. Alue-ekologisten suunnitelmien seuranta	102
Liite 4. Kuviotietojen maastotarkastusajankohta metsämaalla	105
Liite 5. Hakkuulaskelman kuvaus	106
Liite 6. Hakkuusuunnitteen herkkyyss- ja riskianalyysi	107
Liite 7. Kuntalaiskyselyn tulokset	108

1.

Johdanto

1.1. Luonnonvarasuunnitelman tavoitteet

Luonnonvarasuunnittelu on Metsähallituksen keskeisin työkalu luonnonvarojen käytön mitoituksessa ja ohjauksessa. Suunnittelussa tarkastellaan valtion maiden ja vesien käyttöä ja toiminnan painotuksia taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden pohjalta. Työn tuloksena tarkistetaan eri käyttömuotojen väliset painotukset ja keskeisten toimintojen mitoitus vastaamaan nykyisiä tavoitteita ja luonnonvarojen tilaa. Metsähallituksen omia toimintoja ovat metsätalous, luonnonsuojelu, virkistyskäyttö, luontomatkailu, kiinteistöjalostus, maa-ainekauppa sekä siemen- ja taimituotanto.

Suunnitelman avulla Metsähallitus pitää myös toimintaympäristön ajan tasalla valtion metsien tilasta ja käytöstä. Luonnonvarasuunnitelma uusitaan kymmenen vuoden välein. Suunnitelman toteutumisesta kerätään seurantatietoa vuosittain ja suunnitelma tarkistetaan kauden puolivälissä yhdessä sidosryhmien kanssa.

Metsähallituksen hoidossa ovat lähes kaikki valtion luonnonsuojelualueet. Länsi-Lapin Natura-alueiden maa-alasta suurin osa on valtion mailla. Talouskäytössä olevalla omaisuudella on omistajan asettamia tuottotavoitteita. Länsi-Lapin alueen talousmetsien tuotolla on tärkeä rooli koko Metsähallituksen tulostavoitteen saavuttamisessa. Metsähallituksella on lisäksi Lapissa huomattava aluetaloudellinen merkitys työn, toimeentulon ja yleisen taloudellisen aktiivisuuden kannalta.

Tämän luonnonvarasuunnitelman tarkoitus on ohjata Metsähallituksen ja sen eri tulosalueiden toimintaa Länsi-Lapin valtion mailla vuosina 2006–2015. Vuonna 2004 käynnistetyn hankkeen tavoitteena oli laatia maankäytön ja luonnonvarojen hoidon ja käytön kokonaissuunnitelma Metsähallituksen Länsi-Lapin maa-, metsä- ja vesialueille. Työn tavoitteeksi asetettiin taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä sekä mahdollisimman laajasti hyväksytty suunnitelma. Suunnitteluprosessia varten työstettiin ajantasaiset luonnonvaratiedot ja analysoitiin sidosryhmien, asiakkaiden ja kansalaisten Metsähallitukseen ja valtion maihin kohdistamat tarpeet ja odotukset. Luonnonvarojen ja omistajan asettamien rajojen puitteissa suunnittelutyössä sovitettiin yhteen asiakkaiden tarpeet ja toimintaympäristön odotukset sekä yhteiskunnan Metsähallitukselle asettamat velvoitteet ja Metsähallituksen omat tavoitteet.

1.2. Suunnittelualue

Suunnittelualue noudattaa Metsähallituksen metsätalouden Länsi-Lapin alueen rajoja. Alue käsittää 13 kuntaa: Kemi, Keminmaa, Kittilä, Kolari, Muonio, Pello, Posio, Ranua, Rovaniemi, Simo, Tervola, Tornio ja Ylitornio. Metsähallituksen hallinnassa Länsi-Lapissa on kaikkiaan 1,9 miljoonaa hehtaaria maa- ja vesialueita eli noin 40 % koko alueen pinta-alasta.

1.2.1. Osa-alueet

Uuteen luonnonvarasuunnitelmaan yhdistettiin aiemmin tehdyt alue-ekologiset suunnitelmat (liite 3). Kahdeksaatoista erillistä suunnitelmaa ei jatkossa enää tarvita, sillä alueiden ekologisia arvoja tarkastellaan ja arvioidaan osana luonnonvarasuunnitelmaa kolmena maantieteellisenä osa-alueena. Osa-aluejako perustuu kasvimaantieteellisiin vyöhykkeisiin sekä metsien käyttöhistoriaan ja rakenteeseen. Myös hallinnolliset rajat vaikuttivat jakoon. Osa-alueet ovat pohjoisosa, keskiosa ja Lapin kolmio. Osa-alueet on esitelty tarkemmin luvussa 3.

Kuva 1. Osa-aluejako.

1.3. Luonnonvarasuunnitelman laadinta

Suunnittelutyön aluksi analysoitiin luonnonvarojen ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten arvojen määrä ja laatu sekä toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Seuraavassa vaiheessa tarkasteltiin kuluneen suunnittelukauden (vv.1999–2005) tavoitteiden toteutumista ja selvitettiin mitä uusia tavoitteita suunnitteluprosessiin osallistuvat tahot halusivat asettaa metsien eri käyttömuodoille tulevalle suunnittelukaudelle. Tavoitteiden määrittelyyn osallistuivat yhteistyöryhmä, projektiryhmä ja ohjausryhmä.

Analysointia varten tavoitteita tarkasteltiin viidestä eri näkökulmasta, joita olivat luonnonsuojelun, talouden, virkistyskäytön ja matkailun, porotalouden sekä aluetalouden näkökulma. Näkökulmia kuvaamaan valittiin yhteensä kymmenen mittaria, joita käytettiin myöhemmin myös vaihtoehtojen arviointikriteereinä.

Tulevaa kehitystä arvioitiin vaihtoehtojen avulla. Länsi-Lapin luonnonvarojen käytölle laadittiin seitsemän erilaista vaihtoehtoista toimintamallia painottamalla eri tavalla kunkin näkökulman keskeisiä tavoitteita. Jokaisen toimintamallin tulokset selvitettiin ja laskettiin Mela-metsäsuunnitteluohjelmistolla ja paikkatietoanalyysillä. Näin saatiin

arvot valituille vaihtoehtojen arviointikriteereille. Kriteerikohtaisten tulosten perusteella vaihtoehtojen vaikutuksia oli helpompi vertailla keskenään.

Päätösanalyysissä arvioitiin vaihtoehtojen tulosten perusteella millainen toiminta vastaisi parhaiten omistajan, asiakkaiden ja sidosryhmien asettamia tavoitteita ja mitä muutoksia nykyisen toiminnan painotuksiin olisi tarpeen tehdä. Päätösanalyysissä käytettiin apuna myös nykyaikaisia päätöstukitekniikoita kuten äänestysmenetelmiä ja Mesta-internetsovellusta.

1.4. Projektin organisointi

Organisointi perustui Metsähallituksen päätökseen, että Itä- ja Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelmat laaditaan yhtä aikaa samassa projektissa. Suunnitelmia vei eteenpäin projektiryhmä, joka koostui Itä- ja Länsi-Lapin alueen eri tulosalueiden edustajista. Hanketta ohjasi aluejohtajista koostuva ohjausryhmä. Suunnittelutyö tehtiin Metsähallituksen yhteistyölähtöisen toimintaperiaatteen mukaan (Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelu, suunnitteluohje 2004).

Sidosryhmille, asiakkaille ja kansalaisille tarjottiin mahdollisuus osallistua työhön. Osallistumista varten perustettiin alueellinen yhteistyöryhmä, johon sidosryhmät valitsivat edustajansa. Perustamistilaisuuteen kutsuttiin kaikki Metsähallituksen aiemmissa hankkeissa mukana olleet sidosryhmät, yhteensä 120 kpl. Sidosryhmät valitsivat keskuudestaan työryhmään 15 edustajaa. Ryhmä työskenteli maaliskuusta 2004 helmikuuhun 2006 kokoontuen yhteensä seitsemän kertaa.

Kansalaisille järjestettiin Länsi-Lapissa yhteensä 5 tilaisuutta näkemystensä esittämistä varten maaliskuussa 2004. Lisäksi palautetta sai antaa internetin kautta. Kaikille alueen kunnanvaltuustoille tarjottiin mahdollisuutta ilmaista näkemyksensä suunnitelmavaihtoehtoihin.

Osallistamisesta kerrotaan tarkemmin kohdassa 4. Tavoiteanalyysi.

2.

Kauden 1999–2005 arviointi

2.1. Toimintaympäristön kehitys

Metsäsektorin kehitys Länsi-Lapissa on ollut tarkastelujaksolla kokonaisuudessaan myönteistä. Kemin puunjalostusteollisuuden investoitiin satoja miljoonia euroja. Puutuoteteollisuuden kehittämiseen on panostettu, mikä on tuonut uutta nousua mekaaniseen puunjalostukseen. Hakkuumäärät Länsi-Lapissa ovat säilyneet tasaisina, mikä on ylläpitänyt työpaikkojen määrän alueen PK-yrityksissä ennallaan.

Lapin metsäteollisuuden puun käyttö on noin 6,5 milj. m³ vuodessa. Tästä puumäärästä vain hiukan yli puolet saadaan Lapista, joten puun kysyntä alueella on hyvä. Metsäntutkimuslaitoksen tilastojen mukaan kuitupuun hinta on ollut jo neljättä vuotta laskusuunnassa sahatukin hinnan pysyttyä suunnilleen samalla tasolla jakson ajan. Metsätalouden kustannusten hallinta on vaikeutunut viime aikoina öljyn hinnan nousun vuoksi.

Matkailun kasvu Länsi-Lapin alueella on tuonut uusia työpaikkoja ja tarvetta infrastruktuuriin, kuten teiden, ylläpitoon. Metsähallitus on mukana usean matkailukeskuksen kehittämisessä mm. tarjoamalla tontteja sekä rakentamalla palveluvarustusta. Suojelualueiden ala on kasvanut ja niiden reitistöjä ja palveluita on kehitetty.

Pohjois-Suomen metsien suojeluvaatimukset nousivat uudelleen esiin Greenpeacen siirrettyä metsäkampanjansa painopistettä Kanadasta Eurooppaan. Suomen luonnonsuojeluliitto ja WWF esittivät keväällä 2003 uudet laajat karttarajaukset, joita on siitä asti käsitelty keskusteluprosessissa Metsähallituksen ja näiden järjestöjen välillä tavoitteena alue-ekologisten suunnitelmien täydentäminen järjestöjen toimittamien uusien tietojen pohjalta.

Porotaloutta rasitti kuluneella jaksolla sekä poronlihan hinnan lasku että öljyn hinnan vaihteleva nousu. Porotalouden työllistävä merkitys on kuitenkin säilynyt ennallaan rinnakkaiselinkeinojen kehittämisen ansioista. Metsähallituksen ja Paliskuntain yhdistyksen välinen yhteistoimintasopimus solmittiin vuonna 2002. Paliskunnista kerättyjen tietojen mukaan sopimuksen aikana yhteistyö on kehittynyt myönteisesti.

Kaivosteollisuuden lisääntynyt kiinnostus alueeseen on lisännyt kaivosvaltausten ja kaivospiirien määrää. Valtausten kokonaispinta-ala on noussut yli 20 000 hehtaariin. Metsätalousalueisiin kohdistuvista monenlaisista käyttöpaineista kertoo se, että erilaisen maanvuokra- ja käyttöoikeussopimusten määrä on noussut, niitä on nyt jo yli 1 700 kpl.

Lapissa työttömyys on laskenut vuoden 1999 22,5 %:sta vuoden 2005 16,7 %:iin. Työllisyysaste on vastaavasti noussut 51,6 %:sta noin 56,6 %:iin. Vaikka työttömyys on Lapissa vähentynyt voimakkaammin kuin koko maassa, on se edelleen korkea suhteessa koko maahan.

Koko Pohjois-Suomen kehityksen keskeinen epävarmuustekijä on väestön väheneminen. Länsi-Lapin kunnista on väestö vähentynyt 2,9 % tarkastelujakson aikana. Vuonna 2005 väkimäärä oli 149 888 henkeä. Vain Rovaniemellä, Kittilässä ja Keminmaassa väestö on tarkastelujaksolla lisääntynyt. Maaseudun haja-asutusalueiden väestökato on suuri riski koko alueen elinkeinotoiminnalle. Metsien hoitoon ja puunkorjukseen on kehittymässä työvoiman vajuusta. Kuntien asukasmäärän lasku heikentää palvelujen ylläpitomahdollisuuksia. Infrastruktuurin rapistuminen rajoittaisi myös matkailun kehitysnäkymiä. Elinvoimaisen aluekehityksen ylläpito edellyttää kaikkien nykyisten elinkeinojen kehittämistä ja yhteensovittamista toimijatahojen yhteistyöllä.

Edellisessä luonnonvarasuunnitelmassa todettiin, että alueen lounaisosien suojelullisia puutteita tulee selvittää. Etelä-Suomen metsien lisäsuojelutarvetta on arvioitu muun muassa ns. ESSU-työryhmän mietinnössä (Suomen ympäristö 437, 2000). Mietintö esittää suojelun keskeisimmät kehittämis- ja puutealueet. Lapin kolmiossa suojelun painopiste on alueen letto- ja lehtokeskuksen monimuotoisuuden turvaaminen. Alueen länsiosissa on vähän suojelualueita. Suojelualueverkostoa tulisi mietinnön mukaan parantaa määrittelemällä keskeisimmille alueille suojelualueverkon tukialueita. Valtioneuvosto asetti vuonna 2000 toimikunnan laatimaan ehdotuksen Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lounais-Lapin metsien suojelun tavoite-, rahoitus- ja toimintaohjelmaksi.

Valtioneuvosto vahvisti vuonna 2002 METSO-ohjelman kaudelle 2003–2012. Metsähallitus toteuttaa ohjelmaa mm. rahoittamalla luonnonsuojelualueiden hankintaa tonttien ja maiden myynnillä, luonnonsuojelualueiden luontotyyppitiedon keruulla, ennallistamalla luonnonsuojelualueilla, käyttämällä metsätalouden työvoimaa suojelualueiden ennallistamistoissa ja talousmetsien suojeluarvojen inventoinneilla.

2.2. Metsähallituksessa tapahtuneet muutokset

2.2.1. Edellisen suunnitelman ratkaisut

Länsi-Lapin alueen ensimmäinen luonnonvarasuunnitelma valmistui vuonna 1999. Työn lopputuloksena mm. perustettiin suojelumetsät Tervolan Louepaloon ja Muonion Olostunturille sekä virkistymetsät Muonion Juuvanrovan-Nivunkitunturin-Särkitunturin alueelle ja Rovaniemen mlk:n Vikakönkään-Vaattunkikönkään alueelle. Suunnitelman seurantaan varten valittiin mittarit ja sovittiin, että suunnitelma tarkistetaan kauden puolivälissä. Seurantavaiheessa vuonna 2003 päätettiin laatia alueelle uusi luonnonvarasuunnitelma vuosille 2006–2015.

2.2.2. Kauden 1999–2005 merkittävimmät muutokset

Metsähallituksen maa- ja vesiomaisuus lisääntyi noin 160 000 hehtaarilla, josta lähes kaikki maa-ala tuli luontopalveluiden hallintaan luonnonsuojelualueiden hankinnan kautta ja hallinnan siirrolla Metsäntutkimuslaitokselta. Jonkin verran maata siirrettiin Puolustusvoimien hallinnasta Metsähallitukselle.

Metsäoppilaitosten opetusmetsät jäivät valtion omistukseen, kun oppilaitokset siirtyivät valtiolta kuntayhtymille. Metsähallitus luovutti opetusmetsien käyttöoikeudet kuntayhtymille. Opetusmetsiä on Länsi-Lapin alueella Rovaniemellä ja Kittilässä ja niiden pinta-ala on yhteensä 4 700 ha. Nämä alueet eivät sisälly tähän luonnonvarasuunnitelmaan.

Tarkastelujakson aikana saatiin valmiiksi Länsi-Lapin alue-ekologiset suunnitelmat. Suunnitelmissa inventoitiin talousmetsien ekologiset arvot ja monikäyttöarvot. Inventoinnin tuloksena noin 26 250 hehtaaria metsämaata siirrettiin taloustoiminnan ulkopuolelle (3,1 % talousmetsien metsämaasta). Nämä kohteet täydentävät osaltaan suojelualueverkostoa.

Suunnitelmakauden alkuvaiheessa saatiin käyttöön uusi paikkatietojärjestelmä (SutiGis), jota on kehitetty erityisesti luontotietojen osalta.

Metsähallituksen lainsäädännöllinen tausta uusiutui vuoden 2005 alusta, jolloin Metsähallitukseen alettiin soveltaa uutta Lakia valtion liikelaitoksista (1185/2002). Samalla tuli voimaan uusi Laki Metsähallituksesta (1378/2004). Perusratkaisu Metsähallituksesta valtion liikelaitoksena, jota tulostuohjaavat maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö, säilyi ennallaan. Merkittävin muutos uudistuksessa oli se, että kaikki Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät keskitettiin luontopalvelujen tulosalueeseen, ja samalla siirryttiin liiketoimintojen ja julkisten hallintotehtävien osalta bruttobudjetointiin. Maanhankinta tapahtuu uudessa mallissa budjettivaroin, ja toisaalta kaikki maanmyyntitulot tuloutetaan valtiolle.

Toinen Metsähallituksen toimintaan merkittävästi vaikuttanut, uuden Metsähallituslain aiheuttama muutos oli se, että maastoliikenne-, metsästys- ja kalastusluvut määriteltiin valituskelpoisiksi viranomaispäätöksiksi, joiden jakelussa tulee käyttää riippumattomia jakelukanavia. Lupien maksimimäärät tulee vuosittain kuuluttaa julkisesti, valituskelpoisina kiintiöpäätöksinä. Menettely määrämuotoisesti erityisesti metsästyslupajakelua, ja Metsähallituksen ei ole enää mahdollista tukea matkailuelinkeinoa tältä osin lupajakeluratkaisuillaan aikaisemmin omaksutun linjan mukaisesti. Uuden työnjaon mukaan metsätalous vastaa riistan elinympäristöjen hoidosta sekä vesien-suojelutoimenpiteistä metsätaloudessa, luontopalvelut metsästykseseen ja kalastukseen liittyvistä aktiivisista kalavesien- ja riistanhoitotoimista sekä lupapolitiikasta ja Villi Pohjola lupajakelusta.

Luontopalveluiden organisaatiota uudistettiin vuoden 2005 lopussa, jolloin Lapin kaksi alueyksikköä yhdistettiin yhdeksi. Uudistuksella tähdätään toiminnan tehostamiseen. Samalla toimintaa myös järjestettiin Metsähallituslain edellyttämällä tavalla siirtämällä eräasiat julkisten hallintotehtävien alle luontopalveluille.

Metsähallituksen henkilöstö (toimihenkilöt, työntekijät ja yrittäjät työntekijöineen) vähentyi tarkastelujakson aikana noin 25 henkilötyövuotta ollen vuonna 2004 noin 420 henkilötyövuotta. Metsätalouden henkilötyövuosimäärä on tulosalueista suurin, noin 335 henkilötyövuotta ja se on ainoana vähentynyt tarkastelujaksolla, kaikkiaan noin 35 henkilötyövuotta. Vähennys kohdistuu lähes kokonaan metsureiden ammattiryhmään. Luontopalvelut on lisännyt henkilöstöään ja muiden tulosalueiden henkilöstö on säilynyt suunnilleen ennallaan.

Metsähallituksen liikevaihto Länsi-Lapin alueella on noin 42 milj. €. Liikevaihto on kasvanut noin 3–4 milj. €. Metsätalouden liikevaihto on pysynyt suunnilleen samalla tasolla ja kasvu on syntynyt muiden tulosalueiden liikevaihdoista.

2.3. Maa- ja vesialueet

Edellisen luonnonvarasuunnitelman tietoja verrataan vuoden 2005 tietoihin.

Metsähallituksen hallinnoimien maiden ja vesien kokonaisala lisääntyi tarkastelujaksolla 158 100 hehtaaria (1 745 700 ha → 1 903 800 ha). Maa-ala lisääntyi 47 000 hehtaaria (1 679 400 ha → 1 726 400 ha). Luonnonsuojelukäytössä oleva maa-ala lisääntyi 61 000 hehtaarilla ja metsätalousskäytössä oleva maa-ala vähentyi 16 000 hehtaarilla. Muiden käyttömuotojen (vuokra- ja käyttöoikeus-, metsänjalostus- ja puolustusvoimien alueet yms.) maa-ala säilyi lähes ennallaan.

Metsähallituksella on hallinnassaan valtion omistamia vesialueita, yleisiä vesialueita sekä osuuksia yhteisiin vesialueisiin. Valtion vesialueita on Länsi-Lapin alueella yhteensä 177 400 hehtaaria. Vesialueet lisääntyivät tarkastelujaksolla peräti 111 000

hehtaaria. Vesien lisäys tulee pääasiassa Perämeren yleisten vesialueiden siirrosta Metsähallituksen hallintaan.

Pohjoisin osa alueesta kuuluu suojametsäalueeseen. Suojametsäalueen kokonaispinta-ala on 226 900 ha.

2.4. Luonnonsuojelu

2.4.1. Suojelualueverkosto

Luontopalvelujen hallinnassa olevan maapinta-alan lisäyksestä Pallas-Ounastunturin kansallispuiston ja Pisavaaran luonnonpuiston osuus on 26 500 ha. Luontopalvelujen hallintaan ostoina, vaihtoina tai hallinnansiirtoina tulleita kiinteistöjä oli ajanjaksolla noin 13 700 hehtaaria.

Edellisen luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman mukaan Metsähallitus perusti omalla päätöksellään kaksi uutta luonnonsuojelulain mukaista luonnonsuojelualuetta. Oloksen ja Ruuttulampien luonnonsuojelualueiden yhteenlaskettu ala on noin 103 hehtaaria. Lisäksi ajanjaksolla on perustettu kolme muuta uutta suojelumetsää: Järvisen Aihkikko, Aavasaksan kruununpuisto ja Äkässaivo. Pallas-Yllästunturin kansallispuisto perustettiin 1.2.2005. Puiston kokonaisala on noin 102 000 hehtaaria. Syötteen kansallispuisto ulottuu myös Lapin läänin puolelle. Yllästä ja Syötettä lukuun ottamatta muita vanhojen metsien suojeluohjelman alueita ei ole vielä perustettu lakisääteisiksi suojelualueiksi.

Ajanjaksolla tehdyt valtioneuvoston päätökset liittävät lähes kaikki lakisääteiset suojelualueet ja valtaosan suojeluohjelmien kohteista Natura 2000-verkostoon. Natura 2000-verkoston muodostaminen on kasvattanut suojelupinta-alaa vanhojen suojeluohjelmien lisäksi kaikkiaan 22 900 hehtaaria (Tornionjoki ei ole luvussa mukana), joista noin 8 700 hehtaaria sijaitsee Metsähallituksen mailla. Natura on tuonut laajennusalueita mm. entisen Pallas-Ounastunturin kansallispuiston ympärille.

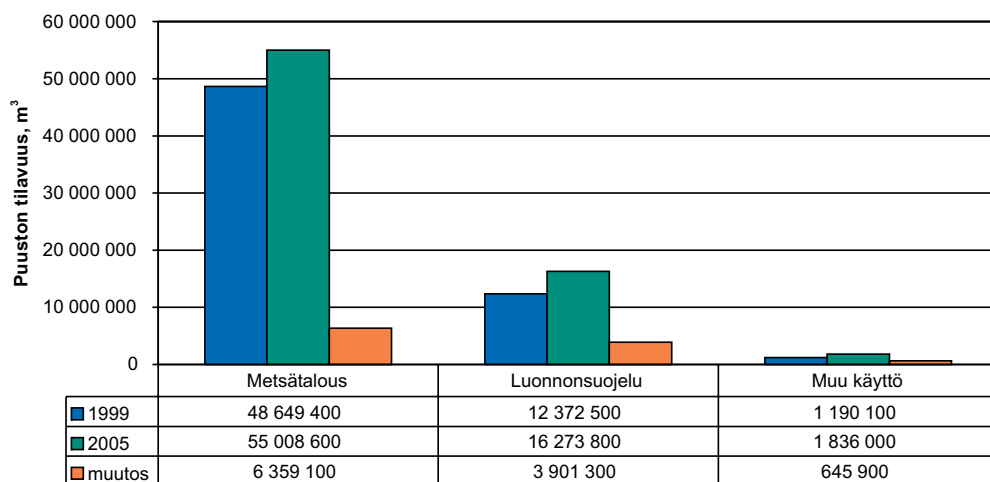
2.4.2. Talousmetsien luonnonhoito

Vuoden 2000 loppuun mennessä kaikille valtion talousmetsäalueille laadittiin yhteensä 18 alue-ekologista suunnitelmaa. Alue-ekologiset ratkaisut on tallennettu paikkatietojärjestelmään, jotta tietoja voidaan hyödyntää kuviokohtaisten toimenpiteiden suunnittelussa.

Suunnittelussa rajattiin talouskäytön ulkopuolelle uhanalaisten lajien esiintymiä, luontokohteita ja ekologisista yhteyksiä yhteensä 26 250 ha. Lisäksi talouskäyttöä rajoitettiin 27 300 hehtaarilla, mikä koostuu monimuotoisuuden lisäämisalueista sekä riista- ja maisemakohteista.

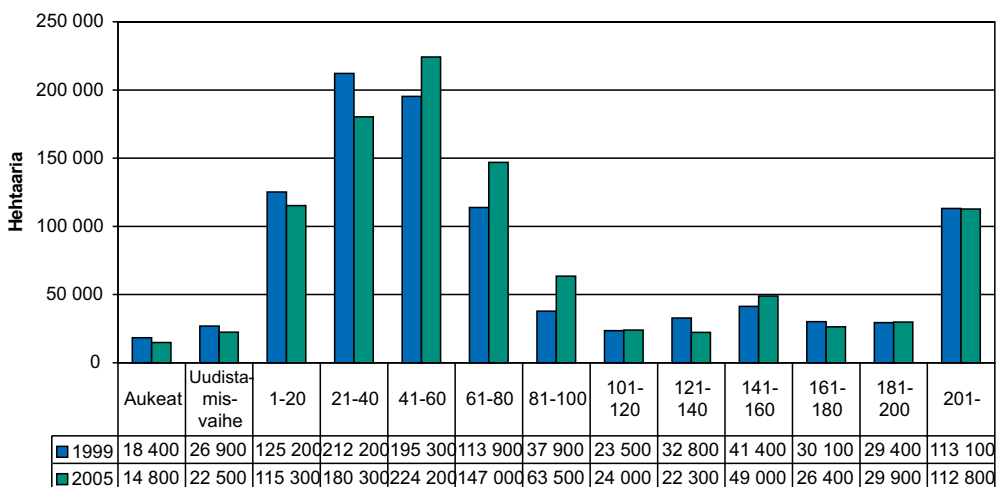
Alue-ekologisissa suunnitelmissa asetettiin tavoitteita 50 vuodelle. Seurannassa ovat vanhat metsät, lehtipuuvaltaiset metsät, lehtipuun osuus ja kulutus. Tavoitteiden toteutumisen seuranta perustuu Metsähallituksen paikkatietojärjestelmän tietoihin. Vanhojen metsien tavoiteosuus täyttyy lähes kaikkialla. Lehtipuuvaltaisten metsien määrää on lisääntynyt hieman, mutta se on silti vielä kaikkialla alle tavoitteen. Vuonna 2001 valmistuneessa alue-ekologisen suunnittelun yhteenvetoraportissa on laskettu alue-ekologisiin suunnitelmiin perustuva Länsi-Lapin alueen kulotustavoite siten, että 4,5 % uudistushakkualasta pitäisi kulottaa. Tavoitteeksi saatiin näin laskien 270 ha/v. Tästä tavoitteesta on toteutuksessa jääty noin 100 ha/v (liite 3). Kulotusten osalta tavoitteen saavuttamiseen vaikuttavat suuresti kesän säät. Vuosina 2000 ja 2004 ei voitu kulottaa ollenkaan. Jos keskiarvoa laskettaessa huomioidaan vain ne vuodet, jolloin on voitu kulottaa, niin vuotuiseksi keskimääräiseksi kulotusosalaksi saadaan 233 ha.

2.5. Metsävarat

Kuva 2. Puuston tilavuuden kehitys.

Alueen puuston kokonaistilavuus lisääntyi 62,2 miljoonasta kuutiometristä 73,1 miljoonaan kuutiometriin (yhteensä metsä- ja kitumaalla). Talousmetsien puuston tilavuus kasvoi 48,6 miljoonasta kuutiometristä 55,0 miljoonaan kuutiometriin. Luonnonsuojelukäytössä olevien alueiden puuston tilavuus lisääntyi 12,4 miljoonasta kuutiometristä 16,3 miljoonaan kuutiometriin. Pallas-Ounastunturin kansallispuiston ja Pisavaaran luonnonpuiston osuus lisäyksestä on 1,8 milj. m³.

Kuva 3. Metsämaan pinta-ala ikäluokittain (talousmetsät, suojelualueet ja muut alueet yhteensä).

Metsien ikärakenteessa on tapahtunut selvä siirtymä varttuneempiin metsiin. Ikäluokat 1–20 ja 21–40 ovat pienentyneet ja vastaavasti luokat 41–60, 61–80 ja 81–100 ovat selvästi lisääntyneet. Talousmetsissä keskimääräisen uudistuskypsyiden saavuttaneiden eli yli 140-vuotiaiden metsien osuus on vähentynyt 14 prosentista 11 prosenttiin. Suojelualueilla em. ikäluokan metsien osuus on säilynyt ennallaan.

2.6. Hakkuut ja metsänhoito

Kaudella 1999–2005 hakkuumäärä Länsi-Lapin alueella oli yhteensä noin 5,3 milj. m³. Vuotuinen hakkuumäärä oli keskimäärin 759 000 m³. Hakkuusuunnite oli 740 000 m³ vuodessa, eli hakkuumääräkeskiarvo ylittää 2,6 %:lla suunnitteen. Kasvatushakkuuta tehtiin vuosittain keskimäärin 6 900 hehtaarilla (tavoite 6 000 ha/v) ja uudistushakkuuta 5 100 hehtaarilla (tavoite 5 500 ha/v). Uudistushakkuista 44 % oli avohakkuuta ja 56 % siemenpuuhakkuuta.

Taimikonhoitotöitä tehtiin menneellä kaudella vuosittain keskimäärin 3 700 hehtaarilla (tavoite 3 000–3 500 ha/v) ja kunnostusojituksia tehtiin vuosittain keskimäärin 1 300 hehtaarilla tavoitteen ollessa 3 000–3 500 ha/v. Maanmuokkausta tehtiin keskimäärin 4 400 ha vuodessa. Siitä 64 % oli äestystä, 12 % laikutusta ja 24 % mätästystä ja muuta muokkausta. Metsänviljelyä tehtiin keskimäärin 2 800 ha vuodessa. Siitä 59 % oli istutusta ja 41 % kylvöä. Kulotusta tehtiin keskimäärin 166 ha vuodessa.

2.7. Virkistyskäyttö ja luontomatkailu

Luontomatkailuelinkeinon merkitys Etelä- ja Keski-Lapissa on kuluneella kaudella kasvanut. Elinkeinojen odotukset valtion maiden käyttöä sekä niillä olevien yhteiskunnallisten palveluiden määrää ja laatua kohtaan ovat nousseet. Samoin maakunnallisten toimijoiden ja rahoittajien kiinnostus toimialan kehittämismahdollisuuksiin on lisääntynyt.

Myös Metsähallitusta ohjaavien ministeriöiden kiinnostus luontomatkailun kehittämiseen on lisääntynyt ja se on vaikuttanut luontopalveluiden tulohajaukseen. Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseen liittyy merkittäviä mahdollisuuksia. Valtioneuvosto hyväksyi luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseksi vuonna 2003 VILMAT -toimintaohjelman. Ohjelman keskeisin tavoite on kaksinkertaistaa luonnon virkistyskäyttöön ja luontomatkailuun perustuvat työpaikat vuoteen 2010 mennessä. Toimintaohjelma sisältää kaikkiaan 30 eri toimenpidettä, joilla luonnon virkistyskäyttöä ja luontomatkailua edistetään. Keinoina ovat yhteistyön lisääminen, luonnon käytön edellytysten parantaminen ja palvelutarjonnan, tiedon saatavuuden ja osaamisen kehittäminen.

VILMAT-ohjelmaan liittyen luontopalvelut on tehnyt ministeriöille selvitykset Lapin valtion maiden luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun työllisyyttä edistävästä kehittämisestä vuoteen 2010. Valitut toimenpiteet tähtäävät:

- alueiden profiloimiseen niiden luontaisten vetovoimatekijöiden ja matkailumarkkinoiden kysynnän mukaisesti
- opastuksen ja palveluiden laadun ja volyymin nostamiseen
- alueiden kulutuskestävyyden parantamiseen

Luontopalveluiden alueiden retkeilykäytön kehittämissuunnitelmissa on noudatettu keskittämisen strategiaa. Tavoitteena on ollut hajakentän minimointi ja laatuun panostaminen. Lapin liiton johdolla 2003 laadittu Lapin matkailun strategia perustuu samaan periaatteeseen matkailukeskusvetoisesta kehittämisestä.

Luontopalveluiden kehittämisselvityksissä Länsi-Lapin alueelle määriteltiin seitsemän luontomatkailun ja luonnon virkistyskäytön keskeisintä aluekokonaisuutta. Valtion maiden runsaus ja yhtenäisyys, alueiden monipuolisuus, kehittyneet palvelut ja vakiintuneet kävijävirrat mahdollistavat Lapissa luontevasti tällaisten kehittämiskokonaisuuksien muodostamisen. Kukin aluekokonaisuus koostuu 1–6 osa-alueesta, joihin kuuluu lakisääteisiä luonnonsuojelualueita, suojeluohjelmien alueita, virkistysmetsiä ja talousmetsien retkeilykohteita.

Yhteiskunnalliset investoinnit näille kohteille ovat kustannustehokkaimpia ja tukevat parhaiten kysyntää niin jokamiesretkeilyssä kuin luontomatkailussakin. Lisäksi palveluiden laadun ja määrän kehittäminen on vaikuttavuudeltaan tehokkainta näillä alueilla. Yhteistyöllä ja TE-keskuksen ohjaamalla rahoituksella aikaansaatu hyvä kehitys jatkuu edelleen.

Luontomatkailuyrittäjille tehtyjen sopimusten määrä säilyi ennallaan. Uusia yrityksiä luontomatkailun sektorille syntyi, mutta samanaikaisesti alueen valtion mailla lopetti toimintansa suurin piirtein sama lukumäärä yrityksiä. Metsähallituksen alueilla toimivien luontomatkailuyritysten keskikoko kasvoi ja absoluuttinen yritysten asiakasmäärä kasvoi selvästi. Luontomatkailutoimintaa harjoitetaan sekä metsätalouden että luontopalvelujen hallinnoimilla alueilla. Luontomatkailuyrittäjien sopimukset koostuvat erilaisista reiteistä (poroajelu-, koiravaljakko-, hevos-, moottorikelkkailu-, maastopyöräily-, maastomoottoripyöräily- ja maastoautoreitit), erilaisista tukikohdista (laavu-paikat, kotapaikat, rantautumispaikat, kiipeilyalueet, esterata-alueet), kalastusalueista matkailun tarpeisiin sekä Villin Pohjolan kämppävuoakrauksista ja lupamyyntisopimuksista.

Villin Pohjolan organisointi on vahvasti markkinointi- ja myyntipainotteinen, ja tuotannossa käytetään useimmiten paikallisia yrittäjiä alihankkijoina mm. aktiviteettien tuottajina sekä kämppien ja kalapaikkojen huoltajina.

2.8. Metsästys ja kalastus

Metsähallitus perii maksullisista määritellyistä kalastus- ja metsästysoikeuksista maa- ja metsätalousministeriön erillisen asetuksen mukaiset lupamaksut. Kerättävillä lupamaksuilla katetaan eräasioiden hoidosta aiheutuneet kulut.

Paikallisilla henkilöillä on metsästyslain 8 §:n mukainen metsästysoikeus valtion mailla ja vesillä. Lupametsästäjämäärien lasku Metsähallituksen alueilla pysähtyi syksyllä 2002 ja kääntyi lievästi nousuun syksyllä 2003. Paikallisten metsästäjien määrä pysyi lähes ennallaan. Metsästysalueiden pinta-ala kasvoi lievästi luonnonsuojelualueiden kasvun myötä.

Kalavesiä on hoidettu tarkasti mitoitettun suunnittelun avulla ottaen huomioon taloudelliset perusteet samoin kuin seuraten kalastajamääriä eri vesialueilla ja kohdistuen hoitotoimet sinne missä on kalastuspainetta. Parin vuoden hiljaiselon jälkeen pienpoikasia on jälleen alettu istuttaa myös talouskalastusvesille. Istutuksissa käytetään entistä enemmän paikallisia kantoja ja istutuksilla on pyritty parantamaan vesialueen tuottoa. Pyyntikokoisten istukkaiden määrät ovat pudonneet huomattavasti ja tilalle on pyritty saamaan luonnonkiertoa pienpoikasistukkailla.

2.9. Kaavoitus ja maa-ainestoiminnot

Tunturi-Lapin seutukaava (Enontekiö-Kittilä-Kolari-Muonio) on vahvistettu ympäristöministeriössä 23.1.1999 ja saanut lainvoiman 28.12.2001. Länsi-Lapin seutukaava (Kemi-Keminmaa-Pello-Simo-Tervola-Tornio-Ylitornio) on vahvistettu 25.2.2003. Rovaniemen maakuntakaava (Ranua-Rovaniemi) on vahvistettu 2.11.2001. Posiolle ulottuva Itä-Lapin maakuntakaava vahvistettiin 26.10.2004. Tunturi-Lapin alueelle on aloitettu maakuntakaavan laatiminen, aloituskokous pidettiin 16.12.2005. Tavoitteena on, että kaavaehdotus olisi liiton valtuuston hyväksyttävänä vuonna 2008.

Kauden aikana on Länsi-Lapissa hyväksytty 6 asemakaavaa, 12 ranta-asemakaavaa ja 10 yleiskaavaa. Metsähallituksen mailla on loma-asumiseen tuotettu asemakaavoilla 446 tonttia, ranta-asemakaavoilla 216 tonttia ja yleiskaavoilla 64 tonttia. Asemakaavat ovat Ylläksen ja Levin alueilla, ranta-asemakaavat Tornio-Muoniojoen alueella sekä Rovaniemen ympäristössä. Yleiskaavatonteista pääosa on Simojärvi-Simojoki alueella. Tonttikauppa on ollut vilkasta mm. Ylläksen, Levin ja Tornio-Muoniojoen alueilla.

Metsähallituksen myymien maa-ainesten määrät ovat lisääntyneet Itä- ja Länsi-Lapin alueella yhteensä vuoden 1999 430 000 tonnista vuoden 2003 610 000 tonniin. Jalostusasteen noston ansiosta myynnin rahallinen arvo on noussut yli kuusinkertaiseksi ollen tällä hetkellä lähes 2 miljoonaa euroa.

Vuoden 2005 myynti oli lokakuun loppuun mennessä noin 875 000 tonnia. Soramurskeita em. määristä oli noin 54 % ja kalliomurskeita noin 6 %. Loput olivat jalostamattomia kiviaineksia.

Murskeiden osuus on kasvanut edelleen. Kasvun jyrkkyys on kuitenkin taittumassa ja on ilmeistä että nykyisellä toimintatavalla ja varannoilla Metsähallitus on lähellä markkinaosuutensa maksimia.

3.

Nykytilan kuvaus

3.1. Suunnitelma-aineistot ja niiden luotettavuus

Suunnitelma-alue käsittää kaikki Metsähallituksen hallinnassa olevat maat ja vedet metsätalouden Länsi-Lapin alueella. Nykytilan kuvaus perustuu uusimpiin ajantasaisiin luonnonvaratietoihin vuoden 2005 lopulta. Suunnittelua varten ei ole tehty erillisiä maastoinventointeja.

Kuviotietojen viimeisestä maastossa tapahtuneesta arvioinnista kulunut aika kuvastaa hyvin tietojen luotettavuutta. Luonnonsuojelualueilla 31 % kuviotiedoista on maastoarvioinnin osalta alle viisi vuotta vanhoja ja 46 % on yli kymmenen vuotta vanhoja. Metsätalouden metsämaalla alle viisi vuotta vanhaa kuviotietoa on 43 %. Maastoarvioinniltaan yli 10 vuotta vanhaa kuviotietoa on 39 % pinta-alasta. Vuosien 2004 ja 2005 aikana kuviotietoa on päivitetty metsämaalla yhteensä noin 250 000 ha. Tehostunut päivitystahti selittyy vuonna 2003 käyttöönotetulla maastotallentimella.

Kuviotietoja pidetään ajan tasalla päivittämällä viimeisen maastoarvioinnin jälkeen tapahtuva kasvu vuosittain Metsäntutkimuslaitoksen kasvumallien mukaisesti.

Valtakunnan metsien 9. inventoinnin (VMI9) maastotyöt on tehty Lapin metsäkeskuksen alueella vuosien 2002–2003 aikana.

VMI9:n koealojen perusteella Metsähallituksen metsämaan kokonaisala on 1 232 400 ha (keskivirhe 47 400 ha). Metsähallituksen aineistoissa metsämaan ala oli syys-

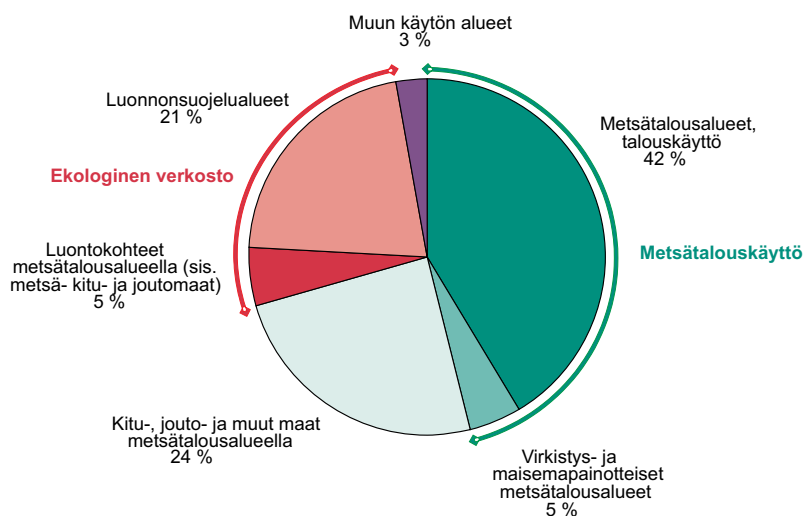
kuussa 2005 1 032 100 ha. VMI9:n mukaan metsämaata on siis noin 200 000 ha enemmän. Ero on tilastollisesti merkitsevä. Eniten eroon vaikuttanevat erot soiden luokituksessa; VMI-tulos antaa ajantasaisemman kuvan ojitettujen kitusoiden muuttumisesta metsämaaksi. Myös muilla luokituseroilla ja otannalla voi olla vaikutusta tulokseen.

Puuntuotannossa oleva metsämaan (metsämaa, jolla puuntuotantoa ei ole rajoitettu) ala on VMI9:n perusteella 861 900 ha. Metsähallituksen aineistoissa vastaava pinta-ala on 749 600 ha (tilanne ennen luontojärjestöneuvotteluja). Puuntuotannon metsämaa on Metsähallituksen aineistoissa siten noin 110 000 ha pienempi kuin VMI-tulos. Pääosa tästäkin erosta selittyy eroilla soiden luokituksessa. Puuston keskitilavuus on VMI9:n tuloksissa 4,5 % pienempi kuin Metsähallituksen aineistojen metsämaan keskitilavuudet. Osa erosta selittyy VMI-aineiston suuremmasta metsämaan soiden osuudesta.

Puuston kasvu puuntuotantoon käytettävissä metsissä on VMI9:n mukaan 2,3 milj. m³ vuodessa ja Metsähallituksen aineiston mukaan 1,9 milj. m³ (metsämaa, mukana ei suojelualueet ja -ohjelmat).

Kuviotietojen arviointiajankohtatarkastelu sekä suunnitteluaineiston keskeisten tunnus-ten vertailu valtakunnan metsien inventoinnin tuloksiin tukee käsitystä, että Metsähallituksen omat aineistot soveltuvat hyvin suunnitelman tietopohjaksi.

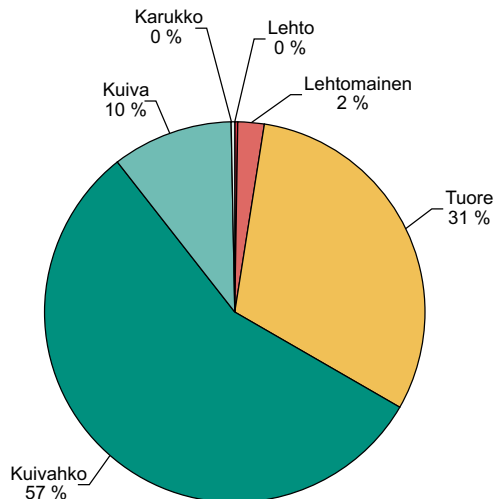
3.2. Maat, metsät ja vedet

Kuva 4. Metsähallituksen maa-ala käyttömuodoittain.

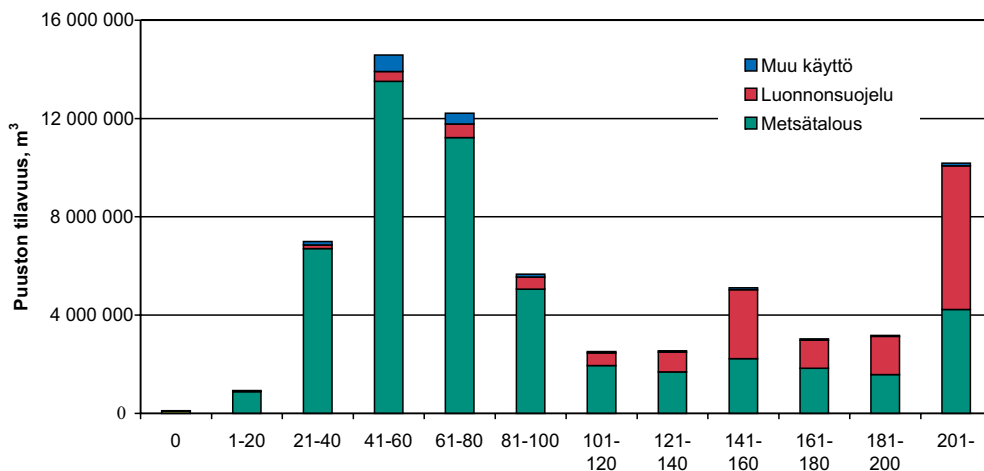
Metsähallituksen hallinnassa olevasta 1 726 400 hehtaarin maa-alueesta talouskäytössä on 716 400 ha (metsämaata). Joko maankäyttöpäätöksillä tai kuviokohtaisilla ratkaisuilla virkistys- ja maisemapainotteiseksi osoitettuja metsätalousalueita on tämän lisäksi yhteensä 80 300 ha. Näillä alueilla metsätaloustoimissa huomioidaan kohteen erityisarvot ja muiden käyttömuotojen tarpeet korostetusti. Pääosin talouskäytön ulkopuolisia kitu- jouto- ja muita maita metsätalousalueilla on 422 000 ha. Myös näillä alueilla on usein huomattavaa virkistys- ja maisema-arvoa. Suojelualueverkostoa täydentäviä metsätalousalueen luontokohteita on yhteensä 90 700 ha (yhteensä metsä-, kitu- ja joutomaata). Luonnonsuojelualueiden 371 000 ha sisältää lakisääteiset suojelualueet, suojeluohjelmien alueet, erämaat ja Metsähallituksen päätöksellä perustetut suojelumetsät. Muun käytön alueita on 46 100 ha. Tästä pinta-alasta suurin osa koostuu puolustusvoimien ampumakenttäalueesta.

Metsähallituksen hallinnassa on vesialueita 177 400 ha, joista 113 500 hehtaaria on merellä.

Kuva 5. Kasvupaikkojen osuudet metsämaasta.

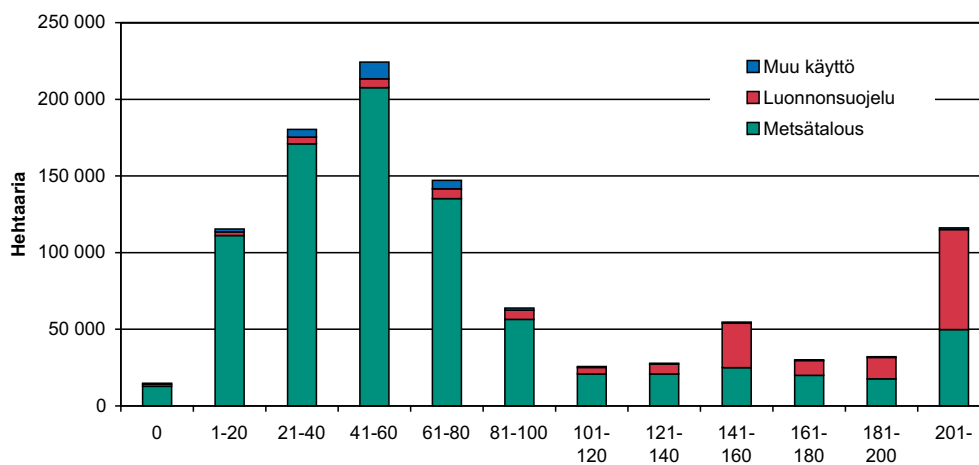
Kolmannes metsistä kasvaa tuoreilla tai lehtomaisilla kasvupaikoilla, yli puolet kuivahkoilla kasvupaikoilla ja 10 % kuivilla kasvupaikoilla.

Kuva 6. Puuston tilavuus ikäluokittain.

Kokonaispuustosta kaksi kolmasosaa on nuorissa ja varttuneissa kasvatusmetsissä sekä 1/3 uudistamisvaiheen metsissä.

Kokonaiskasvu metsämaalla on 2,3 milj. m³.

Kuva 7. Metsämaan pinta-ala ikäluokittain (sis. suojelualueet).

Alueen metsämaan pinta-ala on 1 032 100 ha. Alle 40-vuotiaita on 29 % metsämaan pinta-alasta, 41–80-vuotiaita 36 % ja tätä vanhempia 34 %. Yli kaksisataa vuotta vanhoja metsiä on 11 %. Niistä on ekologisessa verkostossa 73 %.

Vesialueet

Metsähallituksen hallinnassa olevat vedet (177 400 ha) koostuvat järvi-, lampi-, joki- ja purovesistä sekä Perämeren merialueesta. Suurimpia sisävesistöjä ovat Simojärvi, Livojärvi, Miekojärvi, Vietonen, Raanujärvi, Jerisjärvi ja Äkäsjärvi. Kaikissa edellä mainituissa järvissä Metsähallituksen hallinnassa oleva vesialue on yli 1 000 hehtaaria. 500–1 000 hehtaarin suuruisia järviä on kymmenen. Lukumääräisesti selvästi eniten on alle 5 hehtaarin vesialueita, noin 7 000 kpl.

Lapin suurimmat jokialueet Tornio-Muoniojoki, Ounasjoki ja Simojoki sekä Kemijoen alajuoksu sijoittuvat joko kokonaan tai osittain Länsi-Lapin alueelle. Em. jokien vesialueista valtaosa on yksityisten hallinnassa.

Metsähallitus on laatinut vuonna 2003 merialueidensa käyttöä ja hoitoa varten meri-strategian. Sen mukaisesti on käynnistetty laaja merialueiden ja meriluonnon inventointi. Tavoitteena on tilanne, jossa suojelualueet, virkistysalueet ja yleiset vesialueet muodostavat yhtenäisen ketjun Itäiseltä Suomenlahdelta Perämeren pohjukkaan. Metsähallitus seuraa lajien ja luontotyyppien tilan kehitystä ja tiedottaa siitä sekä hoitaa aktiivisin toimenpitein saariston uhanalaisia lajeja, elinympäristöjä ja perinne-maisemakohteita. Tavoitteena on säilyttää saaristo elävänä ja tarjota työmahdollisuuksia opastuksen, matkailun ja luonnonhoidon osalta. Metsähallitus osallistuu muiden viran-omaisten ohella meripelastukseen, öljyntorjuntaan ja valvontaan.

3.3. Luonnonsuojelun nykytila

3.3.1. Osa-alueiden kuvaukset

Suunnittelualueen osa-aluejako perustuu kasvimaantieteellisiin vyöhykkeisiin sekä metsien käyttöhistoriaan ja rakenteeseen. Hallinnolliset ja toiminnalliset rajat vaikuttivat myös jaotteluun.

Pohjoisosa

Pohjoinen osa-alue käsittää Kittilän, Kolarin ja Muonion kunnat ja Pellon kunnan pohjoisosan. Osa-alue kuuluu pohjoisboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen ja sen Metsä-Lapin ja Peräpohjolan lohkoihin. Osa-alueella vallitsevat havumetsät ja asutus on keskittynyt pääosin kuntakeskuksiin. Metsät ovat olleet pitkään talouskäytössä varsinkin suurten uittojokien, Tornio- ja Ounasjoen, vaikutuspiirissä. Syrjäiset alueet ovat kuitenkin erämaisia. Osa-alueen maista noin puolet on valtion hallinnassa.

Itäisen puolen erityispiirteenä on Kittilän lehto- ja lettokeskus. Ravinteisilla liuske-kivillä esiintyy pienialaisia lehtoja, laajoja reheviä tai keskiravinteisia aapasointa ja

lajirikkaita lettoja. Muualla osa-alueella rehevyyttä on vain pienialaisesti lähinnä lehtokorpina purojen varsilla tai pieninä lettolaikkuina. Alue onkin hyvin monimuotoinen luonnon vaihdellessa rehevistä ja vetisistä soista korkeisiin tuntureihin.

Keskiosa

Keskiosaan kuuluvat Posio ja Ranuan itäosa sekä Rovaniemen maalaiskunnan itä- ja pohjoisosaa. Kasvimaantieteellisesti alue sijoittuu pohjoisborealisen vyöhykkeen etelärajalle. Posio kuuluu vyöhykkeen alajaossa Kainuun-Kuusamon lohkokon ja muu alue Peräpohjolan lohkokon. Alue sijaitsee pääosin karulla Keski-Lapin graniittivyöhykkeellä. Reheviä luontotyyppisiä tavataan vain pieninä laikkuina. Metsät ovat pääosin mäntyvaltaisia. Yleisin metsämaan metsätyyppi on kuivahko kangas kuten koko Länsi-Lapin alueella. Suot ovat vähäravinteisia nevoja ja rämeitä. Posiolle on tyypillistä suuret maaston korkeuserot. Siellä alkutalven kostea ilmasto aiheuttaa maankuulut tykyt korkeiden alueiden kuusikoissa. Rinnesuot ovat toinen paikallinen erikoisuus. Metsätalous on jo pitkään vaikuttanut osa-alueen metsien rakenteeseen. Asutus on keskittynyt jokivarsiin ja pääväylien varsille, samoin kuin yksityinen maanomistus.

Lapin kolmio

Länsi-Lapin suunnitelman eteläisin osa-alue sijaitsee keskiborealisen kasvillisuusvyöhykkeen pohjoisrajalla. Alue sijaitsee Pello-Rovaniemi-Ranua -akselin etelä- ja lounaispuolella. Kasvillisuudelle on tyypillistä eteläinen leima, monet eteläiset lajit ovat täällä pohjoisrajoillaan. Alue on alavaa, yksittäiset vaarat ovat vain poikkeuksellisesti yli 220 metriä merenpinnan yläpuolella. Maaperälle ovat tyypillisiä muinaiseen rannansiirtymiseen liittyvät muinaisrannat ja syvään veteen kerrostuneet maalajit. Kallioperä on muodostunut ravinteisista liuskeista (Peräpohjolan liuskealue), siksi kasvillisuus on hyvin rehevää. Lehdot, letot ja lehtomaiset kankaat ovat runsaita lukuun ottamatta Ranuan länsiosaa ja Simon itäosaa. Monelle vaatelialle valtakunnallisesti uhanalaiselle putkilokasvilajeille alue on ydinesiintymisalueita. Rehevyyden vuoksi metsille on tyypillistä myös runsas lehtipuuston määrä. Suuria haapoja esiintyy säännöllisesti.

Alueen maankäyttöä voidaan suoraan verrata eteläsuomalaiseen maankäytön intensiteettiin. Alue on Lapin tiheimmin asuttua, ja laajimmat viljelysmaat sijaitsevat täällä. Metsiä luonnehtii pitkä hakkuuhistoria jopa suojelualueilla. Soiden ojitus on ollut intensiivistä, myös osalla nykyisistä suojelualueista. Pääosa maasta on yksityisomistuksessa. Yhtenäisimmät valtionmaat sijaitsevat osa-alueen pohjoisosissa. Näiden tiettyjen eteläisten piirteiden vuoksi alue kuuluu ns. METSO-tarkasteluun. METSO-ohjelmalla pyritään tehostamaan metsien suojelua etelä- ja keskiborealisella vyöhykkeellä Suomessa.

3.3.2. Ekologinen verkosto

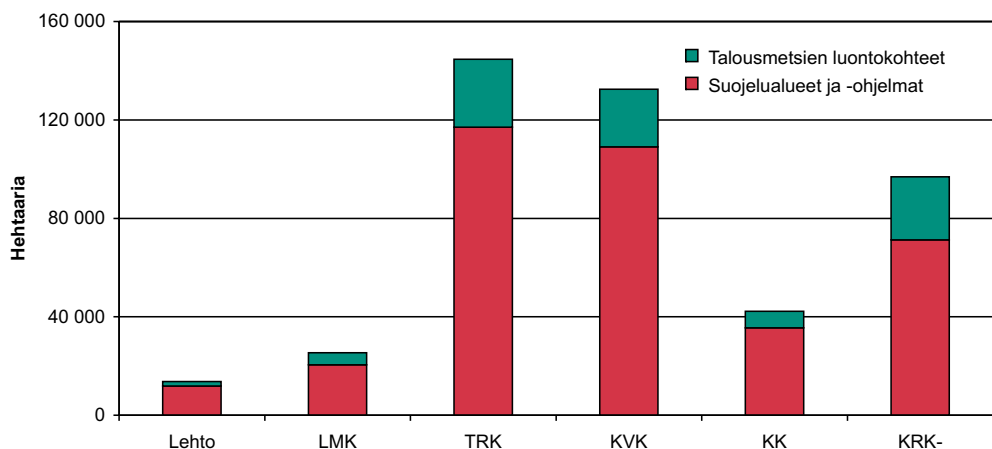
Ekologinen verkosto muodostuu luonnonsuojelualueista, luonnonsuojeluohjelmakohteista, Metsähallituksen omalla päätöksellä perustetuista suojelumetsistä ja hakkuiden ulkopuolelle siirretyistä talousmetsien luontokohteista. Pääosa luontokohteista määriteltiin alue-ekologisen suunnittelun yhteydessä. Kohteet ovat metsälakikohteita, muita arvokkaita elinympäristöjä, uhanalaisten lajien esiintymiä tai ekologiaa yhteyksiä. Ekologisen verkostoa laatua ja määrää on arvioitu lähinnä metsämaan osalta. Tässä luvussa esitetyt tiedot koskevat Metsähallituksen hallinnassa olevia alueita.

Taulukko 1. Ekologisen verkoston jakaantuminen pääryhmiin, hehtaaria.

	<i>Metsämaa</i>				<i>Kitumaa</i>				<i>Joutomaa</i>			
	Kaikki alueet	Ekoverkko			Kaikki alueet	Ekoverkko			Kaikki alueet	Ekoverkko		
		Luonto-kohteet	Suojelu-alueet	Eko-verkko-%		Luonto-kohteet	Suojelu-alueet	Eko-verkko-%		Luonto-kohteet	Suojelu-alueet	Eko-verkko-%
Pohjoisosa	460 200	28 300	91 000	26	161 700	16 700	51 800	42	201 100	10 700	84 700	47
Keskiosa	378 100	15 100	31 200	12	96 400	4 600	11 500	17	74 800	2 000	10 600	17
Lapin kolmio	193 800	8 200	32 600	21	65 200	2 400	16 800	29	73 200	2 000	35 100	51
Yhteensä	1 032 100	51 600	154 700	20	323 300	23 700	80 100	32	349 200	14 700	130 400	42

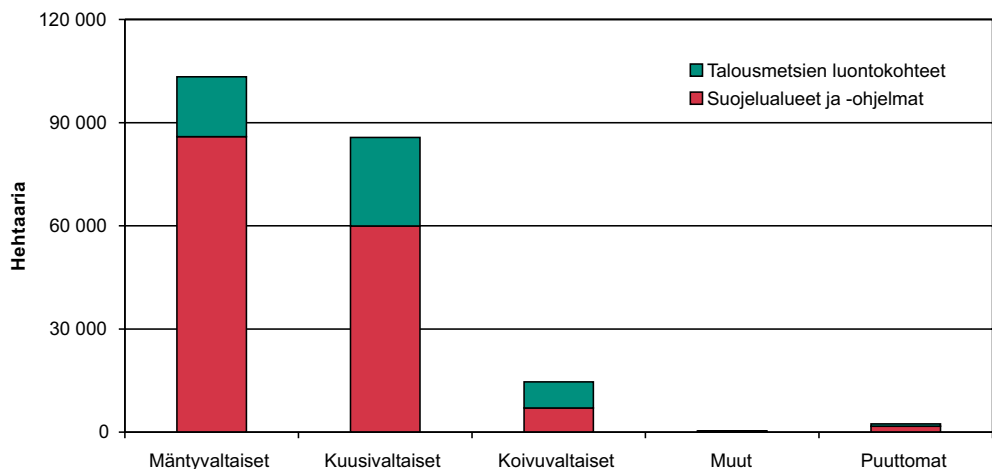
Tilastointia varten ekoverkkoon on katsottu kuuluvan metsänkäsittelyluokat 60 ja 80. Luokka 60 sisältää metsänkäsittelyn ulkopuoliset talousmetsät, lähinnä luontokohteet. Luokka 80 sisältää suojelualueet ja -ohjelmat sekä Metsähallituksen päätöksellä perustetut suojelumetsät. Kuvissa 8–12 ekoverkkoon sisältyvät suojelualueet ja toiminnan ulkopuoliset talousmetsäalueet. Jako perustuu SutiGis-tietojärjestelmässä kuvioittain määritelyyn maankäyttö- ja käsittelyluokkaan.

Ekologisen verkoston metsä-, kitu- ja joutomaan pinta-ala on Länsi-Lapissa 455 300 hehtaaria, eli verkosto kattaa metsä-, kitu- ja joutomaan kokonaispinta-alasta 27 %. Ekologisen verkoston osuus metsämaasta on 20 %, kitumaasta 32 % ja joutomaista 42 %. Pohjoisella osa-alueella ekologinen verkosto kattaa neljänneksen metsämaasta. Koko Lapin tasolla metsämaan suojeluaste vaihtelee Metsä-Lapin 40 % ja Lapin kolmion 1,7 % välillä (Suomen ympäristö 437, 2000). Suurimmat yhtenäiset suojelualueet sijaitsevat Metsä-Lapin vyöhykkeellä Kittilän ja Muonion pohjoisosissa.

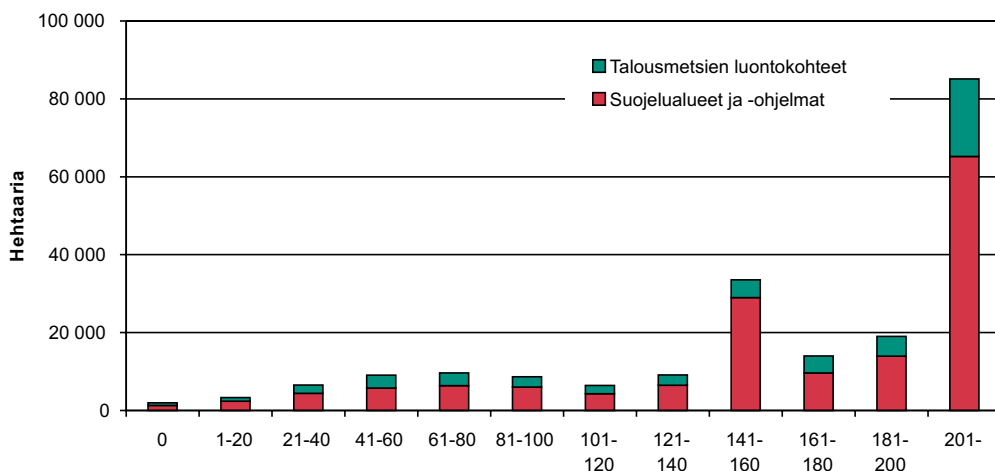
Kuva 8. Ekologisen verkoston kasvillisuusluokat mukana metsä-, kitu- ja joutomaat.

Rehevimmissä ja karuimmista kasvillisuusluokissa ekologisen verkoston osuus on suurimmillaan. Lehdoista 77 % ja lehtomaisista kasvupaikoista 42 % kuuluu verkostoon. Pinta-alaltaan lehdot ja lehtomaiset kankaat ovat 6 % ekologisen verkoston metsämaan kokonaisalasta. Karuimmista kasvupaikoista verkostoon kuuluu 45 %. Prosentuaalisesti vähiten verkostossa on kuivahkoja (12 % vastaavan kasvupaikan kok. alasta) ja kuivia kankaita (11 %). Kitu- ja joutomaiden rehevimmät kasvupaikat kuuluvat verkostoon lähes kattavasti.

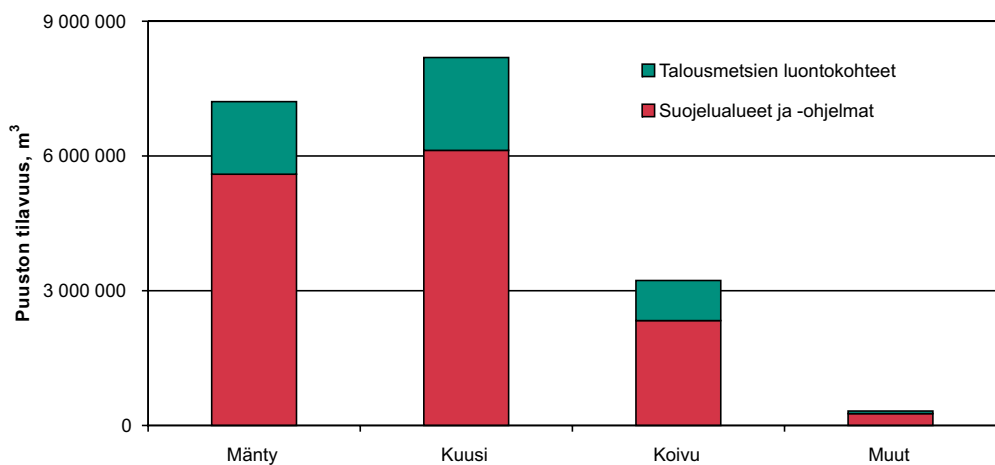
Kuva 9. Ekologisen verkoston puulajivaltaisuus, mukana metsämaat.

Verkostosta puolet on mäntyvaltaisia metsiä, joiden kokonaismäärästä kuitenkin vain 13 % kuuluu verkostoon. Kuusivaltaisista metsistä verkostoon kuuluu 51 % ja ne muodostavat verkostosta on 41 %.

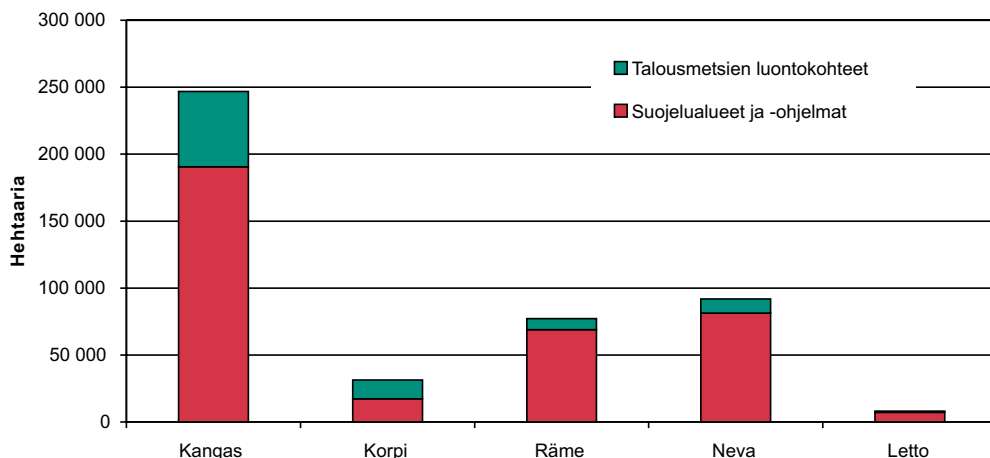
Kuva 10. Ekologisen verkoston ikäluokat, mukana metsämaat.

Valtionmaista on suojeltu suhteessa eniten vanhoja ikäluokkia. Yli 201-vuotiaita metsiä on ekologisen verkoston pinta-alasta 41 % ja vastaavasta ikäluokasta 73 % kuuluu verkostoon. Yli 100-vuotiaista metsistä ekologiseen verkostoon kuuluu 58 %. Metsämaan kokonaismäärästä tämä on 16 % ja ekologisen verkoston metsämaasta 81 %.

Kuva 11. Ekologisen verkoston kokonaistilavuus puulajeittain metsämaalla.

Kuusen kokonaistilavuudesta ekologisessa verkostossa on 58 %, koivusta 42 % ja männystä 16 %. Ekologisen verkoston puuston keskitilavuus metsämaalla on 85 m³/ha, kun se talouskäytössä olevalla osalla on 64 m³/ha.

Kuva 12. Ekologisen verkoston suoryhmät, mukana metsä-, kitu- ja joutomaat.

Soiden osuus ekologisesta verkostosta on 39 %. Suhteessa parhaiten verkostossa edustettuina ovat letot, sillä 95 % kaikista tunnetuista letoista kuuluu verkostoon. Pinta-alallisesti verkostossa on eniten nevoja ja rämeitä. Korvista verkostoon kuuluu 33 %, rämeistä 20 % ja nevoista 37 %.

Ekologisen verkoston metsämaan laikkukokoa analysoitiin yhdistämällä enintään 20 metrin etäisyydellä toisistaan olevat verkostoon kuuluvat kuviot samaksi laikuksi. Ekologiseen verkostoon kuuluvien yhtenäisten metsämaalaikkujen keskikoko on 21 hehtaaria. Pohjoisella osa-alueella ekologisen verkoston metsämaan laikkujen keskimääräinen koko on 29 ha, mistä koko pienenee Etelä-Lapin 14 hehtaariin. 78 % laikuista on kuitenkin suuruudeltaan kokoluokkaa alle 10 hehtaaria. Pinta-alasta 64 % on suurissa, yli 100 hehtaarin laikuissa. Suuret laikut ovat pieniä laikkuja vähemmän reunavaikutteisia. Reunojen äärevät olot voivat olla varsinkin tiettyjen kuusikkolajien suojelun kannalta epäedullisia. Myös laikkujen pitkänomainen muoto aiheuttaa suhteessa suuren reunavaikutuksen. Määrällisesti suuri osa ekologisen verkoston laikuista on talousmetsien kapeita puronvarsikuusikoita.

Yli 1 000 hehtaarin laikkuja on eniten alueen pohjoisosissa ja ne sijaitsevat pääosin suojelualueilla. Suurimmat laikut ovat Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa, Pomokairan vanhojen metsien suojeluohjelma-alueella, Puljun erämaassa, Mustarinnan-tunturin alueella (Posio), Korouomassa, Lemmenjoen, Riisitunturin ja Syötteen kansallispuistoissa, Pisavaaran luonnonpuistossa, Martimoaavan alueella, Lapiosuon alueella, Louevaarassa, Tuiskukivalon-Perämaan alueella (Tervola, Rovaniemi) ja Kutuselän-Kiristäjäselän alueella (Rovaniemi).

Taulukko 2. Ekologisen verkoston laikkukoko.

Kokoluokka	ha	%	Laikut lkm	%
< 2	3 902	1,9	4 210	43,6
2 < 10	15 603	7,7	3 353	34,7
10 < 50	33 700	16,7	1 561	16,2
50 < 100	19 223	9,5	277	2,9
100 < 1000	59 509	29,4	236	2,4
> 1000	70 202	34,7	25	0,3
Yhteensä	202 139		9 662	
Keskikoko	20,9			

Alue-ekologisella suunnittelulla parannettiin varsinkin rehevien luontotyyppien suoje-
lua, sillä luontokohteet ovat keskimääräistä rehevämpiä, iäkkäämpiä ja runsaspuus-
toisempia. Toisaalta suuri osa kohteista on pieniä ja reunavaikutteisia. Metsämaan
luontokohteet ovat pääosin aarni- ja puronvarsimetsiä sekä ekologiaa yhteyksiä. Alue-
ekologinen suunnittelu paransi myös suojelukohteiden kytkeytyneisyyttä. Kitu- ja
joutomaiden luontokohteet ovat kallioalueita tai soita.

Metsähallituksen maiden ekologinen verkosto on varsin edustava. Karulla graniitti-
alueella verkosto on harva. Eteläisimmässä Lapin kolmiossa suojellut alueet ovat yksi-
tyismaiden ympäröimiä ja kytkeytyneisyys heikkoa. Lisäksi verkostossa on niukasti
nuoria luonnontilaisia metsiä.

3.3.3. Suojelualueiden hoito

Alueita hoidetaan ympäristöministeriön tulosohjauksessa. Suojeluohjelmien toteutus-
aste Lapissa vuoden 2005 lopussa oli noin 85 %. Luonnonsuojeluohjelmakohteiden
hankinnan rahoitusta on jatkettu vuoden 2009 loppuun asti. Länsi-Lapissa toteutta-
matta olevaa pinta-alaa on vielä noin 3500 hehtaaria.

Suojelukohteiden luonnontilaisuus on heikoin Lapin kolmion alueella, missä metsien
hakuut ja soiden ojitukset ovat vaikuttaneet kohteiden luonnontilaisuuteen. Suurin
ongelma on lahoppuun puute. Ennallistamisella nopeutetaan elinympäristöjen palautu-
mista luonnontilaan. Menetelminä käytetään ojien tukkimista ja patoamista ennallis-
tettavilla soilla. Metsissä lisätään lahoppuuta kaulaamalla tai kaatamalla puita. Pieni-
alaisilla aukoilla (aukot noin 1,2–2 kertaa puuston valtapituus) lisätään lehtipuuston
uudistumista ja poltoilla parannetaan hiiltyneestä puusta riippuvien lajien elinoloja
sekä muutetaan metsän rakennetta luonnontilaisemmaksi.

Valtakunnallisen ennallistamistyöryhmän mukaan alueen metsien ennallistamistar-
peeksi on arvioitu noin 6 200 hehtaaria. Tuoreimman arvion mukaan Metso-alueelle
tästä sijoittuu noin 3 300 hehtaaria, mikä on noin 14 % osa-alueen suojelukohteiden

metsien pinta-alasta. Soiden ennallistamistarve Lapin kolmiossa on noin 1 200 hehtaaria (3 % suojelukohteiden soiden pinta-alasta). Muualla kuin Lapin kolmion alueella soiden ennallistamistarpeet ovat alueiden kokoon nähden merkityksettömiä. Ennallistamistarpeet tarkentuvat luontotyyppi-inventoinnin edetessä.

Metso-toimintaohjelma ja metsien ja soiden ennallistamiseen keskittyneet Euroopan unionin rahoittamat Life-hankkeet ovat tehostaneet ennallistamista. Tällä hetkellä Länsi-Lapin suojelualueiden metsistä on ennallistettu yhteensä 376 hehtaaria, kaikki Lapin kolmion alueella. Soita on ennallistettu 1 464 hehtaaria, nekin pääosin Lapin kolmion alueella. Puolet ennallistetuista soista on rämeitä ja kolmannes korpia.

Säännöllisessä hoidossa on 41,8 hehtaaria perinnebiotooppeja. Hiukan yli puolet pinta-alasta on yksityisten maanomistajien ympäristötuen erityistuella laiduntamia merenrantaniittyjä (22,4 ha Perämeren kansallispuistossa), loput ovat niittämällä hoidettavia tulva-, suo- ja kovanmaan niittyjä.

Luontaisesti kuusivaltaisten lehtojen kuusettuminen ei ole iso ongelma Pohjois-Suomessa. Kuitenkin pienialaisesti on tarvetta hoitaa uhanalaisten lajien esiintymiä poistamalla liiaksi varjostavaa puustoa.

Suojelualueilla tehdään kattava luontotyyppi-inventointi osana METSO-ohjelmaa. METSO-alueella inventointi valmistuu vuonna 2006 ja muualla arviolta vuonna 2013. Inventointi parantaa suojelualueiden perustietoja alueiden puustosta, luontotyypeistä ja luonnontilasta. Tiedot ovat tärkeä osa alueiden perusselvityksiä. Tiedot parantavat suojelualueiden hoidon tasoa sekä antavat paremmat valmiudet alueiden käytön ohjailuun ja vaikutusten arviointiin.

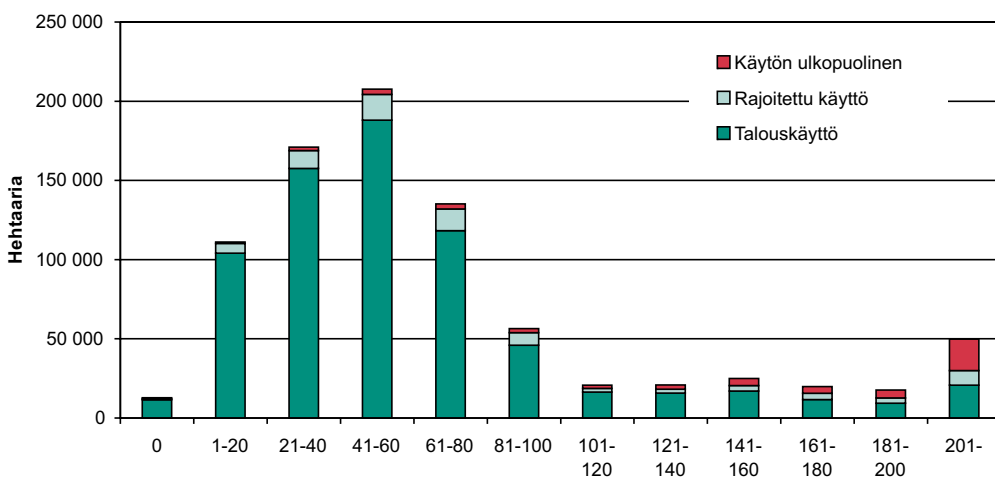
Suojelualueiden hoidon ja käytön tavoitteet määritellään aluekohtaisissa hoito- ja käyttösuunnitelmissa. Suunnitelmat ovat kansallispuistoissa ja erämaa-alueilla lakisäätöisiä. Miltei kaikki suojelualueet tai -ohjelmakohteet kuuluvat myös Natura-verkostoon. Luontodirektiivi edellyttää hoito- ja käyttösuunnitelmaa tarvittaessa. Ympäristöministeriön toimeksiannosta vuonna 2005 valmistuneessa Natura 2000 -alueiden hoidon- ja käytön yleissuunnitelmatyössä on kartoitettu Natura-alueisiin kohdistuvat käyttöpaineet ja -odotukset. Suunnitteluun osallistuivat Lapin liitto, Lapin ympäristökeskus ja Metsähallitus. Keskeistä projektissa oli paikallisten osallistaminen suunnitteluun. Yleissuunnitelmassa Natura 2000 -suojelualueverkon kohteet on ryhmitelty hoito- ja käyttösuunnittelutarpeen mukaan kiireellisyyssjärjestykseen. Käyttöpaineiltaan merkittävimmille Lapin luonnonsuojelualueille laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelmat.

3.4. Talousmetsien nykytila

Metsähallituksen osuus Lapin metsäteollisuuden kokonaispuuhuollosta on noin neljännes. Metsähallituksen puuntoimitukset ovat useille paikallisille asiakkaille merkittäviä. Alueella on 1,3 milj. hehtaaria talousmetsiä, joissa metsämaan osuus on 848 300 ha. Tästä 716 400 ha on normaalissa metsätalouskäytössä, 80 300 ha rajoitetussa metsätalouskäytössä ja 51 600 ha toiminnan ulkopuolella. Rajoitetun metsätalouskäytön alueita ovat mm. erilaiset riista-, maisema-, kulttuuri ja ulkoilukohteet. Käytön ulkopuolisia alueita ovat mm. lainsäädännössä määritetyt erityisen tärkeät elinympäristöt, kuusivaltaiset ekologiset yhteydet sekä taloudellisista tai korjuuteknisistä syistä toiminnan ulkopuolelle siirretyt alueet.

Talousmetsien nykytilaa käsiteltäessä puhutaan vain metsämaista.

3.4.1. Ikärakenne

Kuva 13. Metsätalouden metsämaa ikäluokittain metsätalouskäytön asteen mukaan.

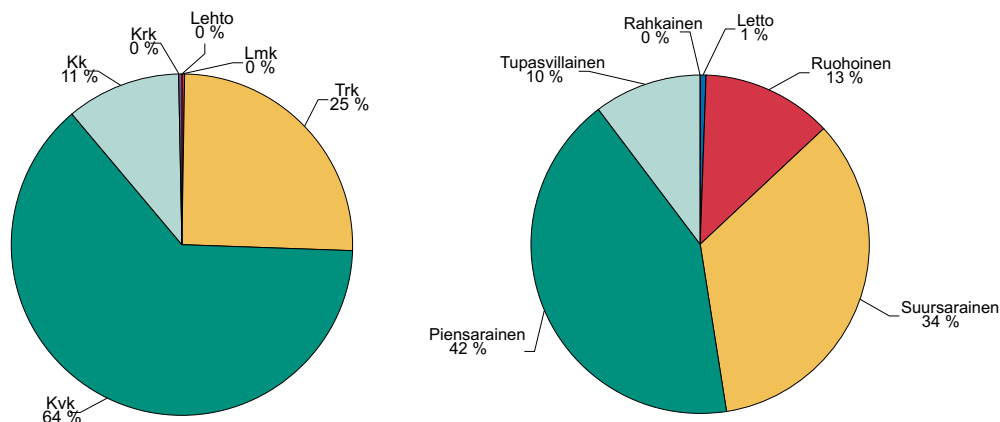
Normaalin taloustoiminnan piirissä olevilla alueilla suurimmat ikäluokat ovat nuorissa metsissä: 1–20-vuotiaita on 15 %, 21–40-vuotiaita on 22 %, 41–60-vuotiaita on 26 % ja 61–80-vuotiaita on 17 %. Yhteensä edellä mainituissa ikäluokissa on 80 % pinta-alasta. Uudistushakkuuvaiheen saavuttaneita metsiä (120 vuotta tai enemmän) on tällä hetkellä noin 74 500 ha (10 %). Verrattuna tavoitteena olevaan tasaiseen ikäluokkarakenteeseen nuoria metsiä on verraten runsaasti ja keski-ikäisistä ja uudistuskypsyttä lähestyvistä metsistä on niukkuutta. Ikäluokkarakenteen vinouma on peräisin 1960- ja 1970-lukujen laajoista uudistushakkuista. Nämä metsät ovat nyt saavuttaneet harvennushakkuuvaiheen.

Rajoitetun metsätaloustalouden piirissä olevien metsien ikäluokkarakenne on samansuuntainen kuin normaalissa taloustoiminnassa olevissa metsissä. Näistä metsistä uudistushakkuuvaiheen on saavuttanut 22 200 ha (28 %).

Taloustalouden ulkopuolelle siirretyt metsät ovat selvästi vanhempia. Näistä metsistä uudistushakkuuvaiheen on saavuttanut 36 500 ha (71 %).

3.4.2. Kasvupaikat

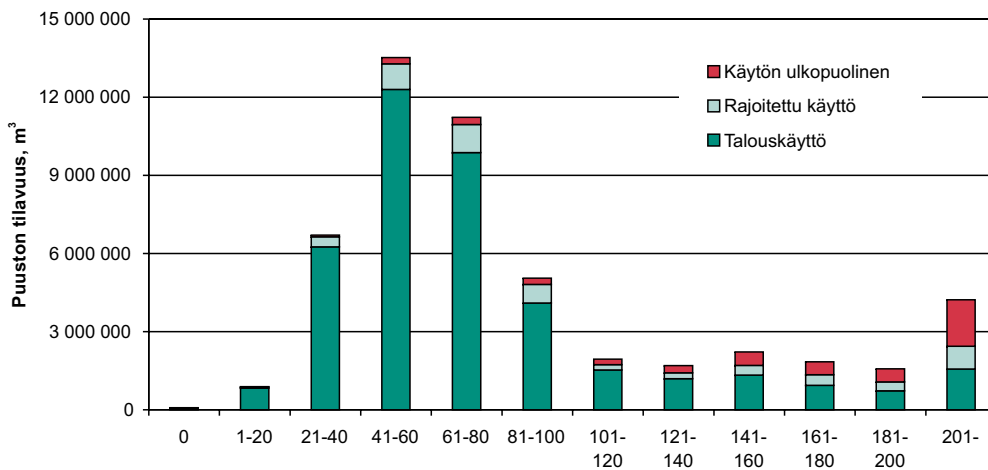
Länsi-Lapin alueen talousmetsien metsämaasta kivennäismaita on 720 400 ha (85 %) ja turvemaita 127 900 ha (15 %). Metsämaan turvemaita on korpia 51 600 ha (40 %) ja rämeitä 76 300 ha (60 %).

Kuva 14. Metsätalouden metsämaan kasvupaikkajakauma kivennäismailla ja turvemaitailla.

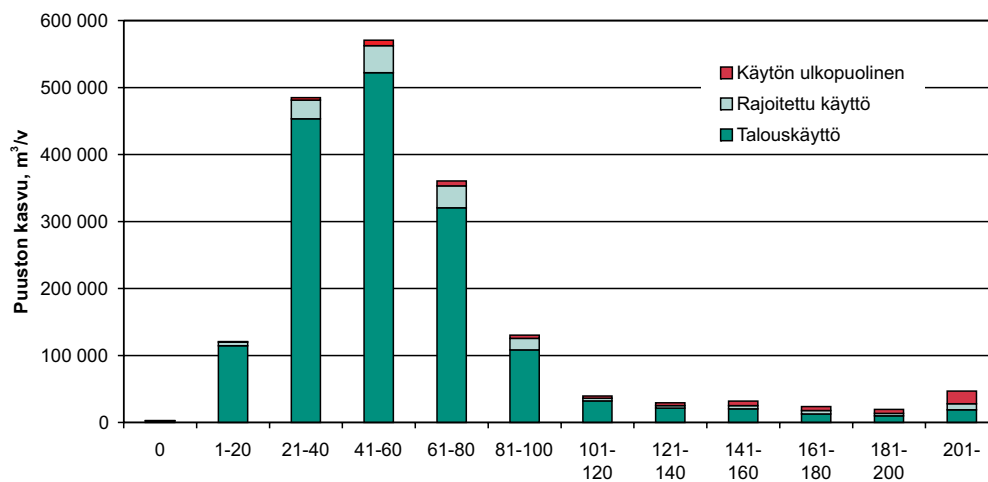
Kivennäismaista 457 000 ha (64 %) on kuivahkoa kangasta, tuoretta kangasta on 181 000 ha (25 %) ja kuivaa kangasta 78 700 ha (11 %). Lehtoja ja lehtomaisia kankaita on yhteensä vain 2 400 ha. Turvemaiden metsämaat ovat selvästi ravinteikkaampia. Lehtomaisia kankaita vastaavia ruhoisia soita on 16 000 ha (13 %) ja tuoreita kankaita vastaavia suursaraisia soita on 44 000 ha (34 %). Turvemaiden suurin osa on kuivahkoja kankaita vastaavia piensaraisia soita, joita on 54 000 ha (42 %).

3.4.3. Puusto

Kuva 15. Metsätalouden metsämaan puuston kokonaistilavuus ikäluokittain.

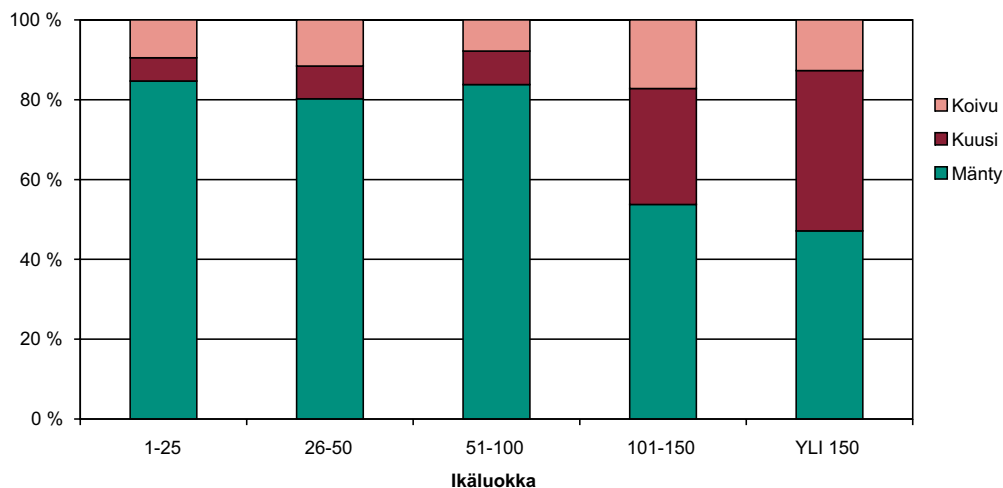
Taloustmetsien metsämaan puuston kokonaistilavuus on 51,0 milj. m³. Tästä metsätaloustaloustalouden alueilla on 40,7 milj. m³ (80 %), rajoitetun metsätaloustalouden alueilla 5,6 milj. m³ (11 %) ja taloustaloustalouden ulkopuolisilla alueilla 4,6 milj. m³ (9 %).

Kuva 16. Metsätalouden metsämaan puuston kokonaiskasvu ikäluokittain.

Taloustmetsien metsämaan puuston kokonaiskasvu on 1 860 500 m³ vuodessa. Metsämaan hehtaaria kohden kasvu on 2,2 m³ vuodessa. Kasvusta metsätaloustalouden alueilla on 1 636 300 m³ (88 %), rajoitetun metsätaloustalouden alueilla 153 600 m³ (8 %) ja taloustaloustalouden ulkopuolisilla alueilla 70 500 m³ (4 %). Kasvu painottuu selvästi nuoriin ikäluokkiin samalla tavoin kuin pinta-ala ja puuston tilavuus. Metsien ikärakenteen seurauksena kasvu on selvästi korkeampi kuin lähijalan hakkuumahdollisuudet.

3.4.4. Puulajirakenne

Kuva 17. Puulajien osuudet puuston tilavuudesta metsätalouden metsämaalla ikäluokittain.

Metsätalousalueilla männyn osuus kokonaistilavuudesta on 74 %, kuusen osuus on 16 % ja koivun osuus 10 %. Vanhemmissa ikäluokissa kuusen osuus on yli 150-vuotiaissa jo 40 %. Koivun osuus on suurimmillaan ikäluokassa 101–150-vuotta, 17 %.

3.5. Porotalous

Porotaloutta harjoitetaan metsätalouden kanssa samoilla alueilla. Metsätalouden toimenpiteillä on lähes aina vaikutusta porotalouden toimintaympäristöön. Porotalouden kannalta sekä Länsi- että Itä-Lapin luonnonvarasuunnittelualue on laaja. Alueen eteläosissa porotalouden tarpeet ovat toisenlaiset kuin vastaavasti alueen pohjoisissa paliskunnissa. Länsi-Lapin suunnittelualueella toimivat Kyrön, Kuivasalmen, Alakylän, Muonion, Kolarin, Orajärven, Lohijärven, Jääskön, Palojärven, Poikajärven, Narkauksen, Vanttauksen, Pyhä-Kallion, Tolvan, Timisjärven, Akanlahden, Niemelän, Posion Livon, Mäntyjärven, Kuukkaan, Isosydänmaan, Ikosen, Taivalkosken ja Pudasjärven Livon paliskunnat.

Alueen eteläosien paliskunnissa porojen talvinen ruokinta perustuu voimakkaaseen lisäruokintaan ja osittaiseen tarhaukseen kovimpien talvikuukausien aikana. Länsi-Lapin suunnittelualueen pohjoisosassa olevien paliskuntien poronhoito perustuu suuremmalta osalta luonnonlaitumiin ja laidunkiertoon. Nämä paliskunnat ovat rakentaneet laidunkiertoaitoja, joiden avulla voidaan laidunten käyttöä jakaa vuodenaikojen ja eri vuosien välillä.

Paliskunnille on tärkeää, että niiden toimintaympäristössä huomioidaan etenkin erotus-aitojen lähialueet. Samoin on tärkeää, että porojen kuljetusreitit huomioidaan metsätalouden toimenpiteissä. Paliskunnat katsovat osaltaan tärkeiksi myös jäkäläpohjaisten laidunten säästämiseen pyrkivät toimet samoin kuin luppovaltaisten metsien hakkuiden ajoittamisen talvikausiin, jolloin porot voivat vielä hyödyntää niissä olevan lupon. Porotalouden kannalta luppometsien säästäminen talvilaidunalueilla on tärkeää.

Metsätalouden ja porotalouden yhteensovittamista on kehitetty Paliskuntain yhdistyksen kanssa solmitun sopimuksen pohjalta. Sitä on käytännössä edistetty alueen paliskuntien ja Metsähallituksen metsätiimien välisillä neuvotteluilla, joita on pidetty vähintään kerran vuodessa. Näissä neuvotteluissa kunkin paliskunnan kanssa käydään läpi aluetta koskevat suunnitelmat.

3.6. Virkistyskäyttö ja luontomatkailu

Kaikki Metsähallituksen hallinnassa olevat alueet ovat pääsääntöisesti jokamiehen-oikeudella luonnon virkistyskäytössä. Luonnonsuojelualueilla voi olla niiden perustamissääädöksiin tai järjestyssääntöön perustuvia käytön rajoituksia. Jokamiehen-oikeuden ylittävää luontomatkailun yritystoimintaa ohjataan käyttöoikeus- ja sopimusmenetelystä niin talousmetsissä kuin luonnonsuojelualueillakin.

Matkailuun liittyvä yleisökäyttö (pääosin päiväretkeilyä) painottuu Metsähallituksen alueilla matkailukeskusten ympäristöissä oleviin talousmetsiin, kansallispuistoihin sekä luonnonsuojelu- ja retkeilykohteille. Paikallisen virkistyskäytön osuus näissä on muuta käyttöä vähäisempi. Paikallisväestön virkistyskäyttömuodot, metsästys, kalastus, marjastus ja retkeily jakaantuvat koko valtion maiden alueelle ja suuntautuvat pääosin muualle kuin rakennettujen palveluiden piiriin. Virkistyskäytön kannalta metsätieverkosto helpottaa merkittävästi kohteiden saavutettavuutta. Moottorikelkkailu tukeutuu paitsi virallisiin reitteihin, myös laajaan uraverkostoon.

Retkeilyn palveluita (reittejä ja rakenteita) on myös kysynnän kannalta hiljaisemmilla alueilla. Luontomatkailuyritykset hyödyntävät Metsähallituksen alueita käyttöoikeuksiin ja sopimukseen pohjautuen paitsi matkailukeskusten lähiympäristöissä, myös laajemminkin.

Luonnon virkistyskäytön kehittämisessä on erityisesti panostettu palveluiden laatua ja kestävyyttä parantaviin investointeihin ja ratkaisuihin. Länsi-Lapin alueella on kuusi luontomatkailun ja luonnon virkistyskäytön aluekokonaisuutta, joita kehitetään edelleen suunnitelmakaudella. Näillä alueilla yhteiskunnallisilla retkeilyn palveluilla on aitoa kysyntää ja riittävää kasvupotentiaalia.

Suojelualueilla luontomatkailua harjoitetaan Metsähallituksen kestävästä luontomatkailun periaatteiden mukaisesti. Luonnonsuojelualueilla keskeisenä näkökohtana on

luonnonsuojelun asettamien reunaehtojen huomioon ottaminen palvelujen sijoittamisessa ja mitoituksessa. Luontopalveluiden palvelutuotannossa ohjaavana kriteerinä on kysyntälähtöisyys.

Luontomatkailun keskeisiä aluekokonaisuuksia koskevaa tavoitteen asettelua varten ne on luokiteltu nyky- ja tavoitetilan mukaisiin ryhmiin muun muassa palvelutason ja -laajuuden mukaan. Kokonaisuuksiin kuuluville alueille ja kohteille on tuotettu investointi- ja kehittämissuunnitelmat. Niissä määritellään miten kutakin aluetta ja kohdetta on tavoitteena kehittää vuoteen 2010 mennessä.

Vilkkaimpien kohdealueiden maastokäyntien määriä sekä luontokeskusten ja asiakaspalvelupisteiden käyntimääriä seurataan jatkuvasti ja järjestelmällisesti. Näiden kohteiden käyntikertojen vuotuisen kokonaismäärän arvioidaan tällä hetkellä olevan noin 420 000. Käyntimäärien arvioidaan näillä kohteilla kasvavan vuoteen 2009 mennessä noin 520 000:een, siis noin 23 % lisäys nykyisestä. Tämän lisäksi arvioidaan, että Metsähallituksen hallinnassa olevilla alueilla vierailee vuosittain saman verran seurantojen ulkopuolisia retkeilijöitä.

Taulukko 3. Länsi-Lapin alueen retkeilyn palvelurakenteet ja reitit vuoden 2005 lopussa.

Kammit, keitto-/grillikatos, kpl	4
Käymälät, kpl	251
Retkeilyreitit, km	569
Luontopolut, km	111
Hiihtoreitit, latu-urat, km	579
Moottorikelkkaurat, -reitit, km *	3 050
Venelaiturit, -kiinnityspaikat, kpl	4
Opastuskatokset, -taulut yms., kpl *	243
Kämpät, kpl	16
Autio- ja päivätuvat, kpl	70
Varaustuvat ja -kammit, kpl	3
Kodat, puolikodat, laavut, kpl	195
Tulipaikat, kpl	103
Polttopuusuojat, kpl	220

* = päivitys paikkatietojärjestelmään olennaisesti kesken

Metsähallituksen alueilla on Länsi-Lapissa kaikkiaan yli 1 200 km retkeily- ja hiihtoreittejä sekä noin 430 polttopuuhoullettua retkeilykohdetta. Alueella on kaksi luontokeskusta (Kellokas Ylläksellä ja Pallaksen luontokeskus) ja palvelupiste Etiäinen Rovaniemen Napapiirillä. Matkailuyritykset hyödyntävät alueita ja niiden palveluvarustusta.

Moottorikelkkauria ja -reittejä on Länsi-Lapin alueella noin 3 050 km. Urat täydentävät virallisia kelkkareittejä, joiden ylläpito on kuntien vastuulla.

Metsähallituksen ylläpitämiä luontotorneja on yhdeksän.

Metsähallituksen Villi Pohjola tuottaa kaupallisia luontomatkailupalveluita yhteistyössä alueen matkailuyrittäjien kanssa. Villi Pohjola on keskittänyt palveluiden tarjonnan alueille, missä on parhaimmat mahdollisuudet ja ympäristö palveluiden tuottamiseen. Lisäksi Villi Pohjola myy ja markkinoi Metsähallituksen metsästys- ja kalastusluvut.

3.7. Erätalous

3.7.1. Metsästys ja riistanhoito

Metsähallitus asettaa valtion metsästyoikeuksien käytölle alueittaiset lupakiintiöt. Lupakiintiöiden määrittämisessä otetaan huomioon riistaeläinkantojen kestävä käyttö ja metsästyslain 8 §:n mukainen paikallisille asukkaille kuuluva etusijainen oikeus metsästykseseen valtion alueilla. Lupakiintiöiden valmistelutyö on tehty paikallisella tasolla ja kiintiöiden valmistelutyössä on kuultu Lapin riistanhoitopiiriä, paikallisia riistanhoitoyhdistyksiä ja vapaaehtoisuuteen perustuvia metsästyksen sidosryhmätahoja. Alueittaiset lupakiintiöt vahvistaa Metsähallituksen erätalouspäällikkö. Luvista on mahdollisuus valittaa.

Riistanhoidossa pääpaino on ollut metsäriistalle tärkeiden elinympäristöjen huomioonottamisessa metsätaloustoimenpiteiden yhteydessä. Yksittäisistä riistan elinympäristökysymyksistä merkittävintä on ollut metson soidinpaikoista huolehtiminen. Soidinpaikkoja on paikannettu Metsähallituksen alueilta useita satoja kohteita ja soidinpaikkatietojen ajan tasalla pitäminen vaatii vuosittain merkittävän työpanoksen. Metson soidinpaikkojen metsiä käsitellään vuonna 2004 uusitun metsätalouden ympäristöoppaan periaatteiden mukaisesti ja metsätaloustoimenpiteiden toteutusta seurataan systemaattisesti.

Aktiivisen riistanhoidon menetelmistä pienpetojen pyyntiä on edistetty osallistumalla erilaisiin pienpetopyyntikampanjoihin. Talviaikana tapahtuva pienpetopyynti on ollut peruste saada maastoliikennelupa moottorikelkan käyttöön Metsähallituksen alueille yksittäisiä luonnonsuojelualueita lukuun ottamatta. Hirvien nuolukivien vientiä valtion metsiin on tuettu hankkimalla nuolukiviä paikallisten metsästäjien käyttöön. Riistakantojen inventoinneissa on osallistuttu riistakolmiolaskentoihin ja suurpetolaskentoihin. Muihin riistalaskentoihin on osallistuttu tapauskohtaisen harkinnan perusteella.

Kaiken kaikkiaan riistaeläinkannat ovat Metsähallituksen alueilla yleisellä tasolla varsin hyviä. Metsäkanalintujen kannata vaihtelevat vuosittain, mutta yleisesti metsien rakenne on kehittymässä kanalintujen viihtymisen kannalta myönteiseen suuntaan. Hirvien määrä on pysynyt laajoilla alueilla Lapin läänin eteläosissa valtakunnan tasolta annettu-

jen tavoitetehtävien yläpuolella. Hirvikannan alentaminen lähemmäksi tavoitetehtävää on edelleenkin yksi tärkeimmistä riistakantojen hoidon tavoitteista. Suurpetojen (karhu, ilves, susi) määrä on tavoitteellisella tasolla ja karhun metsästys on palannut arvokkaaksi ja arvostetuksi metsästysmuodoksi Länsi-Lappiin. Myös metsäkauris ja majava ovat palanneet pysyväksi osaksi Länsi-Lapin riistaeläimistöä.

3.7.2. Kalastus

Vuoden 2005 alusta asetettiin niin pyydys- kuin ammattikalastuslupa-alueille aluekohtaiset kiintiöt. Edelleenkin valtion vesien käytön ja hoidon perusteena on ensisijaisesti vesistöissä esiintyvien luontaisten kalakantojen hyödyntäminen. Pääsääntöisesti vedet ovat selvästi alikalastettuja ja valikoivalla verkkopyynnillä on kalakantojen tilaa heikennetty vähempiarvoisen kalan jäädessä pyynnin ulkopuolelle.

Viime aikoina nuottakalastus on lisääntynyt ja kalastus kohdistunut lisääntyvässä määrin koko kalastoon. Yksittäisten vesialueiden kalataloudellista arvoa on parannettu istuttamalla kalastetuimpiin kohteisiin lähinnä siika-, taimen- ja kuha- sekä tarkoin valikoituihin jokikohteisiin rapuistukkaita.

Metsähallituksen vesialueilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan paikallisen väestön kotitarve- ja ammattikalastus. Pääsääntöisesti kalastus perustuu lupamyyntiin ja yhä enenevässä määrin kalastusta tapahtuu myös vesialueiden ja pyydysyksiköiden vuokrauksien kautta.

Yhteisen vesialueen osakaskunnan jäsenenä Metsähallituksen rooli on hyvin pitkälti muiden osakkaiden kaltainen. Ammattimaiseen kalastukseen on kuitenkin kalastusta koskevien säädösten mukaisesti tarjottava mahdollisuus. Tällä hetkellä ammattikalastus on painottunut Länsi-Lapin alueen eteläiselle osalle ja kaikki ammattimaiseen kalastukseen soveltuvat vesialueet ovat käytössä.

Virkistyskalastusalueilla kalastus on suuntautunut lisääntyvässä määrin luontaisten lohi-, taimen- ja harjuskantojen hyödyntämiseen jokivesillä. Erityispiirteen Länsi-Lapin alueelle tuovat Simojoki ja Tornio-Muonionjoki, joissa esiintyvät luontaisina merilohi ja -taimen. Istuta ja ongi -kohteita pidetään yllä keskeisimmässä kasvukohteissa täydentämässä lähinnä matkailuun liittyviä oheispalveluja. Muutoin alueita kehitetään tapauskohtaisesti alueiden luontaisten edellytysten, kysynnän ja ympäröivän perusinfrastruktuurin pohjalta osana virkistyskalastuskohteiden valtakunnallista verkkoa.

3.8. Maa-ainestoiminta

Morenia Oy:n hallinnassa on Itä- ja Länsi-Lapin alueella 96 maa-aineksen ottolupaa (tilanne 25.11.2005). Voimassa olevien lupien varantomäärä on tällä hetkellä noin 4 miljoonaa kuutiometriä. Pääasiakkaat ovat Sodankylän ja Kittilän betonitehtaat sekä

tiempitäjät. Myös alueella tehtyihin päällystetöihin ja teiden rakenteen parantamishankkeisiin on myyty kiviaineksia.

3.9. Siemen- ja taimituotanto

Forelia Oy tuottaa metsäpuun taimia ja siemeniä, joilla on pohjoinen perimä, Rovaniemellä Imarissa sijaitsevalla taimitarhalla. Imarin taimitarhalla myydään vuosittain yli 10 miljoonaa tainta yksityisiin ja valtion metsiin. Tuotetut taimet ovat pääasiassa mäntyä ja kuusta, mutta tilauksesta kasvatetaan myös muita puulajeja.

Taimien ohella Forelia myy siemenhuollon ja metsänjalostuksen palveluita, joiden ostajina ovat maa- ja metsätalousministeriö ja Metsäntutkimuslaitos. Vuosittain Imarista toimitetaan 3 000–5 000 kiloa siementä eri metsänomistajaryhmille.

Forelia tekee metsänjalostuksen tutkimusta yhteistyössä Metsäntutkimuslaitoksen kanssa ja myy tuotteita, taimitarhalaitteita ja palveluja mm. pohjoismaihin ja Venäjälle.

3.10. Metsähallituksen toiminta ympäristön näkökulmasta

Maakunnallisen yhteistyöryhmän jäsenet tekivät nelikenttäanalyysin aiheesta "Metsähallituksen Itä- ja Länsi-Lapin toiminta ympäristön näkökulmasta". Ryhmytyön avulla kartoitettiin ryhmäläisten käsityksiä Metsähallituksen tämänhetkisestä toimintatavasta.

Vahvuuksina nähtiin paikallisesti suuren maaomistajan valmis, toimiva, osaava organisaatio, suuret resurssit, vahvistuva yhteistyö ja osallistaminen. Vahvuuksiksi luettiin myös suojelualueverkko ja Metsähallituksen yhteiskunnalliset velvollisuudet Lapissa

Heikkouksiksi nimettiin vanha maine sekä edelleen huono imago, huono tiedottaminen sekä puutteellinen yhteistyö. Laatumaan toiminnassa heikkoutena pidettiin osallistamista ja hinnoittelua. Lakimetsien hakkuut, yhteisöveron kohdentuminen ja tuloutus valtiolle koettiin myös heikkouksiksi.

Mahdollisuutena koettiin vanhan kulttuurin hyödyntäminen, vakaa puuntuotto, kasvava metsä ja ympäristön tuki. Lisäksi kansainvälinen yhteistyö matkailussa, jalostusasteen nosto ja talousmetsien monikäytön kehittäminen olivat mahdollisuuksien listalla.

Uhkana pidettiin kiristyviä tulosvaatimuksia, lisääntyviä rajoituksia, ympäristön hyljeksintää, lainsäädännön muuttumista ja lakimetsien hakkuuta. Uhkaluettelossa oli lisäksi tuloutus valtiolle, tulojako kuntien kannalta ja yltiösuojelu.

4.

Tavoiteanalyysi

Tavoiteanalyysi on koostettu sidosryhmien ja asiakkaiden tavoitteista, kansalaisten odotuksista ja omistajan linjauksista. Siinä selvitettiin Metsähallituksen Itä- ja Länsi-Lapin alueiden luonnonvarojen käyttöön alkavalla kaudella kohdistuvia tavoitteita. Tavoiteanalyysi ja vaihtoehtotarkastelu etenivät samanaikaisesti. Vaihtoehtotarkastelun tulosten avulla sekä Metsähallituksen projektiryhmä että yhteistyöryhmien jäsenet pystyivät tarkentamaan omia tavoitteitaan. Maakunnallisen yhteistyöryhmän tekemän vaihtoehtotarkastelun tueksi tehtyä valintaa esiteltiin molemmissa alueissa kuntakerroksella, jossa kunnanvaltuustoja pyydettiin panemaan yhteistyöryhmässä esillä olleet vaihtoehdot paremmuusjärjestykseen. Länsi-Lapin alueella vaihtoehtoista saatiin palaute kuudesta kunnasta. Yleisötilaisuuksissa osallistujat ottivat kantaa nykytoiminnan ja yhteistyöryhmän suosittaman luontomatkailu-virkistyskäyttövaihtoehdon välillä.

4.1. Asiakkaiden ja sidosryhmien tavoitteet

Sidosryhmien ja asiakkaiden tavoitteet kartoitettiin osallistavan suunnittelun avulla. Suunnitteluhankkeeseen muodostettiin yksi yhteinen yhteistyöryhmä (liite: Yhteistyöryhmän kokoonpano). Ryhmän jäsenet edustivat 15 organisaatiota tai järjestöä. Yhdeksän jäsentä edusti metsähallituksen sidosryhmätahoja: kunnat, tutkimus/koulu-tus, luonnonsuojelu, metsästys ja kalastus, matkailu, puunjalostajat, metsätalouden toimijat sekä porotalous. Aloituskokouksessa osallistujat valitsivat edustajansa itsenäisesti yhteistyöryhmään. Kuusi jäsentä edusti viranomaistahoja: Lapin metsäkeskus, TE-keskus, Lapin liitto, Lapin ympäristökeskus, Saamelaiskäräjät ja Paliskuntain

yhdistys. Em. organisaatiot nimesivät edustajansa yhteistyöryhmään. Riippumattomana puheenjohtajana toimi Ismo Sarajärvi Rovaniemen ammattikorkeakoulusta. Ryhmä kokoontui pääasiassa Rovaniemellä. Projektin alussa jäsenet esittivät tavoitteensa ja toiveensa Metsähallituksen toiminnalle ja luonnonvarasuunnitteluhankkeelle.

Kuntien edustaja esitti, että metsätalouskäytöstä ei saa poistaa maata ilman veroa, paikallisten perinteiset oikeudet tulee säilyttää, metsäautotiestö tulee säilyttää peruskunnossa ja kalataloudelle tulee ohjata resursseja. Matkailuun liittyvillä alueilla ei saa hakata (suoja-alue).

Tutkimuksen edustaja korosti, että Metsähallituksen tulee minimoida toimintansa ympäristölle (elinympäristö, ihmiset) aiheuttamat haitat, otettava huomioon paikallisten ihmisten näkökulma, huomioitava eri käyttömuodot, huomioitava maisema sekä jatkettava osallistavaa suunnittelua. Metsähallituksen maita tarvitaan tutkimuksen ja seurannan käyttöön.

Luonnonsuojeluviranomaiset ja luontojärjestöt korostivat luonnon monimuotoisuuden painoarvon lisäämistä kaikessa toiminnassa. Metsien käytössä edellytettiin kestävyttä sen monessa merkityksessä. Paikallisen kestävyys ylittymisen nähtiin johtavan ristiriitoihin. Osa edustajista halusi luonnonvarasuunnitelmalle kaavan omaisen statuksen. Suunnittelujaksoa pidettiin liian lyhyenä. Vesistöjen kunnostamista kaivattiin ja eläinlajien kannansäätelyssä tulee suosia paikallisia lajeja.

Metsästyksen edustaja korosti metsästyksen mitoituksessa kestävän käytön periaatetta. Alueellisesta mitoituksesta on sovittava paikallisten riistanhoitoyhdistysten kanssa. Suojelualueilla toivottiin säilyvän mahdollisimman joustavat käytännöt mm. majoitumisessa, pienpetojen pyynnissä ja hirvien haussa. Metsänkäsittelyssä toivottiin huomioitavan riista etenkin soidinalueilla ja kanalintujen poikasalueilla.

Kalastuksen osalta esitettiin luonnonkantojen käyttöä istutuksissa. Kalastuksen hinnoittelussa halutaan huomioitavan kalastusveden taso ja paikalliselle väestölle toivotaan hinnoittelussa kohtuutta. Kalastusjärjestöjen edustajia halutaan osallistettavan kalastukseen liittyvissä hankkeissa.

Metsätalouden toimijat painottivat hakkuumäärän pitämistä ennallaan tai hieman nousevana kestävyys niin salliessa. Toiminnan ulkopuolelle ei alueita saa siirtää. Metsänhoito-, metsänparannus- ja tiestön kunnossapitohankkeita haluttiin tehtävän suunnitellusti.

Puunjalostajien tavoitteissa painottui paikallisen teollisuuden puuhuollon turvaaminen. Puunjalostajat pitivät tärkeinä Metsähallituksen lähellä yrityksiä olevia metsiä ja tasaita vuotuista puuntarjontaa. Metsien siirtymistä metsätalouden ulkopuolelle pidettiin huolestuttavana. Paikallisen sahateollisuuden puuhuolto kärsii eniten, ovathan suojeleluun siirrettävät metsät pääosin varttuneita, järeitä metsiä. Metsähallituksen toimintatavassa ei nähty suuria muutostarpeita.

Paliskuntain yhdistyksen kannanotossa kiinnitettiin huomiota paikallisten paliskuntien tarpeiden huomiointiin. Metsänkäsittelyllä nähtiin voitavan vaikuttaa porotalouden toimeentuloedellytyksiin. Asioinnissa Metsähallituksen kanssa halutaan päästävän yhden luukun periaatteeseen.

Toinen porotalouden edustaja esitti, että uudistushakkuut on lopetettava poronhoito-alueella.

Aluekehitysviranomaisten tavoitteissa korostui vaade valtion metsäomaisuuden pitämiseksi metsätalouden käytössä. Maakuntasuunnitelmassa metsätalous ja -teollisuus ovat edelleen elinkeinotoiminnan peruspilareita. Metsien tulee sen lisäksi mahdollistaa matkailuun ja virkistykseen liittyvät toiminnot myös suojelualueilla. Kansallispuistoihin halutaan panostettavan, laadukasta luontomatkailurakentamista halutaan suunnata retkeilyn painopistealueille ja paikallisten asukkaiden elinkeinomahdollisuudet halutaan turvata. Valtion metsätöiden halutaan työllistävän paikallisesti mahdollisimman paljon.

4.2. Kansalaisten odotukset

Kansalaisille tarjottiin mahdollisuutta osallistua suunnitelman laadintaan kunnanvaltuustojen osallistamistilaisuuksissa ja yleisötilaisuuksissa. Lisäksi kannanotto oli mahdollista internetin avulla järjestetyssä kyselyssä. Kansalaisten näkemyksiä selvitettiin lisäksi kyselytutkimuksen avulla.

4.2.1. Kunnanvaltuustot

Kunnanvaltuustojen osallistamistilaisuus mahdollistui Länsi-Lapin alueella kuudessa kunnassa. Kuntien päättäjien mielipiteessä painottui talous ja työllistäminen heidän valitessaan haluamaansa vaihtoehtoa esitetyistä seitsemästä toimintavaihtoehdosta. Talousvaihtoehto, jossa metsiä käsitellään yksityismetsien tavoin, oli halutuin Länsi-Lapissa neljässä kunnassa kuudesta. Matkailu- ja virkistysvaihtoehto oli toiseksi suosituin. Kasvatushakkuuvaihtoehto, jonka mukaan ei tehty lainkaan uudistushakkuuta, oli yksiselitteisesti pois suljettu vaihtoehto kuntien päättäjien mielestä. Kuntapäättäjien mielipide tukee maakunnallisen yhteistyöryhmän vaihtoehtovalintaa.

Kuntapäättäjät olivat huolestuneita Metsähallituksen liiallisesta myönteisyydestä luontojärjestöjen suojeluvaatimuksille. Metsähallituksen toiminnan haluttiin edistävän kehittyvän luontomatkailuelinkeinon mahdollisuuksia ja jättävän matkailurakenteiden ja -alueiden lähialueet hakkaamatta. Myös kalastusasiat kiinnostivat kuntapäättäjiä.

4.2.2. Yleisötilaisuudet

Yleisölle suunnattuja tilaisuuksia pidettiin Länsi-Lapissa viisi. Kussakin tilaisuudessa oli 10–15 osallistujaa. Osallistujat valitsivat kädennostoäänestyksellä haluamansa vaihtoehdon nykyisen toimintamallin ja matkailu- ja virkistyskäyttövaihtoehdon välillä. Länsi-Lapin alueen tilaisuuksissa vaihtoehtojen valinta painottui selvästi matkailu- ja virkistyskäyttövaihtoehtoon. Keskustelu kohdistui ihmisten elämän lähipiiriin kuuluviin teemoihin. Alueen toiminnan mitoitusta ei herättänyt juuri mielipiteitä. Voimakkaasti kriittisten mielipiteiden puuttuminen kertonee, että nykyinen toimintatapa koetaan kohtuullisen hyväksyttäväksi.

Länsi-Lapin yleisötilaisuuksien keskusteluissa mm. haluttiin Metsähallituksen pääpaikaksi Lappia, Litokairan ja Korouoman palveluvarustus kiinnosti, kalastus- ja riistanhoitoasiat olivat tärkeitä, hyvien marjastuspaikkojen "umpeenkasvu" huoletti ja metson soidinalueiden hakkuista oltiin huolestuneita. Puheenvuoroissa tuotiin myös esille metsin hyödyntämisen merkitys työllisyyden ja paikallistalouden kannalta. Hirvaan yleisötilaisuudessa tehtiin aloite Napapiirin retkeilyalueen perustamisesta valtion retkeilyalueeksi.

4.2.3. Internetkysely

Yhtenä kansalaisten osallistumiskanavana toimi internet. Kymmenen kysymyksen avulla oli mahdollista ilmaista näkemyksensä Metsähallituksen eri toimintojen kehityssuuntaan: säilytetäänkö toiminnan taso ennallaan, pitäisikö sitä lisätä vai kenties vähentää? Vastaja voi myös ottaa kantaa Metsähallituksen eri toimintojen tärkeyteen.

Kaikkiaan internetkyselyyn vastasi 55 kansalaista. Heistä vain 7 oli naisia. 45 vastaajista oli lappilaisia. Nuoria alle 20-vuotiaita oli vain yksi vastaaja, 21–40-vuotiaita oli 26 ja 41–60-vuotiaita 28 vastaajaa.

Suojelun tason vastaajat näkivät hyväksi, ehkä pientä lisästarvetta koettiin olevan. Hakkuista haluttaisiin vähentää tai enintään säilyttää nykyisellä tasolla. Monimuotoisuuden huomiointia toiminnassa pitäisi lisätä. Porotalouden huomiointi toiminnassa katsottiin olevan sopivalla tasolla tai joidenkin vastaajien mielestä huomiointia pitäisi lisätä. Virkistysrakenteita koetaan olevan riittävästi ja mieluisin majoittumistapa luonnossa liikkua on eräkämpä. Vastaajat eivät olleet juurikaan käyttäneet Villin Pohjolan palveluja. Laatumaan ja Morenian toimintojen arvioitiin olevan sopivalla tasolla.

Tärkeimmiksi Metsähallituksen toiminnan mitoituksessa huomioitaviksi asioiksi vastaajat arvioivat hakkuumäärän, luonnon monimuotoisuuden, suojelun alueiden määrän ja porotalouden.

4.2.4. Kuntalaiskyselyn tulokset

Helsingin yliopiston metsäylioppilas Tanja Soinsaari teki osana lopputyötään kyselytutkimuksen, jossa hän selvitti kansalaisten mielipidettä luonnonvarojen käyttöön ja Metsähallituksen toimintaan.

Kuntalaisille suunnatun kyselyn osoitteisto saatiin Väestörekisterikeskuksen väestötietokannasta, josta poimittiin satunnaisesti 1 200 Itä- ja Länsi-Lapin asukasta sekä 300 alueilla vapaa-ajan asunnon omistavaa henkilöä. Vastausprosentti kyselyssä oli 17,4 eli vastauksia saatiin takaisin 261 henkilöltä, joista 65 % oli miehiä ja 35 % naisia. Vastausprosenttia voidaan pitää suhteellisen hyvänä tällä tavalla toteutetussa kyselyssä.

Karkeasti ottaen vastaukset eivät eroa suuresti toisistaan eri taustamuuttujien suhteen, esim. sukupuolten tai eri ikäryhmien välillä. Poikkeuksina tästä ovat mm. erot ikäryhmien välillä alueiden käyttötapojen arvottamisen suhteen. Eroa on myös naisten ja miesten välillä siinä, millaisina omat vaikuttamismahdollisuudet luonnonvarojen käytön suhteen koetaan. Vastauksista käy ilmi, että luonnonvarasuunnittelu on asiana vaikea ja kannanotto sekä päätöksenteko edellyttävät syvällistä perehtymistä asiaan.

Kuntalaiskysely ja haastattelut tukevat hyvin yhteistyöryhmästä saatuja mielipiteitä ja tuloksia, joskin yhteistyöryhmän jäsenet pitivät hakuumahdollisuuksia hieman tärkeämpinä kuin satunnaisotannalla valitut kuntalaiset. Myös päätöksenteossa huomioon otettavien asioiden tärkeysjärjestys on samantapainen yhteistyöryhmän näkemyksen kanssa: tärkeimmiksi on arvioitu luonnon monimuotoisuus ja teollisuuden puuhoolto.

Suunnitelmavaihtoehtojen valinnan samankaltaisuus yhteistyöryhmässä ja kuntalaisten keskuudessa kertonee kuitenkin siitä, että yhteistyöryhmä edustaa kattavasti kuntalaisten näkemystä ja erilaiset mielipiteet tulevat otetuiksi huomioon yhteistyöryhmän työskentelyn seurauksena suhteellisen hyvin.

4.3. Omistajan linjaukset

Metsähallituksen perustehtävänä on hoitaa, käyttää ja suojella hallinnassaan olevia valtion metsätalous-, luonnonsuojelu- ja erämaa-alueita sekä yleisiä vesialueita ja huolehtia omistajan muiden maa- ja vesialueilleen asettamien tavoitteiden saavuttamisesta. Metsähallituksen tulee toimia kestävästi ja tuloksellisesti.

Metsähallituksen kehittämistä ohjaa talouspoliittisen ministerivaliokunnan 16.11.2005 hyväksymä kehittämisstrategia kaudelle 2005–2010.

Metsähallituksen tehtäviin kuuluvat liiketoiminta ja sen osana eri käyttömuotojen yhteensovittaminen, luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen suojelualueilla ja talousmetsissä sekä metsäteollisuuden raaka-ainehuollon turvaaminen. Liiketoiminnassa keskeinen tavoite on tehokkuuden lisääminen ja kannattavuuden parantaminen yhteiskunnallisten velvoitteiden antamissa rajoissa. Tavoitteena on nostaa sijoitetulle pääomalle saatava tuotto kolmen prosentin tasolle vuoteen 2010 mennessä. Luontopalveluissa toiminnan tuottavuuden tulee kasvaa enemmän kuin valtionhallinnossa keskimäärin. Metsähallitusta kehitetään kokonaisuutena eli monipuolisia liiketoimintoja sekä luontopalveluja harjoitetaan saman liikelaitoksen sisällä.

Metsähallitus tarjoaa mahdollisuuksia valtion maa-, metsä- ja vesiomaisuuteen tukeutuvalla virkistyskäytölle. Metsähallitus on tehnyt alueidensa luontomatkailun ja virkistyskäytön painopistealueiden kartoituksen, joka perustuu valtioneuvoston vahvistamaan virkistyskäytön ja luontomatkailun toimintaohjelmaan (VILMAT).

Metsähallitus hankkii suojeluohjelmiin kuuluvia yksityismaita valtiolle. Valtion maat ovat myös tutkimus-, opetus- ja koulutusikäisissä sekä puolustusvoimien harjoituskäytössä. Puolustusvoimille vuokratuilla alueilla harjoituskäyttö rajoittaa alueen muuta käyttöä.

4.4. Tavoitteiden ja vaihtoehtojen kuvaaminen

Yhteistyöryhmässä päätettiin tarkastella luonnonvarojen kestävästä käytöstä tuotannon ja talouden, luonnonsuojelun, porotalouden, virkistyskäytön ja matkailun sekä aluetalouden näkökulmista. Kullekin näkökulmalle valittiin kaksi mittaria, joilla kuvattiin toiminnan vaikutuksia sekä vertailtiin ja arvioitiin suunnitelmavaihtoehtoja.

Ennen näkökulmien valintaa yhteistyöryhmä sai esittää sopivaa näkökulmien määrää ja ehdottaa niille mittareita. Valinnassa tuli lisäksi huomioida se, että mittarin arvo tuli olla selvitettävissä Metsähallituksen omista tietojärjestelmistä tai suunnitteluun käyttöön saaduista tietoaaineistoista tai Mela-hakkuulaskelmatuloksista ja mittarin arvoon piti tulla vaihtelua luotujen toimintavaihtoehtojen mukaan. Näiden pohjalta Metsähallitus teki ehdotuksen, josta sovittiin yhteistyöryhmän tekemän internet-äänestyksen ja keskustelun jälkeen.

Kuvaajiksi valittiin seuraavat kymmenen mittaria:

Näkökulma ja sen mittarit	Mittarin tunnus
<i>Tuotanto ja talous</i>	
1. Liiketoiminnan nettotulos	euro
2. Hakkuumäärä	kuutiometri
<i>Luonnonsuojelu</i>	
3. Ekologisen verkoston metsämaan %-osuus metsämaan pinta-alasta	prosentti
4. Uudistuskypsyysien reilusti ohittaneiden metsien (160 v) %-osuus kaikista metsistä	prosentti
<i>Porotalous</i>	
5. Luppometsien pinta-ala (yli 80-v. kuusivaltaiset metsät) PoroGis-luppoalueilla ¹	hehtaari
6. Vähintään 5 vuotta hakkuiden ulkopuolella olleiden jäkälämaiden (kuivat- ja karukkokankaat) pinta-ala PoroGis-jäkäläalueilla	hehtaari
<i>Virkistyskäyttö ja matkailu</i>	
7. Maisema- ja virkistymetsien sekä kansallispuistojen pinta-ala	hehtaari
8. Yli 100-vuotiaiden metsien osuus maisema- ja virkistymetsien sekä kansallispuistojen pinta-alasta	hehtaari
<i>Aluetalous</i>	
9. Metsähallituksen työpaikat Länsi-Lapissa	henkilötyövuosi
10. Metsähallituksen liikevaihto Länsi-Lapissa	euro

¹ PoroGis on Paliskuntain yhdistyksen kehittämä porotalouden paikkatietojärjestelmä, johon tiedot on kerätty paliskunnilta. Länsi-Lapin alueen 21 paliskunnasta 17 antoi PoroGis-aineistojen käyttöluvan.

Projektin edetessä tavoitteiden tärkeyttä ja suhdetta toisiinsa arvioitiin ryhmäkeskustelujen ja kahden äänestysmenetelmän avulla. Ensimmäisessä menetelmässä kukin jäsen asetti kaikki mittarit tärkeysjärjestykseen ja toisessa jakoi 100 pistettä haluamilleen mittareille haluamallaan tavalla. Arviointi tehtiin ennen vaihtoehtojen tulosten selviämistä.

Taulukko 4. Yhteistyöryhmän näkemys mittareiden tärkeysjärjestyksestä.

Menetelmä 1	Menetelmä 2
Metsähallituksen työpaikat	Hakkuumäärä
Hakkuumäärä	Metsähallituksen työpaikat
Ekologisen verkoston metsämaan % -osuus metsämaan pinta-alasta	Vähintään 5 vuotta hakkuiden ulkopuolella olleiden jäkälämaiden (kuivat- ja karukko-kankaat) pinta-ala PoroGis-jäkäläalueilla
Maisema- ja virkistymetsien sekä kansallispuistojen pinta-ala	Luppometsien pinta-ala (yli 80-v. kuusivaltaiset metsät) paliskuntien luppolaidunalueilla
Luppometsien pinta-ala (yli 80-v. kuusivaltaiset metsät) paliskuntien luppolaidunalueilla	Ekologisen verkoston metsämaan % -osuus metsämaan pinta-alasta
Vähintään 5 vuotta hakkuiden ulkopuolella olleiden jäkälämaiden (kuivat- ja karukko-kankaat) pinta-ala PoroGis-jäkäläalueilla	Maisema- ja virkistymetsien sekä kansallispuistojen pinta-ala
Metsähallituksen liikevaihto	Uudistuskypsyysien reilusti ohittaneiden metsien % -osuus (kaikki metsät)
Yli 100-vuotiaiden metsien osuus maisema- ja virkistymetsissä sekä kansallispuistoissa	Liiketoiminnan nettotulos
Uudistuskypsyysien reilusti ohittaneiden metsien % -osuus (kaikki metsät)	Metsähallituksen liikevaihto
Liiketoiminnan nettotulos	Yli 100-vuotiaiden metsien osuus maisema- ja virkistymetsissä sekä kansallispuistoissa

Molemmilla menetelmillä painottuivat työllisyys ja hakkuumäärä. Muiden mittareiden järjestyksessä tapahtui enemmän muutosta menetelmien välillä. Porotalouden tavoitteet nousivat menetelmällä 2 sijoille kolme ja neljä ohi ekologisen verkoston sekä maisema ja virkistymetsien määrää mittaavien tunnusten. Äänestystulokset olivat hyvin samankaltaiset kuin työn alussa tehdyt vapaat tavoitteenasettelut. Tärkeysjärjestyksen tarkistamiseen ja mahdolliseen muuttamiseen annettiin mahdollisuus vaihtoehtojen tulosten tarkastelun jälkeen. Yhteistyöryhmä ei kuitenkaan katsonut myöhempää uudelleenarviointia tarpeelliseksi.

Metsähallituksen Itä- ja Länsi-Lapin alueen henkilöstölle tehtiin sama mittareiden tärkeyskysely kuin yhteistyöryhmälle. Henkilöstö piti työpaikkojen määrää tärkeimpänä asiana. Hakkuumäärä ja nettotulos olivat tärkeysjärjestyksessä seuraavina.

4.5. Yhteenveto tavoitteista

Tavoiteanalyysissä sekä sidosryhmien että kansalaisten palautteissa painottuivat työllisyyden ja toisaalta virkistyskäytön tavoitteet. Myös porotalouden huomiointia pidetään tärkeänä. Luonnonsuojelun tilannetta pidettiin hyvänä. Paikallisen puunjalostusteollisuuden puuhuollon turvaamista pidettiin myös tärkeänä. Eri käyttöryhmien ja -tapojen osin ristiriitaisten tavoitteiden onnistunut yhteensovittaminen Metsähallituksen toimesta tuli korostuneesti esille.

Omistajan näkökulmasta kannattavuuden parantaminen on lähitulevaisuudessa tärkein tavoite.

5.

Vaihtoehtotarkastelu

5.1. Vaihtoehtotarkastelun tavoitteet

Vaihtoehtotarkastelun avulla selvitettiin eri painotuksien vaikutuksia toimintaan ja maankäyttöön. Vaihtoehtoja arvioitiin kestävyyden ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden kannalta aiemmin valittujen tarkastelunäkökulmien ja niiden mittareiden avulla. Vaihtoehtotarkastelun tuloksista haettiin tukea tavoiteasetteluun ja alkavan kauden toiminnan linjauksiin.

5.2. Suunnitelmavaihtoehdot

Suunnitelmassa muodostettiin seitsemän painotuksiltaan erilaista vaihtoehtoa. Niissä muutettiin nykyistä maankäytön jakaumaa joko suurentamalla tai pienentämällä ekologisen verkoston ja virkistyskäyttöalueiden pinta-alaa. Porotalousvaihtoehdot luotiin muuttamalla metsien käsittelyn voimakkuutta porotaloudelle tärkeillä laidunalueilla. Pääosa vaihtoehdoista oli sellaisia, joiden toteuttaminen olisi mahdollista Metsähallituksen päätöksellä. Metsätalousvaihtoehto ja kasvatushakkuuvaihtoehto eivät nykyisten omistajalinjausten mukaan olleet valittavissa olevia vaihtoehtoja. Niitä käytettiin tulosten riippuvuuden havainnollistamiseen ja tavoitteiden esille tuomiseen.

Vaihtoehdot nimettiin niiden sisältöä kuvaavilla nimillä:

- **Nykytoimintavaihtoehdolla (Ve 1)** selvitettiin millaisiin tuloksiin nykyinen toimintamalli tarkastelujaksolla johtaa. Käytössä olivat nykyiset toimintaperiaatteet ja -ohjeet sekä nykyinen maankäyttökäytäntö.
- **Luontomatkailu-virkistyskäyttö-vaihtoehdolla (Ve 2)** selvitettiin virkistyskäytön ja luontomatkailun edellytysten kehittämisen mahdollisuuksia ja vaikutuksia. Maisema-, matkailu- ja virkistyskäyttöpainotteisia alueita lisättiin noin 27 000 hehtaarilla.
- **Metsätalousvaihtoehdolla (Ve 3)** selvitettiin millaisia taloudellisia ja luonnonsuojelullisia vaikutuksia ekologisen verkoston pienentämisellä olisi. Suojelualueverkko pysyi nykyisellään, mutta alue-ekologisten suunnitelmien vapaaehtoisia luontokohteita ja ekologiaa käytäviä purettiin noin 63 000 ha.
- **Porotalous I vaihtoehdolla (Ve 4)** selvitettiin millaisia vaikutuksia porotalouden toimintaedellytyksien kehittämällä olisi. Vaihtoehdossa paliskuntien loppolaidunten yli 80-vuotiaista talouskäytössä olevista kuusivaltaisista metsistä puolet jätettiin hakkuiden ulkopuolelle ja paliskuntien jäkälälaidunalueilla kuivilla ja karukkokankailla hakkuiden määrä ei lisääntynyt nykytasosta.
- **Ekologisen verkoston kehittämisen vaihtoehdolla (Ve 5)** selvitettiin ekologisen verkoston kehittämisen vaikutuksia. Verkostoa suurennettiin yhteensä noin 4 900 hehtaaria Etelä-Suomen vanhojen metsien suojeluohjelman inventointien kohteilla sekä luontojärjestöjen kanssa käytyjen neuvottelujen yhteydessä suojelun arvoisiksi katsotuilla kohteilla (neuvottelujen tilanne vaihtoehdolasennan aikaan).
- **Porotalous II vaihtoehdolla (Ve 6)** selvitettiin millaisia vaikutuksia tulee, jos porotalouden huomioimista lisätään vaihtoehdosta 4. Vaihtoehdossa paliskuntien loppolaidunalueilla ei sallittu uudistushakkuuta ja paliskuntien jäkälälaidunalueilla mäntyvaltaisissa metsissä ei sallittu uudistushakkuuta.
- **Kasvatushakkuuvaihtoehdolla (Ve 7)** selvitettiin uudistushakkuiden täydellisen lopettamisen vaikutuksia. Vaihtoehdossa oli koko alueella sallittuina hakkuutoimenpiteinä vain kasvatushakkuut.

5.3. Vaihtoehtojen tulokset

Taulukko 5. Vaihtoehtojen tulokset.							
	Ve 1	Ve 2	Ve 3	Ve 4	Ve 5	Ve 6	Ve 7
Liiketoiminnan nettotulos, milj. €	15,0	14,9	17,2	14,7	14,6	12,9	6,6
Hakkuumäärä, 1000 m ³	794	788	1 027	780	774	669	286
Ekologisen verkoston metsämaan %-osuus metsämaan pinta-alasta	17,5	17,5	14,5	17,5	18,0	17,5	17,5
Uudistuskypsyysien reilusti ohittaneiden metsien %-osuus (kaikki metsät)	16,0	16,0	14,6	16,2	16,1	16,6	18,3
Luppometsien pinta-ala (yli 80 v. ku-valtaiset PoroGis-luppoalueilla), ha	58 239	58 234	50 566	60 115	58 266	61 937	61 937
Jäkälämaiden pinta-ala, ei hakkuuta 5 vuoteen (krk, kk), PoroGis-jäkäläalueilla, ha	45 184	45 243	42 740	43 990	45 172	45 561	45 631
Maisema- ja virkistymetsien, kansallispuistojen määrä, ha	69 304	96 201	50 295	69 306	69 308	69 309	69 310
Yli 100-vuotiaiden metsien määrä maisema- ja virkistymetsissä, kansallispuistoissa, ha	55 077	59 035	43 780	55 056	55 114	54 917	56 926
Metsähallituksen liikevaihto, milj. €	41,5	41,5	51,3	40,9	40,7	36,2	20,2
Metsähallituksen työpaikat, htv	428	431	527	422	421	374	210

Mittareiden arvot kuvaavat tilannetta suunnittelukauden eli ensimmäisen kymmenvuotiskauden toiminnan jälkeen.

Vaihtoehtotarkastelu osoittaa, että ekologisen verkoston laajentaminen vaihtoehdon mukaisella määrällä ei paranna kovin paljon ennestäänkin varsin laajan verkoston edustavuutta ja laatua. Sitä vastoin verkoston supistaminen nykytasosta heikentäisi merkittävästi sen edustavuutta ja laatua. Toisaalta ekologisen verkoston supistaminen lisää hakkuumäärä selvästi. Uudistushakkuiden rajoittaminen tai niiden jättäminen pois kokonaan vähentäisi selvästi hakkuumääriä ja heikentäisi taloutta ja työllisyyttä.

Maisema ja virkistyskäyttöpainotteisten alueiden lisääminen ei vaikuta merkittävästi hakkuumäärään, ja työllisyyteen vaikutuksen on arvioitu olevan lievästi positiivinen virkistyskesän ja matkailun lisääntyvän työllistämisen ansiosta.

Ekologisen verkoston supistamisella on selvä heikentävä vaikutus porotalouden toimintaedellytyksiin. Sitä vastoin muilla vaihtoehdoilla ei kovin suuria vaikutuksia saatu esiin. Osin tämä johtui siitä, että porotaloutta kuvaavien mittareiden arvoissa tapahtui muutoksia vasta tarkastelujakson (ensimmäinen kymmenvuotiskausi) jälkeen. Vaihtoehdot 6 ja 7 parantavat porotalouden toimintaedellytyksiä pitkällä aikavälillä enemmän kuin valitut mittarit valitulla tarkastelujaksolla osoittavat.

Metsähallituksen liikevaihto ja työntarjonta (työntekijät, toimihenkilöt ja yrittäjät) riippuvat lähes suoraviivaisesti hakkuumäärästä. Hakkuuiden pienentäminen vähentää työpaikkoja ja alentaa liikevaihtoa. Metsähallituksen työpaikoista suuri osa on alueilla, missä korvaavia työmahdollisuuksia on rajoitetusti. Mikäli hakkuumahdollisuuksia halutaan lisätä, se tapahtuisi lähinnä supistamalla ekologista verkostoa. Tämä merkitsisi kuitenkin huomattavia ekologisia menetyksiä. Työpaikoissa arvioitiin vain välittömät työpaikkavaikutukset, välillisten vaikutusten arviointiin ei löydetty riittävän yhtenäisiä perusteita.

5.4. Vaihtoehtojen arvottaminen

Yhteistyöryhmälle muodostui työn aikana melko yhtenäinen näkemys luonnonvarojen käytön toivottavasta linjasta alkavalla kaudella. Ryhmän mielestä toiminnassa tulisi painottaa matkailun ja virkistyskäytön tavoitteita tähänastista enemmän. Tämä loppu-tulos hahmottui työn edetessä ja varmistui työn loppuvaiheessa, kun vaihtoehtojen tuloksia arvioitiin ja arvotettiin ryhmäkeskusteluissa. Toivottavimpana kehityssuuntana nähtiin vaihtoehto 2:n mukainen toiminta (matkailua ja virkistyskäyttöä kehittävä vaihtoehto), jonka tulokset vastasivat parhaiten yhteistyöryhmän tavoitteita.

Ryhmäkeskusteluissa käytettiin myös kahta päätöstukimenetelmää ryhmän näkemysten selkiyttämisen ja ryhmän kannan muodostamisen apuna. Toisella menetelmällä vaihtoehtojen hyvyttä arvioitiin vertaamalla vaihtoehtojen tuloksia suhteessa tavoitteiden tärkeyteen. Ryhmä asetti ensin tavoitteita kuvaavat kriteerit tärkeysjärjestykseen ja sitten katsottiin, millaisia kunkin vaihtoehdon tulokset ovat kriteerikohtaisesti ja kokonaisuutena. Tämän arvioinnin tulos oli, että vaihtoehto 4 olisi paras. Myös vaihtoehto 2 sekä nykytoiminta ja vaihtoehto 5 menestyivät hyvin.

Toisessa menetelmässä yhteistyöryhmä arvioi vaihtoehtojen keskinäistä hyvyttä suoraan, kokonaisvaltaisesti. Tämä tapahtui määrittelemällä kaikille kriteereille minimiarvot (hyväksymisrajat), jotka on vähintään saavutettava ja katsomalla löytyykö vaihtoehtoja jotka ovat hyväksytyjä kaikkien kriteereiden suhteen. Hyväksymisrajojen määrittely työryhmässä oli tarkentuva prosessi eli työryhmä etsi kriteerikohtaisia "lopullisia hyväksymisrajoja" tekemällä useampia määrittelykierroksia. Myös tällä menetelmällä hyväksyttäviksi nousivat samat vaihtoehdot kuin toisellakin menetelmällä, mutta niiden keskinäisistä hyvyysuhteista ei muodostunut tarkkaa kuvaa (arviointiprosessia ei jatkettu niin pitkälle).

Yhteistyöryhmän työskentely, tehdyt mallinnukset ja ennusteet sekä sovelletut päätösten menetelmät osoittivat, että sekä yksilöiden että ryhmän päätöksenteko perustuu ennen muuta inhimilliseen harkintaan. Suunnittelulaskelmien tulokset ja muu informaatio tukee tätä harkintaa.

Myös tässä hankkeessa oli tekijöitä ja piirteitä, joita ei täysin pystytty kuvaamaan laskelmien tuloksina vaan ne ilmenivät keskusteluissa ja osallistujat ottivat ne huomioon omissa kannanotoissaan. Keskusteluissa täsmentyi mm. se, että porotalouden toiminta-edellytyksistä kannettiin yleisesti huolta ja elinkeinoa haluttiin tukea, mutta porotalouden suosiminen esitettyä pidemmälle ei ollut muista näkökohdista mahdollista. Samoin työllisyyden ja metsäteollisuuden puuhuollon merkitys korostuivat keskusteluissa. Luonnonsuojelun osalta tilannetta pidettiin kokonaisuutena hyvänä, eikä siinä nähty isompaa kehittämistarvetta. Yhteistyöryhmän mielestä käynnissä ollut Metsähallituksen sekä WWF:n ja SLL:n välinen dialogi alueen luonnonsuojelun kehittämistä olisi pitänyt olla osa tätä suunnitteluhanketta, eikä erillinen prosessi.

Vaihtoehtojen tulosten pohjalta ja yllä olevien analyysien ja keskustelujen jälkeen yhteistyöryhmä laati vielä kirjallisen oman päätösuosituksensa Metsähallitukselle. Tässä vaiheessa Metsähallituksen edustajat eivät osallistuneet ryhmän kokoukseen. Ryhmä suositteli vaihtoehto 2:n mukaista toimintaa alkavalle kaudelle. Ryhmän esitykseen kaksi tahoja jätti eriävän mielipiteen ja yksi taho varauman.

Lapin luonnonsuojelupiiri katsoo eriävässä mielipiteessään, että hakkuumääriä pitäisi pienentää huomattavasti nykyisestä tai muutoin ylitetään paikallisen ekologisen kestävyuden rajat.

Porotalouden edustaja katsoo eriävässä mielipiteessään, että luonnonvarasuunnittelussa käytettyihin määritelmiin ja päätelmiin perustuva ns. porotalousmalli ei kuvaa porotalouden intressejä. Eriävän mielipiteen mukaan hakkuumäärissä edellisten luonnonvarasuunnitelmien taso on yläraja ja kaikki paliskuntien ilmoittamat tärkeät luppoalueet on säästettävä elinkeinon kannattavuuden turvaamiseksi.

Lapin ympäristökeskuksen edustaja esitti päätökseen varauman, että luontojärjestöjen kanssa käytävän prosessin tuloksena metsätaloustoiminnan ulkopuolelle siirrettävät alueet otetaan tällaisina alueina huomioon päätettäessä suunnitelman sisällöstä.

Vaihtoehtojen tulosten ja yhteistyöryhmän suosituksen pohjalta projektin ohjausryhmä päätti, että yleisötilaisuuksiin otetaan arvioitaviksi nykytoiminnan lisäksi vaihtoehto 2. Kunnanvaltuustoille pidettävissä tilaisuuksissa kaikki seitsemän vaihtoehtoa oli valittavissa. Kohdassa 4.2. Kansalaisten odotukset on käsitelty yhteistyöryhmän ulkopuolelta saatu palaute ja vaihtoehtovalinnat.

Osallistamistulosten arvottamisessa pääpaino on yhteistyöryhmän kannanotoilla. Myös kansalaistilaisuuksien ja internetkyselyn tulokset huomioidaan päätöksenteossa. Edellä esitettyjen tulosten perusteella projektin ohjausryhmä esitti Metsähallituksen johtoryhmälle vaihtoehto 2:n mukaista luonnonvarojen käytön toimintalinjaa suunnitelma-kaudelle Länsi-Lapin alueelle kuitenkin ottaen täysimääräisesti huomioon Etelä-Suomen metsien suojelun ja luontojärjestöneuvottelujen tuloksena toiminnan ulkopuolelle siirretyt alueet.

6.

Toiminnan päälinjat

Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelmaprojektissa on tehty vaikutusten arviointi ja tavoitteiden vertailu. Näiden sekä yhteistyöryhmien esityksen ja kansalaispalautteen perusteella Metsähallitus on hyväksynyt 17.10.2006 seuraavat päätökset.

6.1. Toiminnan linjaukset Länsi-Lapin alueelle kaudelle 2006–2015

-
- Toiminnassa painotetaan virkistyskäytön sekä matkailun tavoitteita yhteistyöryhmän suosituksen mukaisesti aiempaa enemmän. Painotuksen muutos toteutetaan määrittelemällä matkailun painopistealueet ja laajentamalla maisema- ja virkistyskäyttöpainotteisten alueiden verkostoa noin 21 000 hehtaarilla matkailun painopistealueilla ja yksittäisten matkailu- ja maisemakohteiden ympäristöissä. Luonnonvarasuunnitteluprosessin kanssa samanaikaisesti käydyn Metsähallituksen ja luontojärjestöjen välisen dialogiprosessin seurauksena alueen vanhojen metsien suojelua täydennettiin merkittävästi (13 100 ha metsämaata).
 - Metsätalouden hakkuumäärä on noin 785 000 m³ vuodessa. Määrä perustuu yhteistyöryhmän suosittamaan vaihtoehtoon. Hakkuumäärässä on täysimääräisesti huomioitu Etelä-Suomen metsien suojelun ja luontojärjestöneuvottelujen tuloksena toiminnan ulkopuolelle siirretyt alueet.
 - Metsätalouden töitä on painotettu Lapin metsäohjelman tavoitteiden mukaisesti kasvatushakkuisiin ja taimikonhoitoon.

- Ympäristöoppaan määritelmän mukainen ekologisen verkoston laajuus on noin 455 300 hehtaaria, joka sisältää kokonaan käytön ulkopuoliset maa-alueet. Jos mukaan lasketaan myös rajoitetun käytön alueet, saadaan ekologisen verkoston laajuudeksi noin 840 000 hehtaaria (em. pinta-alaan sis. metsä-, kitu- ja joutomaat).
- Naturen yleissuunnitelman määrittelemille kiireisille kohteille laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelmat.
- Lajien ja luontotyyppien inventointia, hoitoa ja seuranta tehostetaan.
- Kaavoitusta jatketaan matkailukeskuspainotteisesti.
- Maa-ainesvaroja kartoitetaan ja niiden jalostusastetta nostetaan ottaen ympäristönäkökohdat korostetusti huomioon.
- Matkailun painopistealueiden palveluvarustusta kehitetään asiakaslähtöisesti
- Yhteistyötä porotalouden kanssa jatketaan paliskuntain yhdistyksen kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen mukaisesti.
- Metsästyksen mitoitukselta neuvotellaan paikallisten riistanhoitoyhdistysten kanssa.
- Kalavesien hoidossa hyödynnetään luontaisia kalakantoja.
- Vuorovaikutusta ja yhteistyötä tiivistetään paikallisten toimijoiden kanssa.
- Suunnitelman toteutumista tarkastetaan vuonna 2011 yhteistyötahojen kanssa.

7.

Toimintaohjelma 2006–2010

Luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman keskeisimmät kohdat ovat matkailun painopistealueiden sijoittuminen, metsätaloustoiminnan mitoitus ja ekologisen verkoston laajuus. Luonnonvarasuunnitelma on voimassa vuoteen 2015 ja sen toteutumista tarkastellaan yhteistyötahojen kanssa vuonna 2011. Toimintaohjelmaa voidaan tarkistaa aikaisemminkin, jos toimintaympäristössä tapahtuu merkittäviä muutoksia.

7.1. Maankäyttö

Suunnittelussa määritettiin matkailun painopistealueet, jotka ovat hyvin pitkälti yhteneväiset Lapin matkailustrategian kanssa. Painopistealueet muodostuvat pääasiassa olemassa olevien suojelualueiden ja muiden erikoismetsien kokonaisuudesta. Painopistealueita Länsi-Lapissa ovat Ylläs-Pallas-Levi, Napapiirin retkeilyalue, Korouoma-Simojärvi ja Pello-Ylitornion järviolue (Miekojärvi-Vietonen), Perämeri, Syöte-Riisitunturi sekä Simojoen ja Tornio-Muonionjoen varret.

Näiden alueiden maankäyttöratkaisuja täydennettiin perustamalla uusia MU-alueita (metsätalousalue, erityisiä ulkoiluarvoja) Ranualla Soppanaan, Rovaniemelle Vika-Vaattunkiin, Ylitorniolle Sompaseen, Pelloon Miekojärvelle, Kolariin Ylläkselle ja Muonioon Äkäsjoki-Olokselle. Näiden uusien MU-alueiden yhteispinta-ala on 14 900 hehtaaria, josta vettä on 1 400 hehtaaria.

Suunnittelun yhteydessä erityisesti suojeltavien lajien esiintymiä rajattiin Metsähallituksen omalla maankäyttöpäätöksellä 7 kpl (87 ha). Näistä sammalesiintymiä oli 5 ja kääpäsiintymiä kaksi. Rajatun paikan luonnontilaa

ei saa heikentää. Metsänkäsittely kohteilla on kielletty. Virkistyskäyttörakenteita tai -reittejä ei saa sijoittaa kohteiden päälle. Rajausten tekoa jatketaan tavoitteena kaikkien tiedossa olevien paikkojen läpikäyminen ympäristöministeriön kanssa sovitun menettelytavan mukaan (menettely kuvattu myös metsätalouden ympäristöoppaassa).

Kittilän Pietarinaukialle päätettiin perustaa suojelumetsä (70,5 ha) luonnonsuojelulain mukaisen dyynialueen rauhoittamiseksi. Rajausta kattaa alueen kitumaat. Kohdetta ympäröivien metsämaiden sisällä olevat pienet hajanaiset dyynilaikut rajataan omina kuvioina luontokohteiksi.

Puolustusvoimien vuokraamalla käyttöoikeusalueilla puolustusvoimien toiminta on alueiden ensisijainen käyttömuoto. Tällaisia alueita on yhteensä noin 34 000 ha, joista on vesialueita noin 2 400 ha.

7.2. Luonnonsuojelu

7.2.1. Suojelualueverkosto

Suojelualueille ja suojeluohjelmakohteille laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelmat Naturen yleissuunnitelman määrittelemässä tärkeysjärjestyksessä. Länsi-Lapissa laaditaan suunnitelmat 5 kohteelle. Suunnitelmissa määritellään mm. suojelualueiden hoitotoimet, palveluvarustus ja virkistyskäyttörakenteiden tarve ja mitoitus.

Natura 2000 verkoston yleissuunnittelun yhteydessä arvioitiin alueittain myös toimenpidesuunnittelun tarpeita. Nämä arviot perustuvat pääosin ennallistamistyöryhmän arvioihin ja asiantuntija-arvioihin. Arviot tarkentuvat luontotyyppi-inventoinnin valmistuttua sekä hoidon ja käytön suunnittelua varten tehtävissä maastoinventoinneissa.

Suojelualueiden perustaminen on edennyt hitaasti ympäristöhallinnossa. Tehostumista on odotettavissa luontopalveluiden organisaation uudistuksen myötä. Perustamissäädösten puuttuminen ei toisaalta aiheuta uhkaa luontoarvoille mutta hankaloittaa alueiden hoidon ja käytön suunnittelua ja käytön ohjausta.

Soiden ennallistamisen pääperiaate on ennallistaa kaikki suojelualueiden ojitettut suot. Suokokonaisuuden kannalta pieniä ojitusalueita ei kuitenkaan ennallisteta. Lapin suojelualueilla soiden ennallistamistyöt kohdentuvat METSO-alueelle eli Lapin kolmion osa-alueelle. Muualla ennallistetaan vain tärkeitä lajikohteita tai erityisen arvokkaita tai harvinaisia luontotyyppisiä tai erityisistä syistä muita laajoja yhtenäisiä kokonaisuuksia. Tarpeet arvioidaan luontotyyppi-inventoinnin valmistumisen jälkeen ja hoidon ja käytön suunnittelun yhteydessä. Soiden ennallistamisessa tärkeimpiä suotyyppisiä ovat korvet ja letot. Tehtyjä ennallistamistoimia seurataan, ja hoitoseurannan tulosten perusteella arvioidaan ennallistamisen täydennystarpeita. Keskimääräinen ennallistamistavoite on vuositasolla noin 20 ha.

Metsien ennallistamisessa edetään pääosin METSO-ohjelman mukaan. Myös metsien ennallistamisen painopiste on Lapin kolmiossa. Muualla ennallistamistöiden painotus on palojatkumopolttoissa, joista pääosa kohdistuu varsinaisiin ennallistamistarpeessa oleviin metsiin ja pieni osa luonnonmetsiin tai niiden kaltaisiin metsiin. METSO-alueen metsien ennallistamiselle tehdään kokonaissuunnitelma vuoden 2006 loppuun mennessä. Ennallistamistöitä tehdään METSO-ohjelman toteutuskaudella (–2012) alkuperäisen arvion mukaan 1 500 hehtaarilla. Vuositasolla tavoite on keskimäärin 160 ha/vuosi. Tässä määrässä ovat mukana kaikki toimenpiteet, myös palojatkumopoltot. Ennallistamistarpeet tarkentuvat luontotyyppi-inventoinnin valmistuttua.

Palojatkumopolttoista on tehty erillinen suunnitelma. Länsi-Lapissa on 10 palojatkumoa-alueita. Kahdella näistä polttoa on jo aloitettu. Kohteilla aletaan polttaa vuoron perään siten, että polttoa ovat käynnissä kaikilla kohteilla vuonna 2016. Tämä jälkeen tavoite on polttaa vuosittain 2–3 kohteella (keskimäärin 2,5 kohteita/v). Samalla alueella poltetaan keskimäärin joka neljäs vuosi noin 6–10 hehtaaria kerrallaan. Talousmetsien kulotukset pyritään kohdentamaan palojatkumoa-alueiden lähistölle.

Ennallistamistyöryhmän suosittelema lahopuutavoite suojelua-alueilla on 30 m³/ha. Lapin alueella tämä on käytännössä todettu liian suureksi puuston alhaisen keskikuutiomäärän vuoksi ja se voidaan saavuttaa vain paikallisesti. Parempana tavoitteena Lapissa voidaan pitää noin 20 % elävän puuston määrästä. Määrällinen tavoite voidaan tarkentaa tarvittaessa vasta sitten, kun METSO-alueen inventointien tulokset on analysoitu.

Perinnebiotooppien hoidossa tärkeimpiä ovat valtakunnallisesti arvokkaat kohteet. Hoidettavaa pinta-alaa laajennetaan erityisesti lajistollisesti tai luontotyyppittäin arvokkaille kohteille. Uutta hoidettavaa alaa lisätään noin 1 ha vuosittain.

Luontotyyppi-inventointi suojeluohjelmakohteilla ja suojelua-alueilla saadaan nykyisillä resursseilla ja menetelmillä päätökseen vuonna 2013. Inventoinnit tehdään hoidon- ja käytön suunnittelun etenemisjärjestyksessä. METSO-alue valmistuu tavoitteen mukaisesti vuonna 2006.

Lajistoinventointeja ja perusselvityksiä tehdään lähinnä hoito- ja käyttösuunnittelun pohjaksi tavoitteena yhden alueen selvitykset vuosittain. Lajistoinventointeja tehdään virkistyskäytön painopistealueilla monimuotoisuuden turvaamiseksi. Yleisesti tiedonpuutetta on varsinkin huonosti tunnetuissa lajiryhmissä, myös uhanalaisimmista lajeista. Metsähallituksen vastuulajeille määritellään seurantamenetelmät, -aikataulut ja käynnistetään seurannat. Vanhojen vastuulajien (petolinnut) seuranta jatkuu nykyisellään. Näiden lajien perusinventointeja tarvitaan edelleen. Vastuulajien ja muiden uhanalaisien lajien suojelua edistetään yhteistyössä muiden luonnonsuojelutahojen kanssa.

7.2.2. Talousmetsien luonnonhoito

METSO-ohjelman suojelubiologiset kriteerit täyttävistä kuvioista perustetaan uusia talousmetsien luontokohteita metsämaalle yhteensä noin 1 200 ha. Kohteet ovat pääosin puustoisia vanhan metsän kohteita ja haapaa sisältäviä metsiä. Metsähallituksen ja luontojärjestöjen käymän keskustelun tuloksena Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelualueita täydennettiin yhteensä 25 200 ha, josta metsämaata on 13 100 ha. Osa näistä liitetään suojelualueisiin ja loput jäävät luontokohteina taloustoiminnan ulkopuolelle. Talousmetsien ekologinen verkosto täydentyy toimenpidesuunnittelun yhteydessä löytyvillä pienialaisilla alue-ekologisilla luontokohteilla ja lajikohteilla.

Osa-alueittaiset metsien rakenteen kehittämistavoitteet, nykyisellä maankäyttöjakamalla ja päätettyjen suojeluohjelmien eteneminen huomioiden, ovat %-osuuksina 50 vuoden kuluttua alla olevan taulukon mukaiset. Taulukon tiedot on saatu laskemalla alue-ekologisissa suunnitelmissa asetetuista tavoitteista uuden osa-aluejaon mukaiset tavoiteluvut.

**Taulukko 6. Vanhat metsät
(osuus kaikista alueen metsämaasta).**

Osa-alue	50-v. tavoite (%-osuus)
Pohjoisosa	22 %
Keskiosa	10 %
Lapin kolmio	11 %
Yhteensä	16 %

**Taulukko 7. Lehtipuuvaltaisten metsien osuus
(talousmetsien metsämaasta).**

Osa-alue	50-v. tavoite (%-osuus)
Pohjoisosa	8 %
Keskiosa	4 %
Lapin kolmio	9 %
Yhteensä	7 %

**Taulukko 8. Metsätalousalueen kulotustavoitteet
osa-alueittain ha/v.**

Osa-alue	kulotustavoite, ha/v
Pohjoisosa	110 ha
Keskiosa	70 ha
Lapin kolmio	35 ha
Yhteensä	215 ha

Taulukon tavoitelukuihin eivät sisälly suojelualueiden palojatkumopoltot.

Metsänhoitotoimenpiteillä vaikutetaan lahopuun määrään ja laatuun vuosikymmeniksi, jopa vuosisadoiksi eteenpäin. Lahopuu jatkuksen varmistamiseksi tulee metsikön kaikissa kehitysvaiheissa säästää jo kuollut puusto mahdollisimman tarkoin, hyvälaatuisia rakennuskeloja lukuun ottamatta, ja lisäksi jättää osa elävästä puustosta kuolemaan ja lahoamaan metsään. Normaalisti käsiteltävissä talousmetsissä uudistushakkuussa säästetyn puuston kokonaismäärän tulisi olla keskimäärin 5–10 m³/ha. Tämä määrä koostuu luontokohteiden elävästä ja kuolleesta puustosta, hakkuualoille yksin tai ryhmiin jätetyistä elävistä ja kuolleista minimiläpimitat täyttävistä säästöpuista sekä niin sanotusta muusta ainespuusta, jolla tarkoitetaan vähintään 9 cm läpimitaltaan olevia hakkuualoille säästettyjä eläviä ja kuolleita puita.

Säästöpuita voidaan erityiskohteissa jättää tavanomaista enemmän. Tällaisia erityiskohteita ovat mm. suojelualueiden lähimetsät, monimuotoisuuden lisäämisalueet, ekologiset yhteydet, ympäristöarvometsät ja kulotusalueet. Näille kohteille voidaan jättää säästöpuita huolellisesti valittuina ryhminä 20–50 m³/ha. Tarvittaessa myös maisemakohteille voidaan jättää säästöpuita tavanomaista enemmän.

7.3. Erätalous

7.3.1. Metsästys ja riistanhoito

Riistaeläimet katsotaan uusiutuvaksi luonnonvaraksi. Metsästyslainsäädäntö ei sisällä velvoitteita vuotuisen tuoton talteenottamiseen ja Metsähallitus noudattaa riistakantojen hoidossa varovaisuusperiaatetta. Metsästys mitoitetaan sosiaalisesti ja ekologisesti kestävälle tasolle. Metsästyksen vaikutuksia riistakantaan seurataan myyntijärjestelmän ja saalisपालातेजर्जेलमन कलतल तलदलन डरुतेलल. Vuotuisissa tilaisuuksissa riistatalouden viranomaisentahojen ja metsästysjärjestöjen kanssa keskustellaan metsästyksen tuloksista ja tulevasta suunnitelmista.

Länsi-Lapin alue on metsästyslain 8 §:n tarkoittamaa aluetta, jossa kunnassa asuvalla on oikeus metsästää valtion omistamilla alueilla. Metsästystä harjoitetaan kaikilla niillä alueilla missä säädökset tai määräykset eivät sitä rajoita. Paikallisten metsästäjien metsästyspaineen säätely tapahtuu riistaviranomaisten vuosittaisilla päätöksillä mahdollisista metsästysaikojen tai eri riistalajien metsästysrajoituksista. Lupametsästystä kohdennetaan metsästysaluekohtaisella kiintiöinnillä. Kiintiöinnissä otetaan huomioon paikallisen metsästyksen määrä ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kantaa-arviot. Lupametsästäjille myytävistä pienriistalupamääristä neuvotellaan riistanhoitoyhdistysten kanssa. Neuvottelujen ja kerätyn riistakantoja koskevan tiedon pohjalta erätalouden suunnittelijat valmistelevat kiintiöesitykset erätalospäällikön julkisesti annettavaa kiintiöpäätöstä varten.

Riista huomioidaan metsänkäsittelyssä ympäristöoppaan ohjeiden mukaisesti. Erityishuomion kohteena ovat metson elinympäristöt. Tavoitteena on tarkastaa kaikki Länsi-Lapin talousmetsäalueen metsonsoitimet toimintaohjelmakaudella. Yhteistyötä tehostetaan alueen riistanhoitoyhdistysten kanssa muun muassa metsästyksen mitoituksen, riistanhoitotöiden ja riistalaskentojen osalta.

Aktiivisen riistanhoidon linjaukset säilytetään ennallaan. Pienpetojen pyyntiä edistetään osallistumalla pyyntikampanjoihin ja joustavalla oheislupakäytännöllä. Tarhatun riistan istutukset ja laajamittainen riistan talviruokinta eivät ole riistanhoidon painopistealueita valtion alueilla. Metsähallitus osallistuu valtion alueiden riistalaskentoihin. Merkittävään työpanos kohdennetaan Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen ohjeistuksella tehtäviin riistakolmiolaskentoihin. Muihin riistainventointeihin osallistutaan tarveharkinnan perusteella. Vastuu aktiivisen riistanhoidon järjestelyistä ja riistalaskennoista kuuluu luontopalvelujen tulosalueelle.

7.3.2. Kalastus

Kalavesien hoidossa hyödynnetään luontaisia kalakantoja. Kalanistutukset suunnataan sellaisiin vesiin missä on riittävästi kalastuspainetta. Istutuksissa käytetään mahdollisuuksien mukaan paikallisia kantoja. Kalavesien vuokrauskäytäntöä jatketaan.

Yhteisen vesialueen osakaskunnan jäsenenä Metsähallituksen rooli on hyvin pitkälti muiden osakkaiden kaltainen. Ammattimainen kalastus asetetaan valtion vesialueilla etusijalle kalastusta koskevien säädösten mukaisesti.

Virkistyskalastusalueita kehitetään tapauskohtaisesti alueiden luontaisten edellytysten, kysynnän ja ympäröivän perusinfrastruktuurin pohjalta osana virkistyskalastuskohteiden valtakunnallista kokonaisuutta. Tornio-Muonionjoen ja Simojoen vetovoimatekijöinä ovat luontaisesti lisääntyvät merilohi ja -taimenkannat. Taustalla on myös uhanalaisen meritaimenkannan lisäämisen varmistaminen kalastusjärjestelyillä Tornio-Muonionjoen sivujoissa ja puroissa, joiden kantoja on selvitetty yhteistyössä kalantutkimuksen kanssa. Metsähallitus on ollut ja tulee olemaan jatkossakin organisoimassa Tornio-Muonionjoen kalastusta yhdessä muiden osakkaiden kanssa. Lohijokien varsille on keskittynyt runsaasti Metsähallituksen kämppämajoitusta.

7.4. Virkistyskäyttö ja luontomatkailu

Virkistyskäytön ja luontomatkailun vastuujako

Julkisia hallintotehtäviä ovat mm. kalastus-, metsästys- ja maastoliikenneluvat sekä autiotuvat, tulipaikat, retkeilyreitit ja luontokeskuksissa tarjottava asiakaspalvelu. Julkiset hallintotehtävät ovat pääasiassa maksuttomia. Toiminnasta vastaa luontopalvelut ja rahoitus tulee maa- ja metsätalous-, ympäristö- ja työministeriöstä vuosittaisessa talousarviossa.

Villin Pohjolan palveluja ovat mm. vuokrakämpät, opastetut luontomatkat ja erilaiset yritysmatkat. Rahoitus liiketoimintaan tulee täysimääräisesti asiakasrahoitteisena.

Metsähallituksen hallinnassa olevia lomatontteja myy ja vuokraa Laatumaa.

Metsätalous ja luontopalvelut vastaavat hallinnassaan olevilla alueilla luontomatkailun yritystoiminnan maankäyttöön liittyvistä sopimuksista ja luvista. Villi Pohjola vastaa luontomatkailun yritystoiminnan yhteistyösopimuksista.

Kysyntä ohjaa Metsähallituksen tuottamien virkistyskäytön palveluiden kehittämistä. Yhteiskunnallisten virkistyskäytön palveluiden kehittämisstrategian ydin on tasaisen ja korkea laadun saavuttaminen ja niiden keskittäminen kysyntää vastaavasti. Keskittämisellä saavutetaan etuja sekä tuotannon että kestävyuden kannalta. Suurin osa luonnonsuojelualueista jää erämaaluonteisiksi. Intensiiviseen käyttöön valituilla alueilla luonnon kuluminen ja häiriintyminen minimoidaan ohjaamalla käyttäjiä rakenteilla ja opastuksella.

Virkistys- ja luontomatkailukäytön edellytyksiä kehitetään erityisesti valtakunnallisilla ja maakunnallisilla yleisökäytön painopistealueilla. Niillä varaudutaan käyntimäärien huomattavaan kasvuun vuoteen 2010 mennessä. Natura 2000 -suojelualueverkostoon kuuluvien alueiden käyttöä voidaan huolellisesti suunnitteleamalla lisätä nykyisestä ilman, että luonnontieteellisin perustein määritetyt luontoarvot ja suojelukriteerit vaarantuvat. Lapin suojelualueverkostolla on tärkeä merkitys erityisesti matkailun, luontaiselinkeinojen ja saamelaiskulttuurin tukemisessa ja edistämisessä.

Nykyiset haja-alueen palvelut pääsääntöisesti ylläpidetään, mutta reitistöjen ja muiden palveluiden laajentamisesta valittujen painopistealueiden ulkopuolella pidättäydytään. Rakenteiden keskittämisellä säästetään ylläpidon kustannuksia. Samalla tuetaan matkailukeskusten kehittymistä. Vahvat matkailukeskukset lisäävät myös syrjäisempien

kohteiden elinvoimaa. Keskittämällä vähennetään myös konfliktien mahdollisuuksia muiden maankäyttömuotojen kanssa. Yhtenäisellä korkealla laatutasolla vastataan asiakkaiden odotuksiin ja parannetaan kohteiden vetovoimaisuutta.

Asiakastiedon hyödyntämisen kehittämiseen sekä kohteiden markkinointiin panostetaan. Kokemattomat luonnossa liikkujat sekä kotimaiset retkeilijät, matkailijat ja matkailuyritysten asiakkaat ovat potentiaalisimmat kohderyhmät kävijävolyymien kasvatuksen kannalta. Ulkomaalaisten kävijöiden sekä Metsähallituksen alueita ja palveluita hyödyntävien matkailuyritysten asiakkaiden määrä on myös kasvussa. Tämä huomioidaan opastus- ja markkinointiaineistojen kehittämisessä sekä edistämällä sopimus- ja yhteistyökäytäntöjä.

Lapin liiton, Lapin ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen luontopalveluiden yhteistyönä Ympäristöministeriön toimeksiannosta vuonna 2005 valmistuneessa Natura 2000 -alueiden hoidon- ja käytön yleissuunnitelmatyössä on kartoitettu Natura-alueisiin kohdistuvat käyttöpaineet ja -odotukset. Natura 2000 -suojelualueverkon kohteet on ryhmitelty hoito- ja käyttösuunnittelutarpeen mukaan kiireellisyysjärjestykseen. Tuon priorisoinnin pohjalta laaditaan käyttöpaineiltaan merkittävimmille Lapin luonnonsuojelualueille hoito- ja käyttösuunnitelmat. Samassa yhteydessä arvioidaan ja suunnitellaan mm. luontorakentamisen ja opastuksen tarpeet kyseisiin alueisiin liittyen.

Luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmiin liittyvinä erillissuunnitelmina laaditaan priorisoiduille alueille mm. reitistö- ja rakennesuunnitelmat, huoltosuunnitelmat, opastussuunnitelmat sekä mm. tutkimus- ja luontomatkailusuunnitelmat. Samassa prosessissa suunnitellaan yhdessä metsätalouden kanssa alueeseen liittyvien talousmetsäalueiden reitistöt ja rakenteet.

Metsien käsittelyssä kiinnitetään erityistä huomiota maisemanhoidollisiin näkökohtiin matkailullisesti tärkeillä alueilla. Retkeilyreittien ja palvelurakenteiden välittömässä lähiympäristössä metsien käsittelyssä huomioidaan maisema- ja ulkoiluarvot noudattaen Metsätalouden ympäristöoppaan ohjeita. Matkailun painopistealueiden sisältä määritellään kohteet ja osa-alueet, joiden metsien käsittely suunnitellaan aluekokonaisuutta koskevana erityisalue-suunnitteluna. Erityisalueiden suunnittelu on metsien eri käyttömuotoja ja luontoarvoja yhteen sovittavaa metsäsuunnittelua, jonka avulla metsänkäsittelytoimenpiteet kohdennetaan ja ajoitetaan siten, että alueen erityisluonne ja -piirteet säilyvät.

Suojelualueilla luontomatkailua harjoitetaan Metsähallituksen kestävän luontomatkailun periaatteiden mukaisesti. Periaatteissa on otettu huomioon sekä ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen että taloudellinen kestävyys. Luontomatkailun yritystoiminta edellyttää sekä metsätalous- että suojelualueilla sopimusta Metsähallituksen ja yrityksen välillä. Luontoon.fi -internetsivustoa kehitetään edelleen retkeilypalvelujen tiedotuskanavana.

Metsähallituksen toimilla pyritään lisäämään kävijämääriä ja käyntien viipymää niin luonnonsuojelualueilla kuin muillakin valtion mailla. Matkailuelinkeinon tarjoamien ja muiden alueen palveluiden käyttö näkyy sekä positiivisina työllisyysvaikutuksina että taloudellisina vaikutuksina.

Valtion alueisiin liittyvien toimenpiteiden avulla arvioidaan kasvatettavan matkailuelinkeinon kokonaistyöllisyyttä ja lisättävän luontomatkailutuloa. Toimenpiteillä arvioidaan olevan selviä aluetaloudellisia vaikutuksia työllisyyden kasvun ja luontomatkailutulojen lisäyksen kautta.

Tavoitteet luonnon virkistyskäyttöpalveluiden kehittämiseksi

Retkeilypalvelut mitoitetaan sijainniltaan, määrältään ja laadultaan kysyntää vastaaviksi. Ylläpito ja huolto resursoidaan siten, että palveluiden laatu säilyy ja Metsähallituksen ympäristö- ja laatujärjestelmän vaatimukset täyttyvät. Ylläpitokustannuksia käyntikertaa kohti alennetaan rakenteita parantamalla ja kehittämällä, työmenetelmiä tehostamalla sekä valistuksella (mm. roskaton retkeily). Luonnonsuojelun ja luontaiselintekijöiden tarpeet huomioidaan ja haitat sekä häiriöt minimoitetaan. Luontomatkailua tuetaan tarjoamalla yrityksille toimintaympäristöjä.

Luonnon virkistyskäytön suunnittelua sekä markkinointia ja viestintää kehitetään.

- suojelualueiden ja retkeilykohteiden palvelut ja asiakasinformaatio sekä kohteiden ja tuotteiden markkinointi muodostetaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi
- palvelujen määrää ja laatua seurataan vakioituilla seurannan ja tutkimuksen menetelmillä sekä palautejärjestelmän avulla

Tutkimustoimintaa ja -yhteistyötä kehitetään ja hyödynnetään tuloksia luonnon virkistyskäytön suunnittelussa ja ohjauksessa. Tutkimustietoa hankitaan erityisesti

- suojelualueiden käytön kestävyysrajojen määrittämisestä ja turvaamisesta
- luontomatkailun ja luonnon virkistyskäytön paikallis- ja aluetaloudellisista sekä hyvinvointivaikutuksista

7.5. Metsätalous

Talousmetsiä käsitellään metsänhoito-ohjeiden ja ympäristöoppaan mukaan. Vuotuinen hakkuutavoite (käyttöpuusuunnite) on 785 000 m³. Hakkuutavoitteen lievä nousu aikaisemmasta on mahdollistunut harvennusikäisten metsien puumäärän lisääntyneenä. Virkistyskäyttö-luontomatkailuvaihtoehtojen valinnan tuomat lisärajoitteet sekä luontojärjestöneuvottelujen ja Etelä-Suomen metsien inventoinnin seurauksena toiminnan ulkopuolelle siirretyt alueet vähentävät hakkuutavoitteen noston mahdollisuuksia. Hakkuutavoitetta vastaava vuotuinen uudistuspinna-aratavoite on 4 800 ha ja

harvennuspinta-alatavoite on 8 000 ha. Uudistushakkuut jakaantuvat lähes tasan siemenpuuhakkuisiin ja avohakkuisiin. Avohakkuiden koko vaihtelee alle 1 hehtaarista kymmeneen hehtaariin keskikoon ollessa noin 6 hehtaaria. Kasvatushakkuista noin 40 % on ensiharvennuksia ja 60 % myöhempiä harvennuksia. Käyttöpuusuunnitteesta noin 23 % on tukkipuuta ja 77 % kuitupuuta. Mäntyä on käyttöpuusuunnitteesta 62 %, kuusta 24 % ja lehtipuuta 14 %.

Metsänhoidossa panostetaan taimikoiden hoitoon sekä kunnostusajituksiin turvemaiden puuntuotantokyvyn ylläpitämiseksi. Talousmetsien tuottoa parannetaan lannoittamalla kannattavimpia kohteita. Taimikonhoidon pinta-alatavoite on keskimäärin 5 000 ha vuodessa ja kunnostusajitusmäärän tavoite on 2 800 ha vuodessa. Omien metsurien työpanoksen lisäksi tarvittava lisätyöpanos hankitaan paikallisilta yrittäjiltä, kuten osuuskunnilta ja poromiehiltä.

Tienrakennuksella ylläpidetään toimintamahdollisuuksia puunkorjuussa ja metsänhoidossa sekä metsien monikäytössä. Metsäteitä peruskorjataan noin 100 km vuodessa. Siltoja uusitaan ja ylläpidetään metsätalouden tarpeen mukaan. Uusia metsäteitä rakennetaan noin 40 km vuodessa. Talviteitä ja kevytrakenteisiä kesävarsiteitä käytetään siellä, missä ei ole ympärivuotisia liikennetarpeita. Teiden hoidolla pidetään tärkein tiestö metsätalouden toiminnan edellyttämässä kunnossa, niin että puutavaraa käytetään toimittamaan asiakkaille ympärivuotisesti. Metsätalouden tarpeisiin tehty tiestö on kuntonsa puitteissa vapaasti yleisessä käytössä lukuun ottamatta mahdollisia keli-rikkoaikaisia liikkumisrajoituksia.

Metsän uudistumisen onnistuminen pyritään turvaamaan valitsemalla kullekin kasvupaikalle tuloksellisin ja kannattavin uudistamismenetelmä. Luontaista uudistamista käytetään, kun siihen on olemassa edellytykset. Uudistusalaista noin 60 % uudistetaan viljelemällä ja 40 % luontaisesti. Metsänviljelystä noin 60 % tehdään istuttamalla paikallista alkuperää olevia männyn ja kuusen taimia.

Rajoitetun käytön kohteet ovat metsänkäsittelyn piirissä huomioiden niiden erityisluonne. Pienipiirteisempien harvennus- ja uudistushakkuiden lisäksi niissä voidaan käyttää erityishakkuutapoja, kuten säästöpuuhakkuuta, jossa säästöpuumäärä on tavanomaista suurempi (noin 20 m³/ha) sekä pienaukkohakkuuta. Rajoitetun käytön kohteiden osuus vuotuisesta hakkuumäärästä on arvioitu olevan noin 20 000 m³.

Erämaa-alueiden luonnonmukaisesti käsiteltävien osien metsät siirretään talous-toiminnan ulkopuolelle.

Energiapuun käyttö Suomessa lisääntyy huomattavasti, kun Kioton sopimuksen mukainen päästökauppa muuttaa energiamarkkinoita ja polttoaineiden hintasuhteita. Metsähallituksen metsät sijaitsevat suurelta osin kaukana puuenergiaa käyttävistä voimalaitoksista, mikä vähentää mahdollisuuksia energiapuun toimitukseen. Energiapuun

toimitusmääriä pyritään kuitenkin lisäämään. Energiapuuksi voidaan korjata hakkuutähdettä uudistusaloilta ja ensiharvennusten tai taimikonhoidon yhteydessä raivattavaa puustoa silloin kun toiminta on taloudellisesti kannattavaa.

Hakkuumäärien lisääntyessä kasvaa puunkorjuu- ja kuljetuspalveluiden tarve suunnittelukaudella. Korjuu- ja kuljetuspalvelut ostetaan alan yrittäjiltä. Yrittäjäsuhteisiin sovelletaan Metsähallituksen urakointiperiaatteita, joiden päätavoitteena on varmistaa laadukkaat ja kilpailukykyiset urakointipalvelut. Yrittäjän tarjoaman palvelun tulee olla Metsähallituksen tarpeisiin sopivaa, ympäristöystävällistä ja yrittäjän pitää pystyä hyödyntämään nykyaikaista tietotekniikkaa. Tavoitteena on tarkoituksenmukainen ja hallittu sopimusten työmäärien ja urakointitehtävän laajuuden kasvattaminen sekä yrittäjien toteutusvastuun lisääminen. Kannustamme pienyrityksiä verkostoitumaan. Yrittäjien kanssa toimitaan tiiviissä yhteistyössä, jonka tavoitteena on keskinäinen luottamus sekä kummankin osapuolen kilpailukyvyyn parantaminen.

7.6. Porotalous

Metsätalouden ja porotalouden yhteensovittamista ohjaavat Paliskuntain yhdistyksen kanssa keväällä 2002 tehty sopimus ja Metsätalouden ympäristöopas. Lähtökohta on, että metsä- ja porotaloutta harjoitetaan samoilla alueilla päällekkäiskäyttönä.

Paliskuntien kanssa pidetään säännöllisesti yhteisiä neuvotteluja. Lisäksi toiminnan suunnittelusta vastaavat henkilöt pitävät jatkuvasti tarvittavaa yhteyttä toiminta-alueensa paliskuntien edustajiin. Näissä neuvonpidoissa sovitetaan paikallisen paliskunnan kanssa yhteen porotalouden ja metsätalouden tarpeita ja näkemyksiä. Muutoinkin paikallisella tasolla käydään läpi porotalouden ja metsätalouden ajankohtaisia kysymyksiä, joiden avulla voidaan molemmat maankäyttömuodot sovittaa toimimaan rinnakkain.

Porotalous huomioidaan metsänkäsittelyssä. Tärkeät luppometsät pyritään käsittelemään kevättalvella ja tarvittaessa keskeisten laidunalueiden hakkuita voidaan myös siirtää. Hyvillä jäkälämailla vältetään kesäaikaista puunkorjuuta.

Maankäsittely on metsän uudistaminen huomioiden mahdollisimman kevyttä. Karukko- ja kuivilla kankailla maankäsittelyä ei tehdä ja kuivahkojen kankaiden jäkälävoittoisissa osissa maankäsittely sovitaan tapauskohtaisesti.

Erotusaitojen läheisyydessä, porojen kuljetusreiteillä ja tulkinnanvaraisissa maankäsittelykohteissa toiminta suunnitellaan tarvittaessa maastossa yhdessä promiesten kanssa.

7.7. Kaavoitus ja kiinteistökauppa

Valtion maiden kaavoitusta jatketaan hyväksytyjen periaatteiden pohjalta ja kaavoitus painottuu matkailukeskuksiin. Kaavoituskohteet valitaan siten, että luonnonsuojelulliset ja ympäristöseikat otetaan korostetusti huomioon samoin kuin seudullisen ja valtakunnallisen tason virkistysintressit. Kaavoitettavat alueet rajataan siten, että ne muodostavat riittävän suuria kokonaisuuksia. Tällöin rakennusoikeuksia voidaan keskittää alueille, joilla ympäristövaikutukset jäävät mahdollisimman vähäisiksi ja samalla säilytetään riittävän laajoja rakentamattomiksi jääviä alueita.

Kaavoituksen lähtökohta on maakuntakaavat ja kuntien yleiskaavat, joiden perusteella tehdään detaljikaavoja. Länsi-Lapissa kaavoituksellisesti tärkeitä alueita ovat Ylläs, Levi, Olos, Pallas, Tornio-Muoniojoki ja Rovaniemen lähialueet.

Ylläksen yleiskaavan tarkistaminen on juuri käynnistymässä ja se on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2007 loppuun mennessä. Oloksen alue kuuluu Muonion kunnan vesistö- ja tunturialueen (Veturi) yleiskaavaan ja kaavan laadinta on käynnissä. Levin alueella on käynnistynyt yleiskaavan laadinta ja tavoitteena on saada se valmiiksi vuoden 2007 aikana. Rovaniemen seudulla on käynnissä useita osayleiskaavojen laatimisia. Yleiskaavoissa tehdään riittävät aluevaraukset matkailun ja loma-asumisen tarpeeseen.

Kaavoituksella luodaan edellytyksiä matkailun kehittymiselle ja monen kunnan elinkeinoille on valtion maiden kaavoitus matkailukeskuksissa tärkeää ja kunnat ovatkin tärkeimmät yhteistyösapuolet kaavoituksessa.

Suuntaus on tiivistää matkailukeskusten ydinalueita. Näin säästetään ympäristöä ja tuotetaan mahdollisimman vähän haittaa muille maankäyttömuodoille, kuten metsätaloudelle ja porotaloudelle. Tiivis rakentaminen säästää myös kunnallistekniikan rakentamisessa.

Metsähallituksen talousmetsien ranta-alueiden maankäyttö suunnitellaan kuntien yleiskaavoituksen osana. Joillekin suosituille alueille laaditaan omia ranta-asemakaavoja. Mikäli nykyinen suhdanne jatkuu, on Metsähallituksen tonttimyynti koko Lapissa noin 150 rakennuspaikkaa vuodessa ja vastaava myyntitulo on noin 4 milj. euroa vuodessa.

Metsätalouden ostojen ja myyntien mitoitus ja kohdentaminen perustuvat maanhaltijan eli metsätalouden tarpeisiin. Maata hankitaan käytettävissä olevilla investointirahoilla pääasiassa Keski- ja Etelä-Suomesta.

Vanhojen luonnonsuojeluohjelmien alueella olevien yksityismaiden vapaaehtoinen hankinta saadaan päätökseen vuoden 2009 loppuun mennessä. Länsi-Lapin alueella hankittava pinta-ala on 100–200 ha (noin 60 000 euroa) vuosittain. Em. luku sisältää myös METSO-ohjelman hankinnat Länsi-Lapin alueella.

Maan myynnin, vaihdon, vuokrauksen ja kaavoituksen sekä maastoliikenteen järjestyksessä tehdään tiiviistä yhteistyötä paliskuntien kanssa. Tarvittaessa uusista hankkeista pyydetään lausunto paliskunnilta tai paliskuntain yhdistykseltä. Yhteistyötä ohjaa keväällä 2002 tehty sopimus.

7.8. Maa-ainestoiminnot

Maa-aineskaupan tulosalue Morenia yhtiöitettiin suunnitelmatyön aikana 1.3.2006. Morenia Oy:n tavoitteena on nostaa edelleen kiviaineksien jalostusastetta. Lisäksi Morenia hankkii lisälupia sekä Metsähallituksen mailta että valtion maiden ulkopuolelta kysynnän, kiviaineksien laadun ja ottoalueen sijainnin perusteella. Jalostettujen kiviainesten tarjontaa vahvistetaan matkailukeskusten läheisyydessä ja Kemi-Tornion talousalueella.

7.9. Vaikutusten arviointi ja riskianalyysi

Luonnonvarasuunnitelman lähtökohtana on sovittaa yhteen ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyyttä luonnonvarojen hoidossa ja käytössä. Suunnitteluprosessissa muodostetut seitsemän painotuksiltaan erilaista toiminnan vaihtoehtoa ja niiden arviointi viidestä eri näkökulmasta valittujen kymmenen mittarin avulla ovat hyvä pohja myös suunnitelman vaikutusten ja riskien arviointiin. Suunnittelun lähtötietoina käytettyyn paikkatietoaineistoon liittyvää riskiä on arvioitu vertailemalla tietoja valtakunnan metsien 9. inventoinnin tietoihin. Lisäksi Metsätutkimuslaitokselta tilattiin VMI9:n koelatietoihin perustuva suurimman kestävän hakkuumäärän laskelma. Metsähallituksen omiin paikkatietoihin perustuvista hakkuulaskelmista tehtiin riskiä kartoittavia laskelmaversioita.

Vaihtoehtolaskelmista poiketen luonnonvarasuunnitelman lopullisessa hakkuulaskelmassa on mukana Metsähallituksen ja WWF:n kesken 22.2.2006 tehty sopimus vanhojen metsien lisäsuojelusta. Tämän ns. dialogiprosessin vaikutus on myös huomioitu tässä arvioinnissa.

Suunnitelman vaikutukset

Maankäytön osalta tilanne selvästi monipuolistuu ja aktivoituu. Toimintojen keskittäminen painopistealueille mahdollistaa luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun palveluiden laadun ja kestävyuden turvaamisen sekä tehostaa näiden alueiden käyttöä. Painopistealueisiin kuuluvien luonnonsuojelualueiden palveluiden suunnittelulla ja käytön ohjauksella turvataan myös se, että suojelutavoitteet saavutetaan ja käyttöpaineet pienentyvät tai pysyvät alhaisina muilla suojelualueilla. Yhteisesti sovitulla painopistealueilla otetaan matkailun, maiseman ja reittien sekä rakenteiden muodostamien

palvelukokonaisuuksien tarpeet erityisesti huomioon. Ristiriidat eri käyttömuotojen kanssa vähenevät kun aluekokonaisuuksilla ja niiden osilla on yhteisesti sovitut roolit ja tavoitteet. Myös kaavoituksen tärkeimmät kohteet sijaitsevat matkailun painopiste-alueilla.

METSO-ohjelman ja dialogiratkaisun tuomat vanhojen metsien suojelun lisäkohteet täydentävät merkittävällä tavalla ennestään varsin kattavaa ekologista verkostoa ja voidaan sanoa, että suunnittelualueen kaikki olennaiset luontoarvot on turvattu. Jatkossa voimavaroja voidaan suunnata entistä enemmän mm. lajitietämyksen lisäämiseen.

Suunnitelmassa tehtyjen ratkaisujen myötä ensisijaisesti metsätalouteen varattujen alueiden määrä vähenee, mutta nuorten metsien voimakkaan kasvun ansiosta hakkuumahdollisuudet nousevat jo ensimmäisellä kymmenvuotisjaksolla. Jaksolla 1999–2005 hakkuusuunnite oli 740 000 m³/v ja jaksolla 2006–2015 se on 785 000 m³/v. Tästä eteenpäin kasvu ja puuston tilavuus lisääntyvät vielä voimakkaammin, ja sen myötä myös hakkuumahdollisuudet lisääntyvät.

Hakkuumäärien nousu ja panostus nuorten metsien hoitoon sekä kunnostusojitukseen turvaa metsätalouden työllisyyden myös jatkossa. Matkailun painopisteratkaisu luo edellytykset lisätä luontopalveluiden työpaikkojen määrää ja myös matkailun ohjelmapalveluiden työpaikkojen määrää.

Porotalouden kannalta suunnitelmassa tehdyt ratkaisut säilyttävät tilanteen nykytasolla. Dialogiratkaisun myötä suojellut kohteet ovat monilta osin myös tärkeitä porojen talvilaidunalueita. Myös nuorten metsien varttuminen mahdollistaa niiden paremman hyödyntämisen porotalouden tarpeisiin talvilaitumina.

Riskianalyysi

Luonnonsuojelun kannalta suunnitelmaan ei sisälly merkittäviä riskejä. Luonnonsuojeluun liittyvien töiden toteuttaminen edellyttää niihin liittyvän valtion rahoituksen pysymistä vähintään nykyisellä tasolla. Ajantasaiset laji- ja luontotyypitiedot mahdollistavat toiminnan suunnittelun ja ohjauksen ympäristön ja biodiversiteetin säilyttämisen kannalta kestäväällä pohjalla.

Metsätaloustoiminnan piirissä olevalla alueella kasvu on 1,8 milj. m³/v, eli se on yli kaksinkertainen hakkuumäärään nähden. Hakkuutoiminnan painopiste on siirtymässä vähitellen kasvatushakkuisiin. Suunnitelmajaksolla pääosa hakkuukertymästä tulee kuitenkin edelleen uudistushakkuista. Hakkuiden painottuminen ei jakaannu täysin tasaisesti suunnittelualueelle. Kasvatushakkuut painottuvat hieman enemmän alueen keski- ja eteläosiin ja uudistushakkuut hieman enemmän pohjoisosiin.

VMI9-tietoihin perustuva hakkuulaskelma tukee suunnitelman hakkuumäärätasoa. VMI9-laskelma antoi ensimmäiselle 10-vuotisjaksolle hieman pienemmän hakkuumäärän kuin omiin aineistoihin perustuva laskelma. Toiselle 10-vuotisjaksolle sen hakkuumäärä oli selvästi suurempi.

Hakkuumäärän riskitarkastelussa tutkittiin myös soiden kasvuun liittyvän mahdollisen epävarmuuden merkitystä. Suometsien kasvun lisääminen tai vähentäminen 20 %:lla merkitsi hakkuusuunnitteessa noin yhden prosentin muutosta. Tämän perusteella voidaan todeta, että suometsien kehitykseen ei sisälly merkittävää riskiä suunnitelma-kaudella.

Valitun toimintalinjan tehokkuutta tutkittiin myös tekemällä ns. hakkuumahtolaskelma, jossa toiminnan tasaisuutta eri jaksojen välillä ohjaavat rajoitteet sekä hakkuupinta-alojen ohjaus jätettiin pois. Hakkuumahtolaskelma tehtiin 4 ja 5 prosentin korkokannalla. 4 %:n hakkuumahtolaskelma tuottaa kutakuinkin saman hakkuumäärän ensimmäiselle kymmenvuotiskaudelle, kuin valittu toimintalinja. Hakkuumahtolaskelma tekisi aluksi enemmän uudistushakkuuta ja vähemmän kasvatushakkuuta. Tuloksesta voi päätellä sen, että valittu vaihtoehto on metsien käytön kannalta lähellä optimaalista ratkaisua. 5 %:n korolla tehty hakkuumahtolaskelma antaa ensimmäiselle 10-vuotiskaudelle noin 80 000 m³/v korkeamman hakkuumäärän. Myös toisella 10-vuotiskaudella tämän laskelman hakkuumäärä on hieman korkeampi, mutta kolmannella 10-vuotiskaudella se on jo hieman pienempi, kuin valitun toimintalinjan hakkuumäärä. 5 %:n laskelma kertoo sen, että valitun toimintalinjan mukaisten hakkuuiden sijoittamiseen suunnitelmakaudella on olemassa pelivaraa.

Metsien kasvun myönteisen kehityksen varmistamiseksi metsänhoitotoimenpiteet ja kasvatushakkuut tulee suorittaa oikea-aikaisesti. Töiden suorittaminen edellyttää riittävästä työvoimaresurssista joko omana työvoimana tai ostopalveluna. Etenkin metsänhoitotöiden yrittäjien saatavuuden varmistaminen tulevaisuudessa edellyttää myös Metsähalitukselta aktiivisia toimenpiteitä.

Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kestävyden turvaamisella vältetään luonnon kulumisen ja erilaisten luonto- ja ympäristöhäiriöiden riskivaikutuksia. Myös palveluiden turvallisuusriskit huomioidaan. Käytön ohjaus luontoa säästävästi, palveluiden keskittäminen kysynnän painopistealueille ja asiakasneuvonta ovat tässä suhteessa avainasemassa. Käytön ohjausta tuetaan rakenteilla, luonto-opastuksella ja mm. yrittäjien sopimuskäytännöillä. Mikäli asiakasmäärät kasvavat hallitsemattomasti, eikä rahoitus kasva ja palveluiden ylläpitopanostus vahvistu samassa suhteessa, ei kaikkea nykyistäkään palveluvarustusta voida ylläpitää nykytasolla. Tämä voisi johtaa ongelmiin kohteiden kantokyvyssä ja entistä tiukempaan priorisointiin, mitä osaa palveluista ylläpidetään ja mitä ei.

Mikäli asiakasmäärien oletettu kasvu ei Lapissa toteudu, jäisi myös näiden toimintojen ja palveluiden aluetaloudellinen vaikutus oletettua vähäisemmäksi. Tämä johtaisi mahdollisesti vähenevään hanke- ja ylläpitorahoitukseen. Resurssien kannalta on luonto-

matkailun ja luonnon virkistyskäytön osalta ratkaisevaa, miten Lapin alueelle onnistutaan saamaan nykyisen budjettirahoituksen lisäksi erillisrahoitusta kasvun edellyttämiin investointeihin ja vaativampaan ylläpitotyöhön. Riskin välttämiseksi panostetaan suunnitelman mukaan asiakkaiden ja asiakkuuksien tuntemiseen ja asiakastiedon hallintaan. Palveluja tuotetaan ja ylläpidetään asiakkaille ja kohteille joihin kysyntä painottuu. Turvataan myös se, että palvelut ovat hyvässä kunnossa ja että markkinoinnissa onnistutaan.

Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkaillen palvelutarpeiden riittämätön tunteminen voisi myös johtaa asiakasmäärien ja kysynnän kasvun vähenemiseen ja asiakkaiden menettämiseen. Asiakkaiden uusia palvelutarpeita ennakoidaan ja asiakastiedon hallinnan ja hyödyntämisen kehittämiseen panostetaan. Palveluiden laadun tason määrittelyllä ja laadun tasaisuuden turvaamisella sekä palautejärjestelmällä vähennetään tyytymättömien asiakkaiden määrää.

Nuorten metsien kasvaminen ja sitä myötä vähitellen tapahtuva sulkeutuminen heikentää useimpien metsämarjojen satoa. Aukeiden ja pienten taimikoiden määrän väheneminen näkyy ennen kaikkea puolukan sadoissa. Tämä kehitys ei kuitenkaan vielä ala suunnitelmakaudella, vaan vasta toisella ja kolmannella kymmenvuotisjaksolla. Riistaeläinten kannalta metsien kehitys on valtaosin myönteinen. Myönteisen kehityksen edellytyksenä on kuitenkin se, että metsien hoitotoimenpiteet ja kasvatushakkuut tehdään ajallaan.

Kaavoituksen sekä maanvuokrauksen ja -myynnin osalta suunnitelman ratkaisut eivät muuta toimintaperiaatetta, eivätkä muut suunnitelman ratkaisut aiheuta toiminnalle uhkaa. Kaavoitustoiminta keskittyy matkailun painopistealueille vähentäen osaltaan muihin käyttömuotoihin kohdistuvaa painetta.

Suunnitelman laadinnassa mukana ollut yhteistyöryhmä edusti monipuolisesti erilaisia sidosryhmiä. Alueen kunnista ja kansalaisilta saatu palaute täydensi näkemystä. Yhteistyöryhmän tekemä päätös suosittelemastaan toiminnan painotuksesta saa vahvan tuen myös muun osallistamisen kautta. Luontojärjestöjen edustaja ei hyväksynyt dialogi-ratkaisua varauksettomasti. Paliskuntain yhdistys hyväksyi suunnitelmassa tehdyt ratkaisut, mutta paliskuntien edustaja ei. Etenkin luonnonlaitumiin tukeutuvien paliskuntien alueella toiminnan hyväksyttävyyteen sisältyy riskejä. Paikalliseen yhteistyöhön porotalouden kanssa on kiinnitettävä erityistä huomiota.

7.10. Lausunnot ja niihin annetut vastineet

Lausunto	Vastine
<p>Markku Törmänen, Koneyrittäjien liitto</p> <p>Katsomme nyt esitettyjen luonnonvarasuunnitelmien olevan monien käsittelyvaiheiden ja eri tahojen yhteinen, tasapainoinen näkemys maankäytöstä ja luonnonvaroista Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla Itä- ja Länsi-Lapissa. Täten esitettyihin luonnonvarasuunnitelmiin ei tule tehdä enää merkittäviä muutoksia lausuntojen perusteella.</p>	<p>Lausunto ei aiheuta muutoksia suunnitelmien keskeisiin toiminnan mitoituksiin.</p>
<p>Mika Sivonen, Metsäalan Kuljetusyrittäjät ry</p> <p>Metsähallituksen varsinaisena toimintamuotona on valtion metsien hakkaaminen yhteisömmme hyväksi. Luonnonvarasuunnitelmat turvaavat toiminnan kannattavalta näkökohdalta. Hakkuiden siirtyminen harvennushakkuihin lisää kustannuksia ja sitä kautta hieman pienentää tulostavoitetta. Metsien monikäytön muut arvot ovat turvattu luonnonvarasuunnitelman kautta ja muiden Metsähallituksen tekemien päätösten kautta. Oman organisaation osalta esitän luonnonvarasuunnitelman yksimielistä hyväksymistä sekä Itä- että Länsi-Lapin osalta.</p>	<p>Lausunto ei aiheuta muutoksia suunnitelmien keskeisiin toiminnan mitoituksiin.</p>
<p>Esko Lotvonen, Voitto Tiensuu, Lapin liitto</p> <p>Lapin liitto pitää tärkeänä metsätalouden toimintaedellytysten turvaamista ja metsätalouden työpaikkojen säilymistä Lapissa.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelmien linjaukset eivät ole ristiriidassa seutu- ja maakuntakaavojen kanssa vaan edistävät niiden toteuttamista. Metsätaloutta, virkistyskäyttöä, luontomatkailua ja suojelua tarkemmin suunniteltaessa tulee ottaa huomioon seutukaavojen ja maakuntakaavojen määräysten, maankäyttöluokkien ja kehittämisvyöhykkeiden vaikutukset suunnitteluun.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelmien kohdassa "2.9. Kaavoitus- ja maa-ainestoiminta" on kerrottu maakuntakaava- / seutukaavatilanne. Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelmassa tulee mainita Itä-Lapin maakuntakaavan vahvistaminen 26.10.2004, sillä Posio kuuluu Itä-Lapin maakuntakaava-alueeseen. Pohjois-Lapin maakuntakaavan Lapin liiton valtuusto on hyväksynyt 19.5.2006 ja kaava saatetaan ympäristöministeriöön vahvistettavaksi.</p>	<p>Toiminnan mitoituksessa on huomioitu lausunnossa esitetyt seikat. Suunnitelmiin kirjatut hakkuumäärät turvaavat osaltaan metsätalouden työpaikkojen säilymistä ja teollisuuden puunsaannin.</p> <p>Metsähallitus noudattaa seutu- ja maakuntakaavojen määräyksiä.</p> <p>Esitetyt täydennykset tehty.</p>

Lausunto

Antti Pyhäjärvi, Kemin-Sompion paliskunta

Metsähallituksen ja Paliskuntain yhdistyksen välinen yhteistyösopimus ei ole muuttanut Metsähallituksen toimintamallia miksikään; neuvottelut ovat poromiehille vain kuulemistilaisuuksia. Sopimuksen tuloksia ei näy käytännössä mitenkään, ja poromiehet ovat siihen hyvin tyytymättömiä.

Poromiesten nykytilan kuvaus sisältää asiavirheen: poromiehet eivät ole milloinkaan esittäneet, että heidän elinkeinolle tärkeintä olisivat erotusaitojen lähialueet. Tämä ajatus on virkamieslähtöinen. Poroelinkeinolle tärkeintä on se, mitä tapahtuu talvilaitumilla. Porotalouden tarpeet tulisi huomioida niin, ettei Metsätalouden toiminnalla enää merkittävästi haitattaisi porojen ravinnon saantia. Paliskuntien tärkeiksi ilmoittamat luppometsät tulee säästää hakkuilta.

Tärkeät luppometsät tulisi jättää kokonaan hakkaamatta. Hakkuuajankohdalla keplottelu on lähes merkityksetöntä, niin kuin hakkuiden siirtäminenkin muutamalla vuodella eteenpäin. Porojen ruoantarve on jatkuva. Kuivahkojen kankaidenkin jäkälämaat tulisi jättää automaattisesti muokkaamatta.

Porotalouden huomioon ottaminen edellyttäisi hakkuiden vähentämistä tuntuvasti. Porotalouden etujen mukaista olisi, että hakkuiden painopiste siirrettäisiin kasvatushakkuihin. Uudistushakkuiden määrää on puolella lisätty siitä pinta-alasta, mikä edellisessä lv-suunnitelmassa asetettiin pitkän aikavälin tavoitteeksi. Koska Metsähallitus hakkaa koko ajan vähempipuustoisilla alueilla, esim. korkeat alueet, tarvitaan saman puumäärän saamiseksi yhä isompia pinta-aloja. Uudistushakkuiden pinta-alan lisäämisellä on poronhoidolle suurta haittaa. Nykyisellä hakkuuvauhdilla nykyiset vanhat metsät hakataan loppuun ennen kuin uudet ehtivät kasvaa, ja samalla loppuu luonnonlaitumiin perustuva poronhoito.

Vastine

Paliskuntain yhdistyksen paliskunnilta keräämään palautteen mukaan yhteistoimintasopimus on parantanut paikallista asioista sopimista ja sopimus on koettu molemmin puolin hyödylliseksi.

Porotalouden nykytilan kuvaus on laadittu yhteistyössä Paliskuntain yhdistyksen kanssa. Tärkeinä huomioitavina porotalouskohteina on suunnitelmat tekstissä mainittu erotusaitojen lähialueet, porojen kuljetusreitit, jäkäläpohjaiset laitumet ja loppovaltaiset metsät (3.5. Porotalous).

Paliskuntien tärkeiksi ilmoittamista luppometsistä valtaosa on toiminnan ulkopuolella.

Toiminnan piirissä olevilla luppometsäalueilla hakkuut pyritään ajoittamaan kevättalveen ja tarvittaessa hakkuita voidaan myös siirtää.

Tulkinnanvaraisissa kohteissa toiminta suunnitellaan tarvittaessa maastossa yhdessä poromiesten kanssa.

Vaikka kasvatushakkuiden määrä on nuorten metsien kasvamisen myötä lisääntynyt, on hakkuiden painopiste vielä tulevan kymmenen vuoden aikana uudistushakkuissa.

Toimintaa on suunnitelmassa painotettu yhteistyöryhmän suositusta enemmän kasvatushakkuihin vähentämällä Itä-Lapissa uudistushakkuita 1 600 ha vuodessa ja Länsi-Lapissa 1300 ha vuodessa. Kasvatushakkuita on vastavasti lisätty. Vanhat metsät eivät lopu. Noin 2/3 yli 140-vuotiaista metsistä on toiminnan ulkopuolella.

LV-suunnitelman seuranta ei sisällä porotalouden tavoitteita lainkaan.

Koko maa-alasta on Itä-Lapissa noin 37 % metsätalouskäytössä. Länsi-Lapissa vastaava osuus on 47 %.

Länsi-Lapin edellisessä luonnonvarasuunnitelmassa valittiin seurantamittareita porotaloudesta. Paliskuntain yhdistyksen edustajan kanssa todettiin, että valittuja mittareita on hyvin vaikea seurata eivätkä ne kuvaa Metsähallituksen toiminnan vaikutuksia porotaloudelle. Tämän suunnitelman seurantamittareista mm. metsävarojen kehitystä kuvaavat mittarit ja vanhojen metsien määrän seuranta mahdollistavat välilliset päättelet Metsähallituksen toiminnan vaikutuksista porotalouteen.

Pertti Viik, Paliskuntain yhdistys

Itä- ja Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelmissa on edetty porotalouden kannalta parempaan suuntaan. Porotalouden ja metsätalouden yhteensovittamisessa on otettu pohjaksi Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallinnon laatima sopimus.

Nyt työn alla olevat luonnonvarasuunnitelmat ulottuvat aina vuotaan 2015 saakka. Tämä kausi on riittävän pitkä, jotta se kykenee antamaan pohjan kestävän toiminnan suunnittelulle. Paliskuntain yhdistys painottaa Lapissa alueen eri toimijoiden yhteistyön lisäämistä. Metsähallituksen ja paikallisten paliskuntien tulee neuvotella luonnonvarasuunnitelmakauden aikana vuosittain kunkin paliskunnan alueella tehtävistä vuotuisista hakkuista ja hakkuumenetelmistä, joilla turvataan sekä porotalouden, että metsätalouden toimintaedellytykset sekä Itä-Lapin, että Länsi-Lapin alueella. Metsien metsätalouskäytön lisäksi porotalouden tarpeet tulisi ottaa huomioon myös muussa maankäytön suunnittelussa. Esim. erilaisten reitien suunnittelussa ja loma-asutuksen kaavoituksessa on tärkeää, että paikallisen paliskunnan tarpeet tulevat huomioituksi.

Toiminnan päälinjoihin on kirjattu, että "yhteistyötä porotalouden kanssa jatketaan Paliskuntain yhdistyksen kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen mukaisesti" ja että "vuorovaiikutusta ja yhteistyötä tiivistetään paikallisten toimijoiden kanssa".

Yhteistyösopimuksen mukaisesti myös reittien suunnittelussa sekä maan myynnissä ja vuokrauksessa pyydetään paliskunnan lausunto.

Lausunto	Vastine
<p>Mennen kauden arvioinnissa kappaleessa 2 on molemmissa suunnitelmissa porotalous huomioitu toimintaympäristön tarkastelussa, jossa on todettu porotalous omana kappaleenaan, ei erillisenä omana asiakohdanaan, joka olisi ollut asian painottamisen vuoksi tärkeää. Metsien käsittelyssä (hakkuumenetelmät, maankäsittely) erityisesti porotaloudelle tärkeiden laidunalueiden kohdalla on käytettävä sellaisia menetelmiä, jotka heikentävät mahdollisimman vähän alueen laidunkäyttöä. Yhtenä toimenpiteenä voisi mainita hakkuutahteiden keräämisen pois alueelta energiapuukäyttöön.</p> <p>Paliskuntain yhdistys pitää tärkeänä että Metsähallitus sopii paikallisella tasolla paliskuntien kanssa kulloisistakin metsänkäsittelytoimenpiteistä. Porotalouden ja metsätalouden yhteensovittamisessa tulee nojautua Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallituksen kesken laadittuun sopimukseen. Luonnonvarasuunnittelussa tulisi hakkuutavoitteet määritellä sellaiselle tasolle, että porotaloudelle tärkeiden alueiden kohdalla sen tarpeet on mahdollista huomioida käytännön toimissa.</p> <p>Paliskuntain yhdistys korostaa neuvotteluvelvollisuutta tulevaisuudessa. Valtion viranomaisten on neuvoteltava suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä paliskunnan edustajien kanssa (poronhoitolaki 53 §). Luonnonvarasuunnittelun onnistumisen edellytykset ovat sen käytännön toteuttamisessa ja seurannassa.</p>	<p>Menneen kauden arvioinnissa kohdassa 2.1. on kuvattu yleisesti toimintaympäristössä tapahtunutta kehitystä. Muuten osiossa on pidättäydytty Metsähallituksen toimintojen kuvaamiseen. Nykytilan kuvauksessa ja toimintaohjelmassa porotalous on käsitelty omana kohtana. Metsähallitus selvittää parhaillaan metsien energiapuukäyttöä.</p> <p>Yhteistyötä paliskuntain yhdistyksen ja paikallisten paliskuntien kanssa jatketaan ja kehitetään edelleen.</p> <p>Suunnitelmaa seurataan viiden vuoden jaksoissa sovitulla seurantamittareilla. Lisäksi Metsähallitus ja Paliskuntain yhdistys seuraavat vuosittain paikallisen yhteistyön toimivuutta.</p>
<p>Jukka Jokimäki, Arktinen keskus Lapin yliopisto Useita yksilöityjä täydennys/korjausesityksiä.</p> <p>Tarvitaanko tätä suunnitelma varten Suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arviointi (SOVA)?</p>	<p>Tehty teksti- ja asiakorjauksia.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelma ei ole SOVA-lain soveltamista edellyttävä suunnitelma.</p>
<p>Sirpa Ollila, Tuula Leskelä, Lapin luonnonsuojelupiiri ry <i>Molemmille yhteistä</i> Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin luonnonsuojelupiiri ry ei hyväksy luonnonvarasuunnitelmissa tehtyjä ratkaisuja eikä sitoudu suunnitelmissa esitettyihin linjauksiin. Hankkeelle asettamamme tavoitteet ja odotukset eivät toteutuneet.</p>	

Kysymyksessä on viime kädessä Metsähallituksen oma suunnitelma, jonka laatimisen apuna on käytetty osallistavia menetelmiä. Sidosryhmät eivät ole olleet mukana päättämässä linjauksista. Metsähallitus päättää itse oman organisaationsa sisällä suunnitelmien hyväksymisestä ja käytännön toteuttamisesta, sidosryhmien mielipiteistä riippumatta.

Suunnitteluprosessissa käsiteltiin pääasiassa vain metsätalouteen liittyviä eri hakkuumääriä ja niiden hyväksyttävyyttä. Metsähallituksen päätöksentekoa tukevat menetelmät (mm. tavoiteanalyysi ja vaihtoehtojen arvottaminen) veivät leijonanosan ajankäytöstä. Esimerkiksi vesistöihin, kiinteistöjalostukseen ja maa-ainekauppaan ei juuri puututtu. Sidosryhmätyössä ei siten muodostettu kokonaisuutta maa-, metsä- ja vesialueille.

Metsähallitus on osallistamatta valinnut virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämisalueet, ja ne luetellaan suunnitelmissa. Karttaesitys alueista havainnollistaisi mm. alueiden sijaintia ja laajuutta.

Maa-ainesten otto, jalostus ja myynti ovat kasvava toimialue, jota ei suunnitteluprosessissa tarkemmin käsitelty. Maa-ainesten ottoalueiden sijainnista ja niille tehdyistä ympäristöselvityksistä ei valitettavasti ole tietoa, joten suhtautuminen toimintaan on epäilevää.

Lapin luonnonsuojelupiiri on pettynyt odotuksissaan myös siinä, että luonnonvarasuunnitelmissa ei käsitellä vesiensuojelua käytännössä lainkaan, vaikka yhteisurooppalainen tavoite suojella vesiä niin, ettei pinta- ja pohjavesien tila heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä, velvoittaa myös Metsähallitusta osallistumaan vesienhoitoon.

Luonnonvarasuunnittelu on Metsähallituksen toiminnan suunnittelua, johon osallistamisen kautta tarjoutuu sidosryhmille mahdollisuus ottaa osaa. Yhteistyöryhmä on osallistunut suunnitelman laadintaan ja on antanut oman suosituksensa toiminnan suuntaamisesta tulevalla 10-vuotiskaudella. Toiminnan linjaukset perustuvat yhteistyöryhmän suositukseen.

Luonnonvarasuunnittelu perustuu vaihtoehtotarkasteluun. Muodostettujen seitsemän vaihtoehdon sopivuutta vertailtiin kymmenen mittarin avulla. Mittarit kuvasivat tuotannon ja talouden, luonnonsuojelun, porotalouden, virkistyskäytön ja matkailun sekä aluetalouden näkökulmia.

Matkailun painopistealue-esitys karttarajauksineen käsiteltiin yhteistyöryhmän neljännessä kokouksessa (19.10.2004), jossa oli läsnä myös Lapin luonnonsuojelupiirin edustaja.

Painopistealueet ovat Lapin matkailustrategian mukaisia. Suunnitelman karttaliitteessä ovat matkailun painopistealueet näkyvissä. Maa-ainesten ottoalueiden sijainnit ja ympäristöselvitykset käsitellään hankekohtaisen osallistamisen kautta.

Metsähallituksen eri toimintojen ohjeistukset sisältävät useita vesiensuojelua koskevia kohtia (mm. Metsätalouden ympäristöopas). Vesiensuojelun onnistumista seurataan vuotuisilla inventoinneilla.

Lausunto

Ekoverkkoon on koottu suojelualueet, suojeluohjelma-kohteet, Metsähallituksen omalla päätöksellä suojelemat alueet ja talousmetsien luontokohteet. Verkko on jaettu metsämaahan, kitumaahan ja joutomaahan. Ongelmallista ekoverkossa on, että se kuvaa suojeltujen alueiden osuutta valtionmaiden sisällä, ei suinkaan koko alueen suojelutilannetta. Molemmissa suunnitelmissa suunnitelma-alue käsittää useita kuntia, ja molempien alueiden eteläosissa on runsaasti yksityismaita ja vähän suojelua. Myös luvut kuvat puuttuvat luonnoksesta.

Molempien suunnitelmien ekoverkostojen todetaan olevan kattavia ja edustavia, mutta perustelut toteamukselle puuttuvat, mitä luonnonsuojelupiiri pitää puutteena. Suomen luonnonsuojeluliitto, Luonto-Liitto ja Greenpeace ovat toukokuussa 2006 ilmestyneessä Metsä-Lapin suojelemattomat metsäerämaat -raportissa tuoneet esille, että suojelun arvoisia laajoja metsäalueita on vielä suojelun ulkopuolella.

Mitä porotalouteen tulee, niin tutkimusten mukaan metsillä laajemmin, ei vain suunnitelmassa esitettyjen erotusaitojen lähialueilla, on suuri merkitys porojen laidunalueina. Jäkälän ja lupon määrä on riippuvainen metsän iästä, ja erityisesti lупpo on runsainta iäkkäimmissä metsissä.

Riskianalyysi

Kappaleen lopussa käsitellään toiminnan hyväksyttävyyteen liittyviä riskejä niitä kuitenkaan analysoimatta tai konkretisoimatta, mitä voi pitää merkittävänä puutteena. Kappaleeseen on kirjattu, että "Luontojärjestöjen edustaja ei sitoutunut ratkaisuihin täysin varauksettomasti." Kysymyksessä on viimeisessä yhteistyöryhmän kokouksessa käsitelty ns. dialogiprosessin tulos, johon luontojärjestöjen edustaja totesi, ettei voi varauksetta hyväksyä sitä. Dialogiprosessin tuloksesta tiedotettiin julkisudessa Helsingissä kokouspäivän aamuna, ja keskusjärjestöstä tulleen viestin mukaan luontojärjestöt eivät ylipääntään suhtautuneet varauksettoman myönteisesti tulokseen, koska kartoja ei ollut ja koska dialogiprosessi jätti Metsä-Lappi -kysymyksen avoimeksi. Huomautettakoon, että ko. kokouksessa esitellyt luvut tuotiin yhteistyöryhmäläisten nähtäväksi vasta kokouksessa, joten perustellun kannan muodostaminen olisi muutenkin ollut mahdotonta.

Vastine

Luonnonvarasuunnittelu on Metsähallituksen hallinnassa olevien maa- ja vesialueiden käytön suunnittelua.

Arvio ekologisesta verkostosta perustuu kohdassa "3.3.2. Ekologinen verkosto" olevaan analyysiin.

Lisäys toimintaohjelmaan: Erämaa-alueiden luonnonmukaisesti käsiteltävien osien metsät siirretään taloustoiminnan ulkopuolelle.

Kts. Antti Pyhäjärven lausunnon vastine.

Lapin luonnonsuojelupiiriin edustajan kanta kirjataan riskianalyysiin seuraavasti: "Luontojärjestöjen edustaja ei hyväksynyt dialogiratkaisua varauksettomasti."

Toiseksi huomautettakoon, että tähän päivään mennessä kokouksesta tehdyn muistion liitteeksi luvattuja tietoja ei ole toimitettu ainakaan luontojärjestöjen edustajalle. Luonnonsuojelupiiri paheksuu tapaa, jolla suunnitelmaan on kirjattu toisessa yhteydessä sanottu lause. Kolmanneksi huomautettakoon, että kokouksessa tuotiin arvioitavaksi dialogiprosessista seuranneet vaikutukset hakkuumääriin, ja luontojärjestöjen edustaja totesi kokouksen yleiskeskustelussa, että tässä prosessissa mm. tärkeät kaavoitus ja maa-ainesten otto jäivät käsittelemättä.

Riskianalyysin kohdalla kerrotaan puolukasta. Mustikka, johon metsän kehitysvaihe vaikuttaa olennaisesti, on jätetty käsittelemättä. Ilmastonmuutosta ei käsitellä riskianalyysissä, mitä voi pitää puutteena.

Erityistä Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelmaluonnokseen

Kappaleen 2.1. loppu: "Huolimatta vanhojen metsien suojeluohjelman hyväksymisestä luontojärjestöt vaativat vuoden 2003 keväällä esittämässään laajoissa karttarajuksissa alueita suojelun piiriin. Metsähallitus ja luontojärjestöt aloittivat keskustelut, joissa täydennetään Metsähallituksen laatimia alue-ekologisia suunnitelmia". Kommenttina huomautettakoon, että keskustelut päättyivät helmikuussa 2006. Toiseksi, luontojärjestöjen aloitteen takana oli huoli siitä, että vanhojen metsien suojeluohjelman ulkopuolelle jääneet, mutta arvokkaiksi todettujen alueiden luontoarvot olivat vakavassa vaarassa, vaikka ne piti turvata alue-ekologisessa suunnitelmassa.

Toimintaympäristön kuvauksesta puuttuvat valtaukset, jotka Länsi-Lapin suunnitelmassa on esitetty.

2.2.2. Kohtaan kommentti, että luonnonsuojelupiiri pitää edelleenkin valittavana korkeiden alueiden maankäyttöluokan poistamista.

Pohjoisimmat osat kuuluvat suojametsäalueeseen, jota on kokonaispinta-alasta 27 % eli yli 500 000 ha. Silti hakkuutavoitteesta on tingitty vain saamelaisien kotiseutualueella.

Riskianalyysin lause "Nuorten metsien kasvaminen ja sitä myötä vähitellen tapahtuva sulkeutuminen heikentää useimpien metsämarjojen satoa" pitää sisällään myös mustikan.

Lisätään

Korkeat alueet on läpikäyty alue-ekologisen suunnittelun yhteydessä, jolloin suuri osa niistä siirrettiin luontoarvojen perusteella toiminnan ulkopuolelle.

Metsälain säädökset ohjaavat toimintaa suojametsäalueella. Lapin paliskunnan alueella hakuiden taso on sovitettu vastaamaan toimintaa muualla saamelaisien kotiseutualueella.

Lausunto

Toteutunut kertymäsuunnite ylitti asetetun 650 000 m³ tavoitteen keskimäärin 4 % vuosittain suunnitelman tarkastelujaksolla. Uusi vuotuinen hakkuusuunnite on 695 000 m³. Luonnonsuojelupiiri esitti luonnonvarasuunnitelmatyön toiveissa ja tavoitteissa alkuvuodesta 2004, että eri käyttömuotojen välisten ristiriitojen vuoksi hakkuumääriä pienennetään selkeästi ja painopiste siirretään kasvatushakkuihin. Luonnonsuojelupiirin odotukset eivät siis ole toteutuneet: hakkuumäärät kasvavat ja uudistushakkuiden painopiste on suunnittelualan pohjoisosassa, juuri siellä, mihin luonnonsuojeluväki ei toivo laajamittaisia uudistushakkuita. Toiminnan linjauksista vuosille 2006–2011 luonnonsuojelupiiri toteaa, että hakkuusuunnitteen tulisi olla esitettyä pienempi, jolloin lisäsuojelun ja muut tarpeet pystytään ottamaan paremmin huomioon. Itä-Lapin suunnittelualan saamelaiden kotiseutualueella luvataan hakata 20 000 m³ vähemmän kuin mitä suurin kestävä hakkuusuunnite olisi (hakkuita 40 000 m³ 60 000 m³ sijasta). Luonnonsuojelupiirin mielestä hakkuumäärän tulee olla pienempi myös Sallan, Sodankylän ja Kittilän pohjoisosissa, sekä painopisteen kasvatushakuissa.

Erityistä Länsi-Lappi luonnonvarasuunnitelmaluonnokseen

Toimintaympäristön kehitys -luvussa 2.1. arvellaan Greenpeacen toiminnan aktivoitumisen olleen syynä luontojärjestöjen esitykseen vuonna 2003. Huoli vanhojen metsien suojeluohjelman ulkopuolelle jääneiden arvokaiden alueiden luontoarvojen säilymisestä on ollut yhteinen luontojärjestöille, ja karttarajaukset pystyttiin esittämään vasta, kun riittävästi maastossa tehtyä kartoitusta oli tehtynä. Järjestöistä erityisesti Luonto-Liitto ja sen metsäryhmä on maastokartoitusten takana.

Länsi-Lapin hakkuusuunnite on tässä suunnitelmassa nostettu 740 000 m³:sta 785 000 m³:een. Tätä vähän pienentämällä olisi paremmat mahdollisuudet ottaa monimuotoisuuden turvaaminen ja monikäyttö huomioon niin Metso-alueella kuin suunnitelma-alueen pohjoisosissakin.

Vastine

Tulevan toiminnan mitoitus perustuu ajantasaisiin metsävaratietoihin. Mitoitus on luonnonvarasuunnitelmaprosessissa määritetty ja todettu kestäväksi mm. vertaamalla sitä VMI9:n tuloksiin. Metsätaloustoiminnan piirissä olevien metsien kasvu on Itä-Lapissa lisääntynyt 300 000 m³ vuodessa ja Länsi-Lapissa 400 000 m³ vuodessa. Lisääntyneen kasvun seurauksen hakkuita olisi voitu lisätä selvästi enemmän ilman lisääntynyttä panostusta muihin metsien käyttömuotoihin. Suojelualueet painottuvat selvästi alueen pohjoosiin. Toimintaa on suunnitelmassa painotettu yhteistyöryhmän suositusta enemmän kasvatushakkuihin vähentämällä Itä-Lapissa uudistushakkuita 1600 ha vuodessa ja Länsi-Lapissa 1300 ha vuodessa. Kasvatushakkuita on vastaavasti lisätty. Tämä parantaa mahdollisuuksia huomioida mm. porotalouden tarpeita toiminnassa.

Tulevan toiminnan mitoitus perustuu ajantasaisiin metsävaratietoihin. Mitoitus on luonnonvarasuunnitelmaprosessissa määritetty ja todettu kestäväksi mm. vertaamalla sitä VMI9:n tuloksiin.

8.

Seuranta

Suunnitelmaa seurataan viiden vuoden jaksoissa projektissa sovitulla seurantamittareilla.

T = tavoite asetettu, K = kehitystä seurataan

Maa- ja vesialueiden käytön kehitys

- kokonaispinta-alan jakauma: metsätalouskäyttö (talouskäyttö, rajoitettu käyttö ja käytön ulkopuoliset alueet), suojelukäyttö, muu käyttö ja vedet) K

Metsävarojen kehitys

- ikäluokkajakauma K
- puulajivaltaisuus K
- puuston tilavuus puulajeittain K
- kasvu K

Luonnonsuojelun tavoitteet

Ekologisen verkoston laajuus ja edustavuus, eriteltyinä Metso-alue/muu alue

- laajuutta seurataan maa- ja vesialueiden käytön kehityksen mittarissa K
- ekologisen verkoston edustavuus osa-alueittain (kasvupaikat, ikäluokat ja puulajivaltaisuudet) K

Uhanalaiset lajit ja metsien monimuotoisuus

- vanhojen (yli 140 v.) metsien pinta-ala T
- lehtipuuston osuus kokonaistilavuudesta ja lehtipuuvaltaisten metsien osuus T
- kulotettujen alueiden ja poltettujen metsien pinta-ala T
- lahoppuun määrä suojelualueilla, säästöpuuston ja lahoppuun määrä talousmetsissä T

Ennallistaminen ja luonnonhoito, eritellen Metso-alue/muu alue

- ennallistettujen soiden ja metsien pinta-ala T
- hoidossa olevien perinnebiotooppien pinta-ala T

Virkistys- ja matkailukäytön tavoitteet

- suojelu- ja virkistysalueiden kävijämäärä K
- varttuneiden metsien (yli 100-vuotiaiden) määrä ja osuus virkistyskäytössä olevilla alueilla (kansallispuistot, retkeilyalueet, erämaat, virkistysmetsät ja virkistys-alue-kohteet) K
- metson soidinpaikkojen lukumäärä K
- palveluvarustuksen määrän kehitys K

Taloudelliset tavoitteet

- hakkuumäärä T
- liiketoimintojen tulos K

Yhteiskunnalliset tavoitteet

- liikevaihto K
- henkilötyövuodet K
- Metsähallituksen järjestämien info- ja osallistamistilaisuuksien lukumäärä K
- osallistuminen muiden järjestämiin tilaisuuksiin K

Maanjalostuksen tavoitteet

- myydyt tontit T
- myyty maa-aines K

Suunnitelman välitarkastus tehdään vuonna 2011. Tällöin tarkastetaan suunnitelman tavoitteet ja mitoitus yhdessä yhteistyöryhmien kanssa.

Suunnitelman liitteet

- Liite 1. Projektioorganisaatio
- Liite 2. Luonnonvarasuunnitelman seuranta, kausi 1999–2005
- Liite 3. Alue-ekologisten suunnitelmien seuranta
- Liite 4. Kuviotietojen maastotarkastusajankohta metsämaalla
- Liite 5. Hakkuulaskelman kuvaus
- Liite 6. Hakkuusuunnitteen herkkyys- ja riskianalyysi
- Liite 7. Kuntalaiskyselyn tulokset

Projektiorganisaatio

Projektiryhmä

projektipäällikkö	Veikko Hiltunen
projektisihteeri	Päivi Paalamo
projektisihteeri	Matti Rautiainen
projektisihteeri	Ilkka Vaara
hakkuulaskelma-asiantuntija	Juha Salmi

Ohjausryhmä

mt Länsi-Lappi, aluejohtaja	Kirsi-Marja Korhonen
mt Itä-Lappi, aluejohtaja	Tapio Pouta
lp, aluejohtaja	Eero Tikkanen (30.9.2005 asti)
lp, aluejohtaja	Jyrki Tolonen (1.10.2005 alkaen)
Villi Pohjola, johtaja	Jyrki Tolonen (30.6.2005 asti)
Villi Pohjola, johtaja	Johanna Tolonen (1.1.2006 alkaen)
Laatumaa, tuotantopäällikkö	Hannu Tilja

Yhteistyöryhmä

puheenjohtaja	Ismo Sarajärvi	Rovaniemen ammattikorkeakoulu
jäsen	Veikko Virtanen	Sodankylän kunta
varajäsen	Pertti Matinlompola	Muonion kunta
jäsen	Esa Huhta	Metla, Kolarin tutkimusasema
varajäsen	Jukka Jokimäki	Lapin Yliopisto Arktinen keskus
jäsen	Tuula Leskelä	Lapin luonnonsuojelupiiri (osan aikaa Markku Kuortti)
varajäsen	Eila Ylilokka	Savukosken luonnonsuojeluyhdistys
jäsen	Juhani Ojala	Suomen Metsästäjäliitto Lapin piiri
varajäsen	Reijo Martin	Lapin Kalamiespiiri
jäsen	Heikki Onnela	Lapin Suunnistus ry
varajäsen	Rita Koivisto	Ounasvaaran Latu ry
jäsen	Jyrki Niva	Lapin Safarit
varajäsen	Janne Sammalkangas	Visatupa
jäsen	Jari Hurskainen	Metsäliitto
varajäsen	Hannu Virranniemi	Pölky Metsä Oy
jäsen	Markku Törmänen	Koneyrittäjien liitto
varajäsen	Mika Sivonen	Metsäalan Kuljetusyrittäjät ry
jäsen	Antti Pyhäjärvi	Kemin-Sompion paliskunta
varajäsen	Taisto Ristimella	Muonion paliskunta
jäsen	Ari Keskimölo	Metsäkeskus Lappi
varajäsen	Anssi Juujärvi	Metsäkeskus Lappi
jäsen	Pentti Tolvanen	TE-keskus
varajäsen	Keijo Alanko	TE-keskus
jäsen	Voitto Tiensuu	Lapin liitto
varajäsen	Juha Piisilä	Lapin liitto
jäsen	Ykä Karjalainen	Lapin ympäristökeskus
varajäsen	Päivi Lundvall	Lapin ympäristökeskus
jäsen	Pekka Aikio	Saamelaiskäräjät
jäsen	Niilo Hoikkala	Paliskuntain yhdistys
varajäsen	Matti Särkelä	Paliskuntain yhdistys

Luonnonvarasuunnitelman seuranta, kausi 1999–2005

MAANKÄYTTÖ

1. Maankäyttöluokat

Maankäyttöluokka	1998		2005	
	Hehtaaria	%	Hehtaaria	%
Taloustmetsien metsämaa	844 232	50	818 119	47
Taloustmetsien kitumaa	243 090	14	230 065	13
Taloustmetsien joutomaa + muut maat	215 538	13	208 166	12
Lakisääteiset suojelualueet	131 221	8	218 387	13
Erämaa-alueet	41 067	2	41 041	2
Suojeluohjelmat	128 547	8	107 095	6
Mh:n perustamat suojelumetsät	8 031	0	4 786	0
Muut erikoisalueet	67 266	4	98 751	6
Yhteensä	1 678 993	100	1 726 409	100

Luontokohteiden pinta-alat sisältyvät maankäyttöluokkiin.

METSÄVARAT

2. Ikä- ja kehitysluokkajakauma (metsämaa)

Ikäluokkajakauma on esitetty kohdassa 2.5. Metsävarat, kuva 3.

Kehitysluokkajakauma

Kehitysluokka	1998		2005	
	Hehtaaria	%	Hehtaaria	%
Aukea	18 400	2	12 200	1
Taimikko	267 300	27	228 900	22
Kasvatusmetsä, nuori	365 400	37	395 000	38
Kasvatusmetsä, varttunut	71 600	7	120 300	12
Uudistuskypsä	238 400	24	228 800	22
Uudistamisvaihe	26 900	3	22 500	2
Erirakenteinen	4 400	0	24 500	2
Yhteensä	994 400	100	1 032 100	100

3. Kokonaistilavuus, m³ (metsä- ja kitumaa)

Tilavuuden kehittyminen on esitetty kohdassa 2.5. Metsävarat, kuva 2.

4. Kokonaiskasvu (metsämaa) vuodessa

Vuosi	Kasvu
1998	1,6 milj.m ³
2005	2,3 milj.m ³

5. Puulajisuhteet metsä ja kitumaalla, hehtaaria ja suhteellinen osuus

Puulajivaltaisuus	1998		2005	
	Hehtaaria	%	Hehtaaria	%
Aukeat	18 900	1	15 500	1
Männiköt ja mäntysekametsät	1 004 900	77	1 061 200	78
Kuusikot ja kuusisekametsät	209 400	16	203 400	15
Koivikot ja koivusekametsät	75 100	6	71 800	5
Muun puulajin metsät	2 700	0	3 500	0
Yhteensä	1 311 000	100	1 355 400	100

METSIIEN KUNTO

6. Merkittävien tuhojen määrä

Ympäristöjärjestelmän seurannassa kirjatut tuhot, hehtaaria

Vuosi	Metsäpalot	Tuuli	Hirvi / poro	Kaarna-kuoriaiset	Männyn-versosurma	Kuusen suopursuruoste
1999		100				
2000		413		10		2 500
2001		95	320			
2002	4	100	510		100	
2003	65					
2004		35	44			
2005	4	30	260			

7. Metlan mittaustulokset metsien kunnosta

Länsi-Lappi, kaikki alueet	Tuhon aste				Metsämaa yhteensä	
	Lievä	Todettava	Vakava	Täydellinen	Hehtaaria	%
	Hehtaaria					
VM18						
Tuhon aiheuttaja						
Tunnistamattomat syyt	72 200	67 500	8 000	700	148 400	22
Abioottiset	58 300	117 300	39 100	2 000	216 700	32
Ihminen	6 000	4 600	1 300	0	11 900	2
Hirvi tai muu selkärankainen	13 200	7 900	3 300	0	24 400	4
Hyönteiset	5 300	2 000	0	0	7 300	1
Sienet	56 200	91 400	31 800	700	180 100	26
Kilpailu	10 500	10 600	3 300	0	24 400	4
Monituho	0	29 100	35 100	3 300	67 500	10
Metsämaa yhteensä	221 700	330 400	121 900	6 700	680 700	100
	33 %	49 %	18 %	1 %	100 %	
VM19						
Tuhon aiheuttaja						
Tunnistamattomat syyt	195 600	175 600	60 400	2 800	434 400	55
Abioottiset	62 600	76 700	37 000	700	177 000	22
Ihminen	2 800	1 400	0	700	4 900	1
Hirvi tai muu selkärankainen	11 300	10 000	3 600	0	24 900	3
Hyönteiset	2 100	700	0	0	2 800	0
Sienet	41 100	68 200	35 400	0	144 700	18
Kilpailu	2 800	0	0	0	2 800	0
Metsämaa yhteensä	318 300	332 600	136 400	4 200	791 500	100
	40 %	42 %	17 %	1 %	100 %	

METSIIEN JA MUIDEN LUONNONVAROJEN TUOTANNOLLISET TOIMINNOT

8. Metsätase

Kasvun ja hakkuupoistuman suhde

Vuosi	Hakkuukertymä, m ³ /v
1999	734 000
2000	766 000
2001	748 000
2002	760 000
2003	766 000
2004	778 000
2005	759 000
Keskiarvo	759 000

Kasvutiedot mittarissa 4.

9. Hakkuupinta-alat, ha/v

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Keskiarvo
Harvennushakkuut	5 591	6 602	7 186	5 783	6 767	8 827	7 515	6 896
Siemenpuiden poistot	2 105	2 051	2 467	2 098	2 552	3 196	2 569	2 434
Avohakkuut	1 907	2 294	2 175	3 015	2 041	2 603	1 710	2 249
Siemenpuuhakkuut	4 721	4 987	3 611	2 143	1 985	1 773	1 026	2 892
Yhteensä	14 324	15 934	15 439	13 039	13 345	16 399	12 820	14 471

Tiedot SutiGis toimenpidehistoriasta.

10. Metsänhoito- ja metsäparannustöiden suoritteet

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Keskiarvo
Laikutus ha	742	696	885	884	876	730	593	772
Äestys ha	2 967	3 911	3 276	3 108	2 896	1 319	1 555	2 719
Mätästys+muu ha	670	466	668	1 336	1 406	1 486	1 537	1 081
Maanmuokkaus yht.	4 379	5 073	4 829	5 328	5 178	3 535	3 685	4 572
Kylvö ha	1 388	1 611	1 135	1 334	1 410	1 686	1 046	1 373
Istutus ha	1 277	1 338	1 152	1 592	1 422	1 656	1 908	1 478
Uudistusalan raivaus ha	3 217	4 102	4 411	4 255	4 651	3 289	3 374	3 900
Taimikonhoito ha	3 062	3 153	3 232	2 767	3 360	3 128	2 986	3 098

Tiedot SutiGis toimenpidehistoriasta.

11. Porotalous

Poroluvut (sallittu ja todellinen)

Poroluettelo 1997–1998

Merkkipiiri	Paliskunta	Poron- omist. määrä	Korkein sallittu poroluku	Eloporot	Teurasporot
Pallastunturi	Muonio	179	7 500	4 658	1 372
	Kyrö	82	5 000	2 431	791
Kittilä	Kuivasalmi	184	7 000	4 129	1 401
	Alakylä	148	5 500	4 936	1 820
Raudanjoki	Pyhä-Kallio	221	6 500	5 927	2 123
	Vanttaus	61	1 200	1 187	452
	Poikajärvi	141	5 500	4 354	2 020
Läntinen	Lohijärvi	77	1 400	1 330	678
	Palojärvi	282	5 000	4 632	2 561
	Orajärvi	172	1 600	1 606	1 010
	Kolari	140	3 000	2 341	1 145
	Jääskö	46	1 300	987	533
Itäkemijoki	Narkaus	87	2 000	1 935	1 103
	Niemelä	93	1 600	1 657	1 065
	Timisjärvi	44	2 200	2 042	1 171
	Tolva	127	2 200	2 128	1 242
	Posion Livo	42	1 700	1 712	986
	Isosydänmaa	98	2 000	1 901	1 216
	Mäntyjärvi	45	1 200	1 080	791
	Kuukas	84	1 600	1 605	1 175
Kuusamo	Akanlahti	34	1 200	1 188	711
Yhteensä		2 387	66 200	53 766	25 366

Poroluettelo 2002–2003

Merkkipiiri	Paliskunta	Poron- omist. määrä	Korkein sallittu poroluku	Eloporot	Teurasporot
Pallastunturi	Muonio	138	6 000	5 702	948
	Kyrö	88	3 500	3 276	719
Kittilä	Kuivasalmi	156	6 000	5 062	1 898
	Alakylä	124	5 300	4 932	2 182
Raudanjoki	Pyhä-Kallio	205	6 500	6 328	2 538
	Vanttaus	44	1 200	1 182	330
	Poikajärvi	111	4 600	4 523	2 965
Läntinen	Lohijärvi	61	1 400	1 386	739
	Palojärvi	211	5 000	4 803	1 906
	Orajärvi	123	1 500	1 700	604
	Kolari	111	2 600	2 565	1 374
Itäkemijoki	Jääskö	33	1 000	1 011	492
	Narkaus	80	2 000	1 902	1 127
	Niemelä	69	1 400	1 360	855
	Timisjärvi	37	1 900	1 880	1 089
	Tolva	88	1 900	1 833	1 074
	Posion Livo	52	1 500	1 507	981
	Isosydänmaa	75	2 000	1 908	1 060
	Mäntyjärvi	32	1 100	1 094	714
Kuusamo	Kuukas	72	1 500	1 518	1 107
	Akanlahti	25	1 000	986	727
Yhteensä		1 935	58 900	56 458	25 429

Porolaidunten määrä ja laatu (talvilaitumet)

Seurantajakson aikana ei ole valmistunut uusia koko aluetta käsittäviä talvilaidunten määriä ja laatua koskevia tutkimuksia. Vuonna 1999 valmistuneessa edellisen luonnonvarasuunnitelman liitteessä 13 on esitetty edellisten laiduntutkimusten keskeiset tulokset.

Vasapainon kehitys

Mittaria ei seurata.

12. Muut metsäntuotteet

Marjojen ja sienten kauppantulomäärät (kg) Lapin läänissä

Vuosi	Puolukka	Mustikka	Hilla	Muut marjat	Marjat yht.	Sienet
1999	549 000	418 000	165 000	571 000	1 703 000	0
2000	484 000	1 212 000	52 000	18 000	1 766 000	19 000
2001	913 000	1 473 000	308 000	1 000	2 695 000	5 000
2002	406 000	788 000	94 000	34 000	1 322 000	1 000
2003	971 000	796 000	74 000	1 000	1 842 000	3 000
2004	441 000	856 000	183 000	1 000	1 481 000	7 000

Lähde: Metsätalastollinen vuosikirja 1999–2005

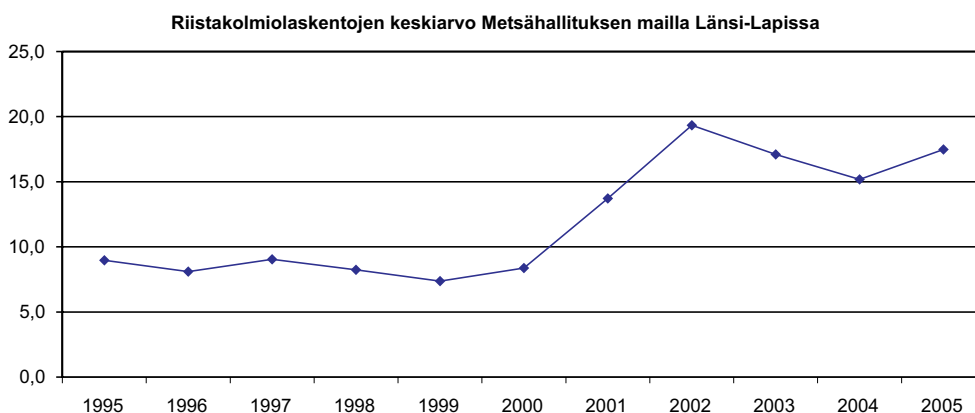
Virkistysarvo

Metsien virkistysarvon määrittämistä on tutkittu Kainuun luonnonvarasuunnittelun yhteydessä vuonna 2003. Tutkimus osoitti menetelmän olevan periaatteessa toimiva tietyin muutoksin ja lisäkehittämistoimin. Tutkimuksessa käytetyllä menetelmällä luokituksen muodostaminen suurelle alueelle on varsin työläs prosessi. Tällä hetkellä ei vielä ole edellytyksiä soveltaa menetelmää Länsi-Lapin alueen virkistysarvon määrittämiseen.

13. Hillasoiden määrä, ha

Hillasoita merkittiin aiemmin kuviotietoihin, jotta niitä ei ojitettaisi. Uudisojituksen loputtua tieto ei ole enää tässä mielessä tarpeellinen.

14. Riista- ja kalatalous

Saalismääräarvio

Vuosi	Pienriistalupia, kpl	Lupavuorokaudet
2003	4 556	18 831
2004	5 010	19 038
2005	6 092	21 322

Kanalintukantojen nousun ansiosta vuoden 2003 lupamyynti oli kymmenvuotiskauden 1994–2003 korkein.

Metsähallituksen lupametsästäjiltä keräämien saalistilastojen mukaan lupametsästyksen aiheuttama saalispaine Länsi-Lapin alueella oli vuonna 1997 keskimäärin 0,07 kanalintuysilöä/km² ja vuonna 2003 keskimäärin 0,31 kanalintuysilöä/km². Kokonaiskanalintusaalis vuonna 1997 samalla alueella oli noin 0,65 kanalintuysilöä/km² ja vuonna 2004 noin 1,4 kanalintuysilöä/km² (lähde RKTL, SVT Riistasaalis 1997 ja Riistasaalis 2004).

Erityisten riista-alueiden määrä ja laatu, ha (maa-ala)

1998				
Riistakohde	Metsämaa	Kitumaa	Joutomaa	Yhteensä
Metson soidin, toimiva	784	75	30	890
Metson soidin, kehitettävä	225		3	228
Metson soidin, tarkastettava	1 874	310	66	2 250
Hanhisuot	0	0	2 435	2 435
Muut elinympäristöt	10 027	2 139	898	13 064
Ravinto/suoja-alueet	1 660	524	97	2 281
Kaikki yhteensä	14 571	3 048	3 529	21 148
2005				
Riistakohde				
Metson soidin, toimiva	4 510	989	353	5 852
Metson soidin, kehitettävä	18	8	0	26
Metson soidin, tarkastettava	2 858	853	340	4 051
Hanhisuot	4	20	6 650	6 673
Muut elinympäristöt	13 400	3 260	1 856	18 516
Ravinto/suoja-alueet	1 278	471	77	1 826
Kaikki yhteensä	22 068	5 600	9 277	36 946

Kalavesien hoito

Talouskalastusvesille on vuosittain istutettu 40 000–60 000 1-kesäisiä siikoja ja istutuskohteita on ollut 25–35 vesialuetta. Harjuksia on istutettu 1-kesäisinä muutamia tuhansia ja kohteina ovat olleet kämppämajoituspisteiden vedet ja vesialueet, joiden rannalla on palveluvarustusta.

Taimenia on istutettu vuosittain vain kysytyimmille virkistyskalastusvesille pyyntikokoisina noin 2 000 kg, 3-kesäisinä 3 000–4 000 kpl, 1-vuotiaina 2 500–3 000 kpl ja silmäpisteasteisena mätinä 100 000–200 000 kpl.

Kalastuslupien määrä

Vuonna 2005 myytiin yhteensä noin 10 000 erilaista kalastuslupaa (vieheluvat, virkistyskalastusluvat ja yksikköluvut). Myytyjen kalastuslupien määrä on vähentynyt viime vuosina virkistyskalastuksen suuntautuessa luonnonkantojen pyyntiin lohijoille ja verkkokalastajien metsähallitukselta vuokratuille vesille. Istuta ja ongi -kalastusmuodon kiinnostus on vähentynyt.

Merkittävien vesien kalatuotto

Kalastusalueiden ja yksittäisten vesien kalatuottoa on seurattu ainoastaan kalastusalueiden satunnaisesti tekemillä kalastustiedusteluilla. Vuoden 2005 alusta Metsähallituksen verkkovesialueet muodostetaan pääsääntöisesti yhtenäisiksi kalastusalueiden

kanssa. Yhtenäistämisen jälkeen kalastusalueiden tekemiä kalatuottoselvityksiä voidaan hyödyntää myös valtion vesialueiden kalatuoton seurannassa.

15. Turve, maa- ja kiviaines

Maa-ainesten myyntimäärät ovat lisääntyneet Itä- ja Länsi-Lapin alueella yhteensä vuoden 1999 430 000 tonnista vuoden 2003 610 000 tonniin. Jalostusasteen noston ansiosta myynnin rahallinen arvo on noussut yli kuusinkertaiseksi ollen tällä hetkellä lähes 2 miljoonaa euroa.

LUONNON MONIMUOTOISUUS

16. Suojeltu pinta-ala

Lakisääteiset alueet

Tilastot kohdassa 1. Maankäyttöluokat. Lakisääteisten suojelualueiden määrä on lisääntynyt tarkastelujaksolla 131 221 hehtaarista 280 507 hehtaariin suojeluohjelmien toteutuksen edetessä ja Metlan maiden hallinnansiirron myötä.

Metsähallituksen omalla tai muulla päätöksellä perustetut alueet

Tilastot kohdassa 1. Maankäyttöluokat.

Talousmetsien ekologiset kohteet

Talousmetsien ekologiseksi kohteiksi on laskettu seuraavat luontokohteet: lajiesiintymät, luontokohteet, ekologiset yhteydet ja monimuotoisuuden lisäämisalueet. Edellisen suunnitelman tekoaikana alue-ekologinen suunnittelu ei vielä kattanut koko Länsi-Lapin aluetta. Tarkemmat tiedot ae-suunnitelmien seurantatiedoissa.

Talousmetsien maapinta-alasta		
Vuosi	ha	%
1998	37 663	2,2
2000	56 503	4,01
2004	56 512	4,01

17. Uhanalaislajien esiintymät ja muutokset (esim. kotka)

Luontopalvelut vastaa vuosittaisista kotkien ja muuttohaukan pesätarkastuksista. Maakotkien määrä on koko Suomessa ollut hitaassa kasvussa (1–3 uutta paria vuosittain). Muuttohaukan kannat ovat sen sijaan voimakkaammassa kasvussa.

Petolinnut

Reviirit	1998	2005	Kaikki maanom. yht.
	Kaikki maanom.	MH	
Maakotka	101	72	88
Merikotka	0	3	3
Muuttohaukka	44	48	67

Putkilokasvit

Esiintymiä, Länsi-Lappi	1998		2003	
	MH maat olemassa olevat/ kaikki	Kaikki maanom. olemassa olevat/ kaikki	MH maat olemassa olevat/ kaikki	Kaikki maanom. olemassa olevat/ kaikki
Valtakunnallisesti uhanalaiset	250/?	1030/1670	540/596	1782/2010
Alueellisesti uhanalaiset	360/?	1686/3370	1860/1900	4760/5070

Putkilokasvien esiintymien lukumäärän lisäys tarkoittaa tiedon lisääntymistä ja tiedon kokoamisen tehostumista hajanaisista lähteistä ympäristöhallinnon uhanalaistieto-järjestelmään. Uhanalaisuusluokitus on edellä olevassa taulukossa vanha uhanalaisuusluokitus. Uusi luokitus otettiin käyttöön vuonna 2001. Tiedonhallinnassa siirryttiin vuonna 2002 käyttämään uutta ympäristöhallinnon Hertta Eliölajit-järjestelmää, missä esiintymän määritelmä ei ole sama kuin aikaisemmin käytössä ollut em. taulukossakin esitettyjen lukujen taustalla oleva määritelmä.

Putkilokasvien havaintopaikat ympäristöhallinnon Hertan Eliölajit-järjestelmässä 15.4.2006.

Havaintopaikat, Länsi-Lappi	Olemassa, +		Ei tietoa, ?		Hävinnyt, -	
	MH	Muut	MH	Muut	MH	Muut
Valtakunnalliset (CR, EN, VU)	1 061	1 331	138	533	16	151
Silmälläpidettävät (NT)	163	466	38	258	0	22
LC, sis. alueellisesti uhanalaiset	531	477	219	660	8	62

18. Kuolleen puuston määrä puulajeittain m³/ha hakkuualoilla ja

19. Säästöpuuston määrä hakkuualoilla

Säästöpuut	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Yhteensä elävää säästöpuustoa (m ³ /ha)	5,0	5,0	7,9	6,1	5,7	8,2	9,7
Kuolleet pystypuut ja maapuut (m ³ /ha)	2,0	1,8	1,7	2,1	2,6	2,9	1,2

Tiedot Metsähallituksen luonnonhoidon seurannasta.

20. Järeän lehtipuuston määrä

Keskiläpimitta cm	1998		2005	
	m ³	Osuus kokonaispuustosta	m ³	Osuus kokonaispuustosta
0–20	3 768 500	7 %	5 280 400	7 %
yli 20	3 184 000	6 %	3 845 400	5 %
Yhteensä	6 952 500	12 %	9 125 800	12 %

Lehtipuuston tilavuus on tarkastelujaksolla lisääntynyt 31 %, kun samanaikaisesti puuston kokonaistilavuus on lisääntynyt 18 %.

21. Vanhojen metsien määrä puulajeittain

Katso alue-ekologisten suunnitelmien seurantatiedot.

22. Kulotusten määrä

Katso alue-ekologisten suunnitelmien seurantatiedot.

23. Arvokkaiden luontokohteiden ennallistaminen, hehtaaria

Vuosi	1995	1999	2000	2002	2003	2004	2005
Metsät	0	0	0	1	25	139	212
Suot	240	558	445	348	30	176	19

METSÄTALOUDEN VESISTÖVAIKUTUKSET

24. Maankäsittely

Katso mittari nro 10.

25. Kunnostusojitusten määrä

Vuosi	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Keskiarvo, ha/v
Kunnostus- ojitus, ha	1 042	1 576	1 755	1 976	906	635	1 849	1 391

Tavoite oli 3 000–3 500 ha/v.

26. Lannoitusten määrä

Vuosi	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Keskiarvo, ha/v
Lannoitus, ha	515	433	48	0	0	0	0	142

27. Vesistöjen kunnostaminen

28. Lapin ympäristökeskuksen vesistöjen laadun mittaustulokset Metsähallituksen vesistöissä (valuma-alue kokonaan Metsähallituksen puolella)

Ei mittaustuloksia.

29. Vesien suojelun onnistuminen (rakenteet, suojavyöhykkeet)

Vesistöjen suojavyöhykkeet ja vaihettumisvyöhykkeet	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
kpl	10	27	17	29	29	18	4
Tavoiteleveys, metriä	14	13	19	17	13	19	21
Jäänyt leveys, metriä	13	22	21	17	14	19	21

Tiedot Metsähallituksen luonnonhoidon seurannasta

MUUT SOSIAALISET, TALOUDELLISET JA KULTTUURISET TOIMINNOT

30. Tulostoimintojen yhteenlaskettu liikevaihto

Metsähallituksen liikevaihto Länsi-Lapin alueella on noin 42 milj. €. Liikevaihto on kasvanut noin 3–4 milj. €. Metsätalouden liikevaihto on pysynyt suunnilleen samalla tasolla ja kasvu on syntynyt muiden tulosalueiden liikevaihtoista.

31. Metsähallituksen tarjoamat työpaikat ja

32. Metsähallituksen ostamat urakointipalvelu

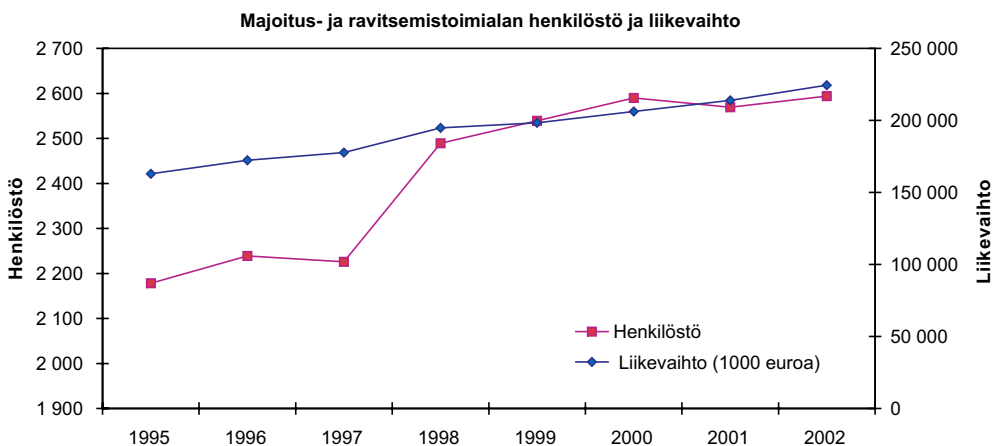
Metsähallituksen henkilöstö (toimihenkilöt, metsurit, yrittäjät työntekijöineen ja kausityövoima) on vähentynyt noin 20 henkilötyövuotta ollen tällä hetkellä noin 425 henkilötyövuotta. Metsätalouden henkilötyövuosimäärä on tulosalueista suurin, noin 340 henkilötyövuotta ja se on ainoana vähentynyt tarkastelujaksolla, kaikkiaan noin 30 henkilötyövuotta. Luontopalvelut ja Villi Pohjola ovat lisänneet henkilöstöään ja muiden tulosalueiden henkilöstö on säilynyt suunnilleen ennallaan.

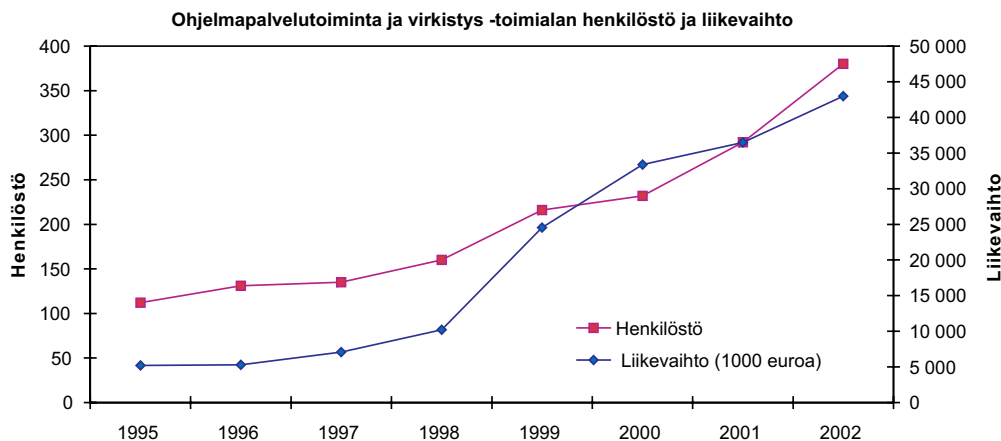
33. Metsähallituksen tuotteita jalostavien yritysten määrä

Tarkkaa lukumäärää on vaikea selvittää, kun huomioidaan eri tulostointojen moninaiset tuotteet ja niitä jalostavien yritysten moninaisuus niin kokonsa kuin tuotteidensa puolesta. Toisaalta pelkkä yritysten lukumäärä ei kerro toiminnan mittakaavassa tapahtunutta muutosta.

Koko teollisuuden liikevaihdon kehitys jatkaa Lapissa vahvaa koko maata nopeampaa kasvua, vaikka teollisuuden kaikilla toimialoilla kehitys ei olekaan myönteistä. Esimerkiksi mekaanisen puunjalostuksen toimialoilla kehitys on ollut suotuisaa. Teollisuuden henkilöstö on vuodesta 1997 lukien pienentynyt. Liikevaihdon kasvu on sahatavaran ja puutuotteiden valmistuksessa saavutettu tuotantoa tehostamalla, eikä alan työllisyys ole lisääntynyt samassa suhteessa liikevaihdon kehityksen kanssa. (Lapin liitto: Lapin suhdanteet 2/2004).

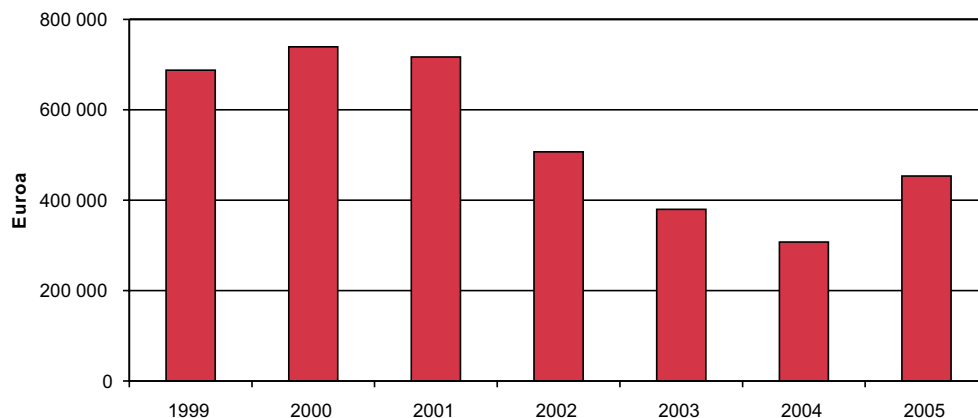
34. Matkailun arvo ja työllisyys

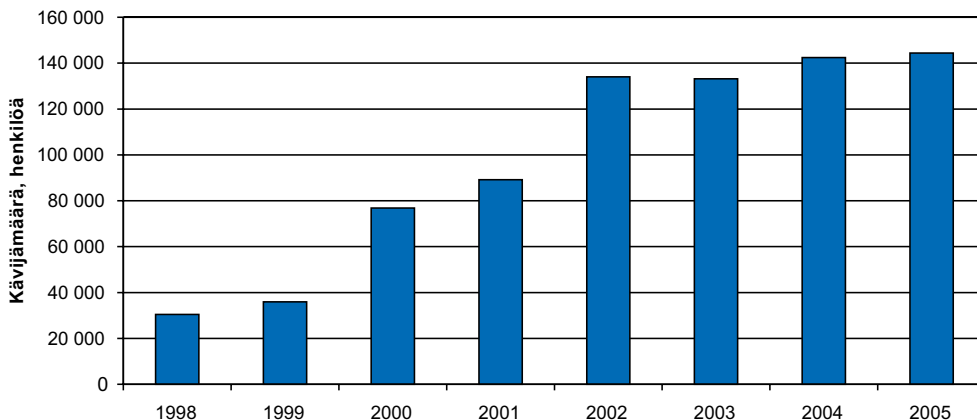
Lähde: Tilastokeskus 9/2004

35. Virkistysrakentamiseen (reitit, laavut, kodat, kämpät ym.) vuosittain käytettävä rahamäärä

Yhteiskunnallisten retkeilyn palveluiden toiminta laajeni vuonna 1999 kattamaan myös muita kuin suojelualueita ja samalla töiden vastuut organisoitiin Metsähallituksen sisällä uudelleen. Luontopalvelut on vastuussa yhteiskunnallisten retkeilypalveluiden tuottamisesta. Toimintaa rahoittavat pääosin työ- ja maa- ja metsätalousministeriöt. Rahoitusta on tullut myös projektiluonteisesti EU:lta. Luvut eivät kuvaa koko retkeilypalveluiden toiminnan volyymia, ne eivät mm. sisällä suunnittelua, polttopuuhuoltoa ja hoidon ja käytön suunnittelua.

36. Kävijämäärät luonto- ja opastuskeskuksissa

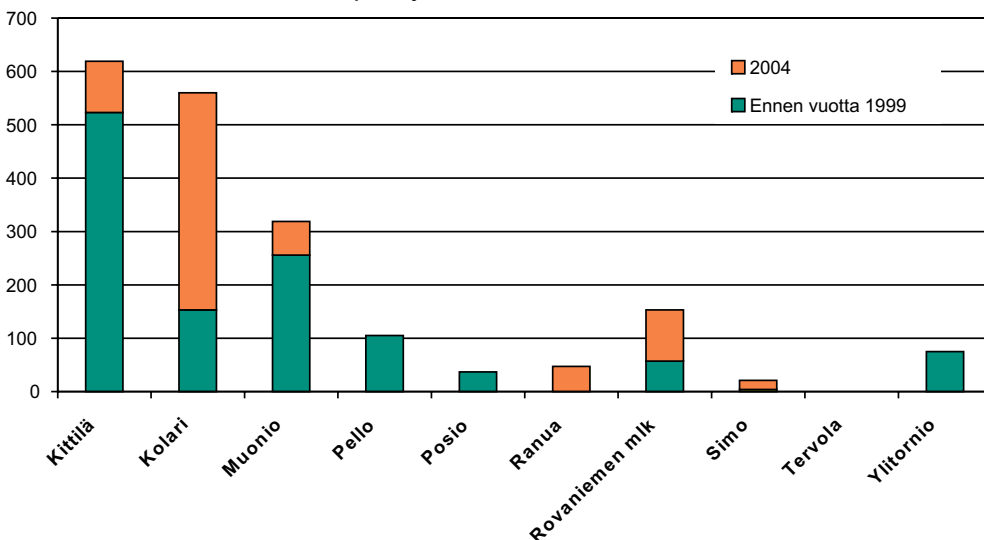

Luontokeskusten kävijämäärät ovat olleet kasvussa. Lukuihin on laskettu Kellokkaan ja Pallastunturin luontokeskusten ja palvelupiste Etiäisen kävijämäärät. Voimakas muutos vuosien 1999 ja 2000 välillä selittyy osittain Kellokkaan muutoksella luontokeskukseksi ja samalla uuden näyttelyn avaamisella. Lisäksi Etiäisen kävijämäärät puuttuvat vuosien 1998 ja 1999 tilastoista ja Pallastunturin vuosien 1998–2001 tilastoista.

37. Lomatonttien määrä kpl (vuokratut ja myydyt) sekä

38. Kaavoituksen tuottamat uudet tontit

Metsähallituksen hallinnassa olevien asema- ja yleiskaava-alueiden rakennuspaikkojen määrän muutos vuosina 1999/2004

Kaudella 1.1.1999–2004 on tontteja tuotettu hyväksytyillä asemakaavoilla 446 kpl, hyväksytyillä ranta-asemakaavoilla 216 kpl ja yleiskaavoilla 64 kpl.

39. Koulutus (sisäinen ja ulkoa hankittu)

Vuonna 1998 metsätalouden toimihenkilöille ja metsureille oli koulutusta 950 henkilötyöpäivää. Urakoitsijoille koulutusta oli 100 henkilötyöpäivää. Luontopalveluissa työskentelevät toimihenkilöt ja työntekijät osallistuivat v. 1998 aikana eri tyyppisiin koulutustilaisuuksiin 323 henkilötyöpäivän verran (työntekijät 117 pv ja toimihenkilöt 206 pv). Keskimäärin vuoden aikana oli 10,4 koulutuspäivää/luontopalvelujen palveluksessa oleva henkilö. Villin Pohjolan henkilöstö on osallistunut koulutukseen yhteensä 80 ja omaisuuspalveluiden henkilöstö 226 henkilötyöpäivää. Henkilöä kohti koulutusta saatiin Villissä Pohjolassa 6,1 henkilötyöpäivää ja omaisuuspalveluissa 5,4 henkilötyöpäivää.

Vuonna 2005 metsätalouden toimihenkilöille, metsureille ja urakoitsijoille oli koulutusta yhteensä 399 henkilötyöpäivää. Luontopalvelut koulutti vuonna 2005 koko toimialueensa henkilökuntaa 217 henkilötyöpäivän verran määräaikaisten mukaan lukien. Tästä Länsi-Lapin puolen henkilöstön osuus on karkeasti arvioiden 170 henkilötyöpäivää.

40. Osallistamistilaisuudet ja niiden henkilömäärä sekä

41. Muut yhteispalaverit sidosryhmien kanssa

Metsätalouden osallistaminen

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Hankkeet	31	30	70	74	51	55
Osallistettu henkilöitä	143	65	138	122	104	147
Osallistettu sidosryhmiä	10	19	30	27	22	27

Luontopalveluiden järjestämiin yleisötilaisuuksiin koko Perä-Pohjolan alueella vuonna 2004 osallistui 2 425 henkilöä, yhteensä 33 eri tilaisuudessa (tässä yleisötilaisuuksiksi on laskettu avoimet ovet, teemapäivät, talkoot, luontokeskusten luontoillat ym.). Sidosryhmätilaisuuksia järjestettiin vastaavasti koko toiminta-alueella 8 kappaletta.

42. Kiinteät muinaisjäännökset ja muut kulttuurihistorialliset kohteet

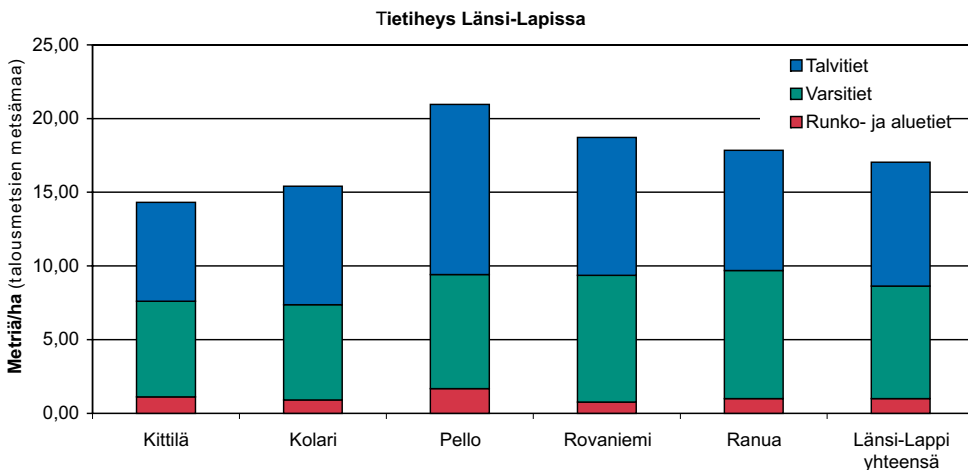
Paikkatietoihin tallennetut kohteet, kpl

Kohde	2000	2005
Tervahauta	19	52
Peurakuoppa	74	113
Rakennusten raunio	132	303
Sodanaikainen rakennelma	10	13
Muu muinaisjäännös	293	325
Yhteensä	528	806

43. Arvokkaat maisema-alueet

Katso mittari 45.

44. Tietiheys tieluokittain osa-alueittain

Runko-, alue- ja varsiteitä voidaan käyttää myös sulan maan aikana. Kaavion tiedoissa on em. teiden pituuksissa mukana myös suojelualueille sijoittuvat tieosat. Talviteiden tiedoissa suojelualueiden tieosat eivät ole mukana. Jakajana on talousmetsien metsämaan pinta-ala (vuoden 2004 tilanne).

45. Talousmetsien maisemakohteet, hehtaaria (metsä-, kitu- ja joutomaat)

	Ranta-metsä	Tienvarsi-metsä	Retkeily-reitin lähimetsä	Virkistys-rakenteen lähimetsä	Muu maisema-metsä	Yhteensä
1998	8 734	1 885	2 192	1 837	9 821	24 469
2003	9 305	2 159	1 863	3 538	12 906	29 907
2005	9 565	2 066	8 854	3 606	13 534	37 625
Muutos vuodesta 1998	+831	+181	+6 662	+1 769	+3 713	+13 156

Vuoden 2005 luvuissa näkyy luonnonvarasuunnitelmassa sovittu panostus matkailu- ja maisemakohteisiin. Pinta-alat voivat olla päällekkäisiä muiden luontokohteiden kanssa.

Alue-ekologisten suunnitelmien seuranta

Pisan luonnonpuisto on mukana Tervola-Muurola -suunnitelman tiedoissa. Pallas-Ounastunturin kansallispuisto ei ole mukana Muonion suunnitelman seuranta-tiedoissa.

Vanhat metsät								
Alueen nimi	Suunnitelman valmistumisvuosi	Vanhat metsät metsämaasta				Nykytilanne		
		Ikäraja	Tavoite-%	Lähtötil. ha	Lähtö-%	ha	%	Muutos %
Pokka-Pulju	1998	> 180	49	26 070	47,7	27 414	50,1	+2,5
Pomokaira-Kumput.	1999	> 180	13	15 077	21,0	14 697	20,5	-0,5
Etelä-Kittilä	1999	> 140	7	5 835	11,5	5 126	10,1	-1,4
Luoteis-Kittilä	2001	> 160	15	21 071	22,8	19 973	21,6	-1,2
Aalistunturi	1997	> 155	6	660	8,6	707	9,3	+0,6
Kolari	2000	> 140	10	14 921	19,9	13 920	18,6	-1,3
Muonio	2001	> 140	20	24 969	34,5	24 620	34,0	-0,5
Pello-Ylitornio	1999	> 140	8	11 591	16,3	11 040	15,5	-0,8
Kienaja	1998	> 160	6	1 913	8,9	1 868	8,7	-0,2
Saitta-Perntaus	1999	> 155	7	12 307	16,8	11 663	15,9	-0,9
Tervola-Muurola, Roi	2000	> 140	8	8 788	16,8	7 749	14,9	-2,0
Naarma-Misi	2000	> 140	ei tav.	5 980	8,5	5 524	7,9	-0,7
Marras-Norva	2001	> 140	7	10 892	15,9	9 299	13,5	-2,3
Vanttaus-Kuohunki	2001	> 140	6	4 546	10,5	3 898	9,0	-1,5
Tervola-Muurola, Ranua	2000	> 140	10	3 695	17,6	3 469	16,5	-1,1
Rosamo-Laukku	1998	> 160	13	1 286	7,3	1 418	8,1	+0,8
Posio	1999	> 140	ei tav.	27 000	39,6	25 138	36,8	-2,7
Ranua	1999	> 140	10	4 711	7,9	4 954	8,3	+0,4
Simo-Keminmaa	2001	> 140	10	4 285	10,0	4 346	10,1	+0,1
Yhteensä				202 285	19,6	193 513	18,7	-0,8

Uuden osa-aluejaon mukainen tilanne syyskuussa 2005. Vanhan metsän ikärajana kaikilla osa-alueilla on käytetty 140 vuotta.

	alle 140	140 ja yli	Osuus-%	Yhteensä	Tavoite-%
Pohjoisosa	314 578	145 635	31,6	460 213	22
Keskiosa	317 414	60 672	16,0	378 087	10
Eteläosa	167 232	26 588	13,7	193 819	11
Yhteensä	799 224	232 895	22,6	1 032 119	16

Pisa sekä Pallas ja Lemmenjoki Länsi-Lapin puoleisilta osiltaan mukana tiedoissa.

Lehtipuuvaltaiset metsät						
Alueen nimi	Tavoite-%	Lähtötilanne		Nykytilanne		Osuuden muutos-%
		ha	%	ha	%	
Pokka-Pulju	10	3 748	7,0	4 019	6,3	-0,7
Pomokaira-Kumput.	12	4 314	6,0	4 480	6,2	+0,2
Etelä-Kittilä	8	2 062	4,0	2 228	4,4	+0,4
Luoteis-Kittilä	10	7 248	8,0	6 774	6,6	-1,4
Aalistunturi	7	189	2,5	158	2,1	-0,4
Kolari	8	5 104	6,9	4 527	6,0	-0,9
Muonio	4	1 549	2,2	1 429	1,8	-0,2
Pello-Ylitornio	7	2 881	4,4	3 500	4,9	+0,5
Kienaja	10	1 075	5,1	995	4,6	-0,4
Saitta-Perntaus	tulee lisätä	1 736	2,4	1 750	2,4	0,0
Tervola-Muurola, Roi	8	3 278	6,3	3 153	6,0	-0,3
Naarma-Misi	ei tav.	781	1,0	460	1,1	+0,1
Marras-Norva	7	2 279	3,4	2 245	3,3	-0,1
Vanttaus-Kuohunki	8	2 777	6,4	2 759	6,3	-0,1
Tervola-Muurola, Ranua	13	2 086	9,9	2 624	12,6	+2,7
Rosamo-Laukku	5	322	1,9	304	1,7	-0,2
Posio	5	1 268	1,9	1 337	2,0	0,1
Ranua	6	2 593	4,4	2 578	4,3	-0,1
Simo-Keminmaa	15	5 395	12,8	5 452	12,6	+0,2
Yhteensä		50 645	4,9	50 772	4,9	0,0

Lehtipuuvaltaisten metsien osuusprosentti on laskettu tarkasteluhetken metsämaan kokonaispinta-alasta. Esim. Pokka-Puljun alueella lehtipuuvaltaisten metsien määrä on kyllä lisääntynyt, mutta osuus on pienentynyt, sillä metsämaan kokonaispinta-ala on lisääntynyt suhteessa enemmän.

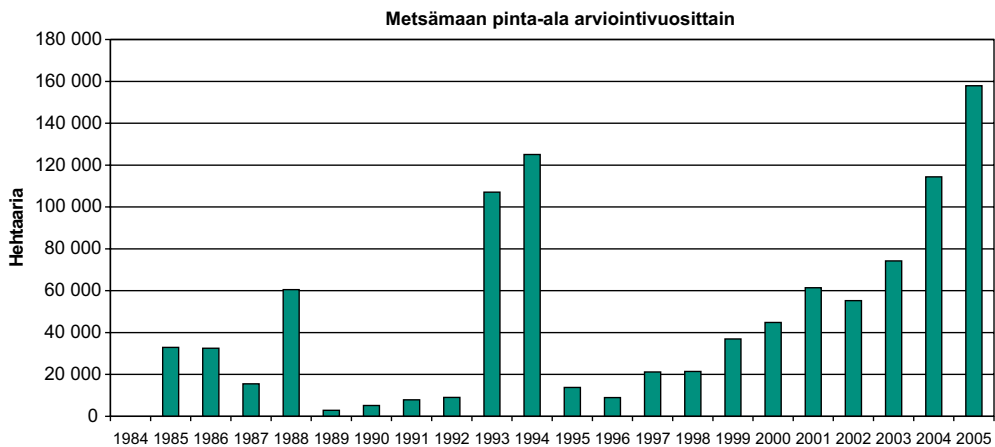
Uuden osa-aluejaon mukainen tilanne syyskuussa 2005.					
	Muut-puulaji-valtaisuudet	Lehtipuuvaltaiset	Osuus-%	Yhteensä	Tavoite-%
Pohjoisosa	436 102	24 111	5,2	460 213	8
Keskiosa	366 869	11 217	3,0	378 087	4
Eteläosa	178 376	15 443	8,0	193 819	9
Yhteensä	981 348	50 772	4,9	1 032 119	7

Pisa sekä Pallas ja Lemmenjoki Länsi-Lapin puoleisilta osiltaan mukana tiedoissa.

Kulotus									
Alueen nimi	Kulotustavoite vähintään ha/v	Toteutus, hehtaaria							Keskim. ha/v
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
Pokka-Pulju	15							20	3
Pomokaira-Kumput.	15	98		0	9	0		46	22
Etelä-Kittilä	kulotetaan	0		98	14	28		0	19
Luoteis-Kittilä	kulotetaan	0		53	0	0		0	8
Aalistunturi	7								0
Kolari	25	0		10	30	64		50	24
Muonio	15	80		26	0	7		0	15
Pello-Ylitornio	13	0		37	17	0		33	12
Kienaja	10	0		0	22	0		25	7
Saitta-Perttaus	10	7		27	0	0		0	5
Tervola-Muurola, Roi	10	9		28	3	0		0	6
Naarma-Misi	ei tav.								0
Marras-Norva	30	0		19	0	87		9	15
Vanttaus-Kuohunki	3	27		5	5	8		0	6
Tervola-Muurola,									
Ranua	3	0		9	0	7		8	3
Rosamo-Laukku	10								0
Posio	10	3		12	19	23		26	11
Ranua	3	35		31	0	0		28	9
Simo-Keminmaa	3	0		0	4	0		7	1
Yhteensä	183	260	0	357	124	225	0	253	166

4,5 % Marras-Norva -alueen uudistushakkuista vuosien 1999–2003 aikana on keskimäärin 30 ha /v.

Kuviotietojen maastotarkastusajankohta metsämaalla

Maastotarkastusten välillä puustotiedot päivitetään vuosittain Metsäntutkimuslaitoksen kasvumallien avulla.

Hakkuulaskelman kuvaus

Metsien kehityssennusteet laaditaan Metsäntutkimuslaitoksessa kehitetyllä MELA-laskentajärjestelmällä, joka on tarkoitettu suuralueiden pitkän ajan hakkuumahdollisuuksien selvittämiseen. Hakkuutietojen lisäksi järjestelmästä saadaan metsien rakenteen kehittymistä koskevaa tietoa.

MELAssa metsien kehittymistä kuvataan luonnonprosesseina ja metsänkäsittelytoimenpiteinä, jotka on mallitettu. Kullekin metsämaan kuviolle tuotetaan vaihtoehtoisia sallittuja käsittelypolkuja useiksi vuosikymmeniksi eteenpäin. Ekologiset ja muut metsien käyttöä ohjaavat tekijät otetaan laskelmissa huomioon mm. jakamalla metsät luonteensa mukaan käsittelyluokkiin. Järjestelmälle syötetään ohjeet siitä, miten kuhunkin kuvion käsittelypoluista valitaan se, joka yhdessä muille kuviolle valittujen polkujen kanssa parhaiten toteuttaa asetetut tavoitteet. Optimoinnissa laskelmalle asetetaan kestävyuden eri ulottuvuuksien toteutumista turvaavia rajoitteita.

Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelman vaihtoehtotarkastelun laskelmissa luotiin erot laskelmien välille siirtämällä metsiä käsittelyluokasta toiseen. Laskelmavaihtoehdosta riippui, mitä metsiä mihinkin luokkaan siirrettiin ja millä perustein.

Valitun strategian mukaisen laskelman kuvaus

Laskelman metsien käsittelyt perustuivat Metsähallituksen metsänhoidon ohjeisiin noudattaen Metsätalouden ympäristöoppaan suosituksia.

Laskelma laadittiin kaudelle 2006–2045.

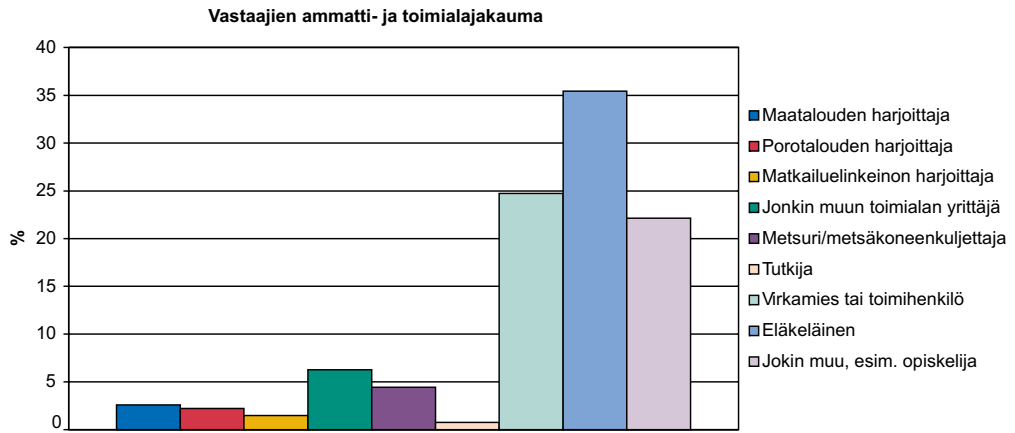
Laskelmassa maksimoitiin nettotulojen nykyarvoa 4 prosentin diskonttokorkokannalla. Laskelmassa käytettiin seuraavia rajoitteita:

- hakkuukertymä nousee tai pysyy samana
- tukkikertymä nousee tai pysyy samana
- nettotulot nousevat tai pysyvät samana
- talousmetsien tuottoarvon (4 %) on oltava laskelman lopussa suurempi kuin alussa
- harvennushakkuita ensimmäisellä 10-vuotiskaudella vähintään 7 000 ha/v
- uudistushakkuita ensimmäisellä 10-vuotiskaudella enintään 5 200 ha/v
- ekologisista osa-alueista keskiosalle asetettiin vanhojen metsien osuuden minimiksi 10,7 %. Muilla osa-alueilla ekologisten tavoitteiden saavuttaminen ei edellyttänyt laskentaa ohjaavien rajoitteiden asettamista.

Hakkuusuunnitteen herkkyys- ja riskianalyysi

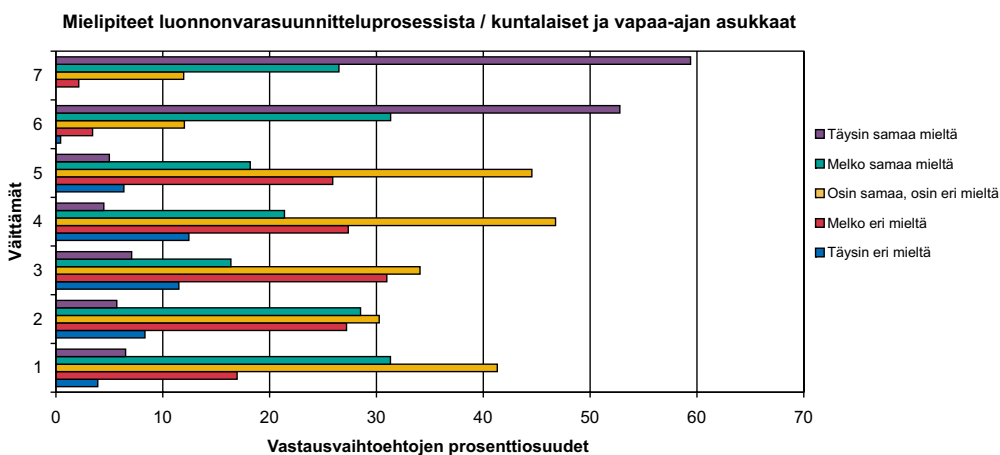
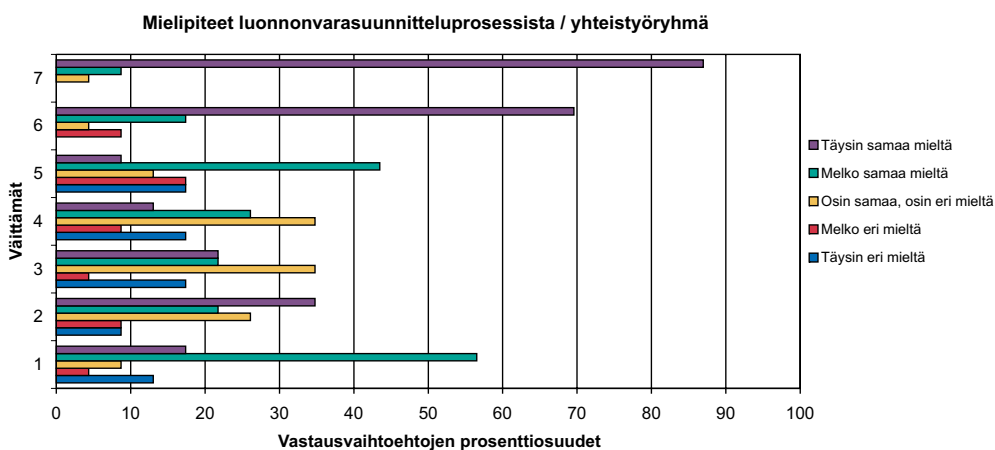
Laskelmat	Hakkuumäärä, 1000 m ³ /v			
	1. kausi	2. kausi	3. kausi	4. kausi
Suunnittelulaskelmat				
Nykytoiminta	794	962	1 284	1 652
Metsätalous	1 027	1 171	1 364	1 772
Porotalous I	780	943	1 256	1 623
Matkailu-virkistyskäyttö	788	962	1 285	1 631
Ekologisen verkoston kehittäminen	774	945	1 285	1 647
Porotalous II	669	807	1 187	1 436
Kasvatushakkuu	286	611	944	1 093
Linjausten jälkeinen tarkennettu laskelma				
"Lopullinen"	787	914	1 313	1 689
Herkkyys- ja riskianalyysi				
Suometsien kasvu 80 %	786	941	1 239	1 605
Suometsien kasvu 120 %	805	982	1 342	1 712
Metla (VMI9)	724	1 178	1 299	

Kuntalaiskyselyn tulokset

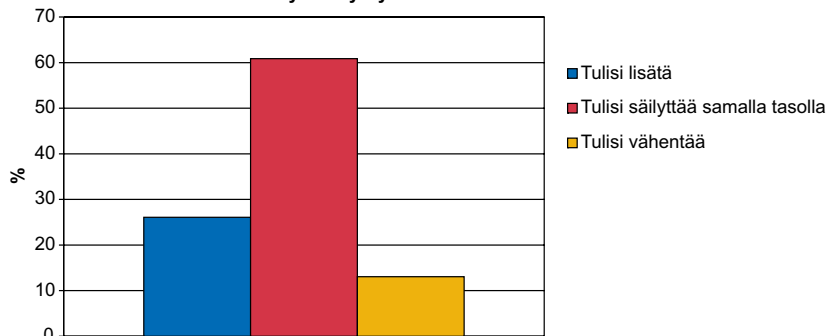

Mitä mieltä olette seuraavista Metsähallituksen Itä- ja Länsi-Lapin luonnonvarasuunnittelua koskevista väittämistä?

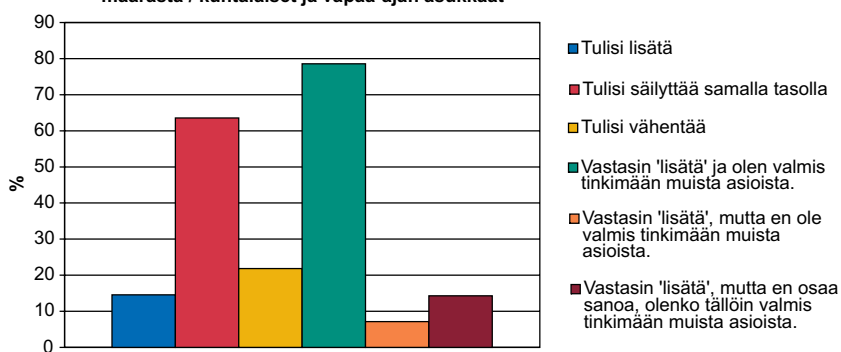
1. Metsähallitus on ottanut/ottaa suunnittelussaan huomioon kattavasti erilaiset alueiden käyttöä koskevat mielipiteet ja tavoitteet.
2. Metsähallitus on tiedottanut luonnonvarasuunnittelusta kattavasti.
3. Kansalaisilla on riittävät mahdollisuudet osallistua luonnonvarasuunnitelman laadintaan.
4. Luonnonvarasuunnitteluprosessi on demokraattinen.
5. Luonnonvarasuunnitteluprosessi on selkeä.
6. Kuntalaisille järjestetyt luonnonvarasuunnittelua koskevat keskustelutilaisuudet ovat välttämättömiä.
7. Keskustelu Metsähallituksen ja sen sidosryhmien välillä on välttämätöntä luonnonvarasuunnitelman laadinnassa.

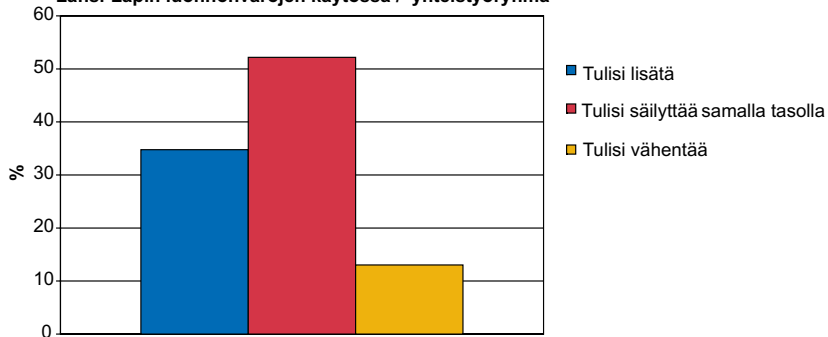
Kysymys Itä- ja Länsi-Lapin suojelualueiden määrästä / yhteistyöryhmä

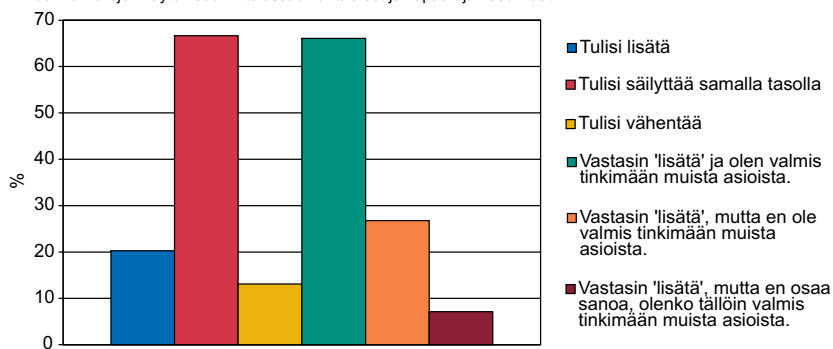
Kysymys Itä- ja Länsi-Lapin suojelualueiden määrästä / kuntalaiset ja vapaa-ajan asukkaat

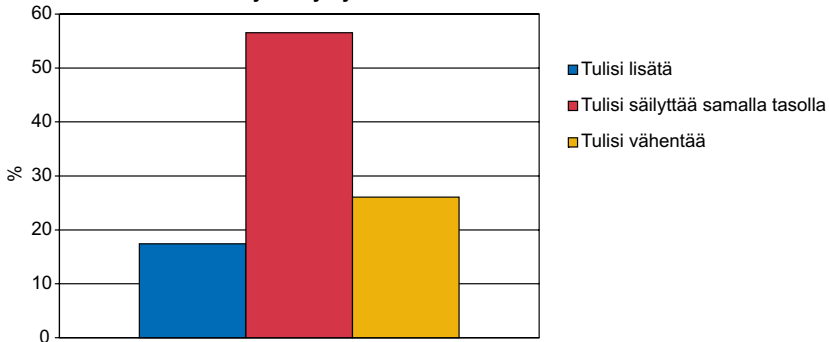
Kysymys porotalouden huomioimisesta Itä- ja Länsi-Lapin luonnonvarojen käytössä / yhteistyöryhmä

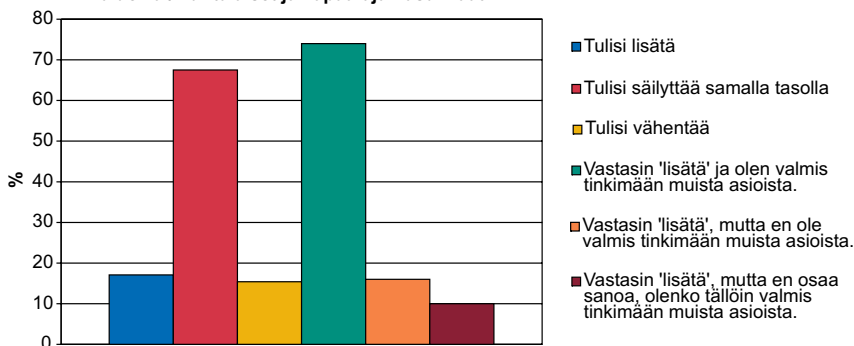
Kysymys porotalouden huomioon ottamisesta Itä- ja Länsi-Lapin luonnonvarojen käytön suunnittelussa / kuntalaiset ja vapaa-ajan asukkaat

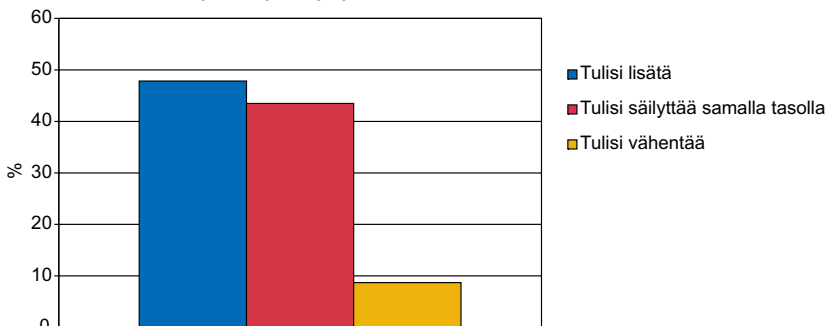
Kysymys hakkuiden määrästä Itä- ja Länsi-Lapin alueilla / yhteistyöryhmä

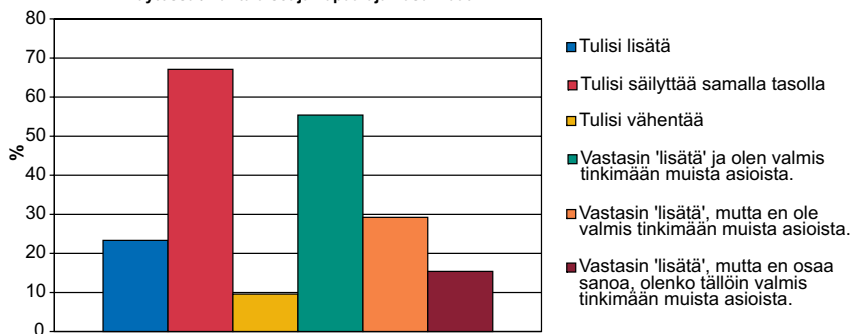
Kysymys hakkuiden määrästä Itä- ja Länsi-Lapin alueilla / kuntalaiset ja vapaa-ajan asukkaat

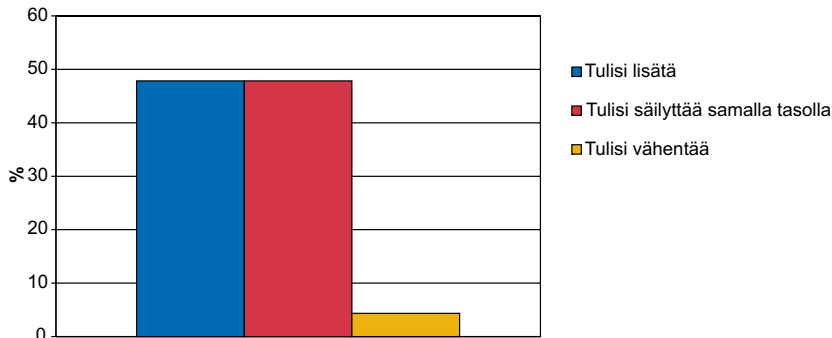
Kysymys monimuotoisuuden, maisemanäkökohtien ja riistatalouden huomioimisesta Itä- ja Länsi-Lapin luonnonvarojen käytössä / yhteistyöryhmä

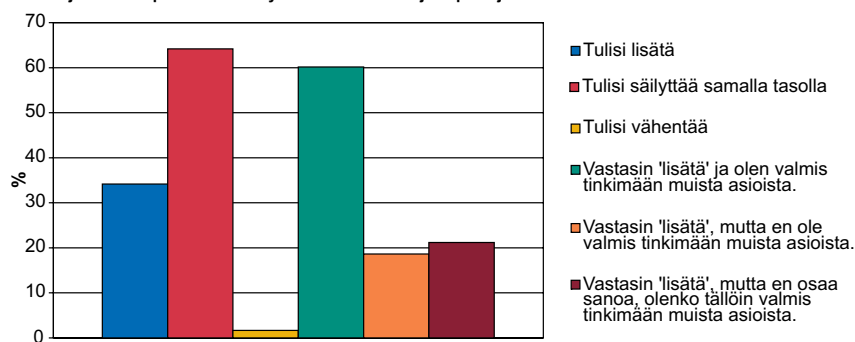
Kysymys monimuotoisuuden, maisemanäkökohtien ja riistatalouden huomioon ottamisesta Itä- ja Länsi-Lapin luonnonvarojen käytössä / kuntalaiset ja vapaa-ajan asukkaat

Kysymys marjastajien, sienestäjien ja metsästäjien huomioimisesta Itä- ja Länsi-Lapin alueiden käytössä / yhteistyöryhmä

Kysymys marjastajien, sienestäjien ja metsästäjien huomioimisesta Itä- ja Länsi-Lapin alueiden käytössä / kuntalaiset ja vapaa-ajan asukkaat

Enemmistöäänestyksellä saatu suunnitelma- vaihtoehtojen hyväksyttävyyssjärjestys:

Nykytoiminta tai
Luontomatkailu-virkistyskäyttövaihtoehto

Ekologisen verkoston kehittämismvaihtoehto

Porotalous I vaihtoehto

Metsätalousvaihtoehto

Porotalous II vaihtoehto

Kasvatushakkuuvaihtoehto

Borda Countilla¹ laskettu suunnitelma- vaihtoehtojen hyväksyttävyyssjärjestys:

Luontomatkailu-virkistyskäyttövaihtoehto

Nykytoimintavaihtoehto

Ekologisen verkoston kehittämismvaihtoehto

Porotalous I vaihtoehto

Metsätalousvaihtoehto

Porotalous II vaihtoehto

Kasvatushakkuuvaihtoehto

¹Borda Count-laskenta: 7 vaihtoehdon äänestyksessä 1. sija saa 6 pistettä, 2. sija 5 pistettä jne. Eri äänestäjien antamat pisteet kutakin vaihtoehtoa kohden lasketaan yhteen ja suurimman pistemäärän saanut on ensisijainen vaihtoehto.

Aikaisemmin ilmestyneet Metsähallituksen metsätalouden julkaisut

- Nro 1 Rissanen Kalervo 1996. Vesiensuojelu kunnostusojituksen ja maanmuokkauk-
stöiden yhteydessä 1995 – Länsi-Suomen ja Kainuun alueissa tehdyn selvityksen
loppuraportti. 26 s.
- Nro 2 Hokajärvi Taisto 1996. Sallan metsävaurioiden tervehdyttämislannoituskoelma. 27 s.
- Nro 3 Hallman Erkki, Hokkanen Marja, Juntunen Heikki, Korhonen Kirsi-Marja,
Raivio Suvi, Savela Outi, Siitonen Paula, Tolonen Arto & Vainio Matti 1996.
Alue-ekologinen suunnittelu. 59 s.
- Nro 4 Keto-Tokoi Petri, Korhonen Ilkka, Paavonen Ahti, Seppänen Jussi & Vesterinen
Pekka 1996. Kurun alue-ekologinen suunnitelma. 49 s.
- Nro 5 Kukko Timo 1996. Luonnonvarojen seuranta kestävän metsätalouden kuvaajana.
187 s.
- Nro 6 Loikkanen Teppo 1997. Kainuun metsäkysely 1996. 46 s.
- Nro 7 Karvonen Lauri, Huusko Mauri, Itkonen Pertti & Prokkola Antti 1997.
Aalistunturin alue-ekologinen suunnitelma. Suunnittelun periaatteet Metsähalli-
tuksen Länsi-Lapin alueella. 95 s.
- Nro 8 Hiltunen Veikko, Kytövuori Tapio, Siira Jorma, Jorri Eeva-Liisa, Leskinen
Aarne, Leskinen Jarmo, Meriruoko Ari, Santala Eija, Tolonen Arto & Tolonen
Jyrki 1997. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma. 76 s. + karttaliite.
- Nro 9 Korkalo Markku, Pouta Tapio, Valle Paulus, Kokkonen Pekka, Korpivuoma
Jukka, Itkonen Pertti & Ollila Tuomo 1997. Peurakairan alue-ekologinen suunni-
telma. 91 s.
- Nro 10 Hokajärvi Taisto (toim.) 1997. Metsänhoito-ohjeet. 58 s.
- Nro 11 Pykäläinen Jouni 1997. Päätösanalyysimenetelmä Metsähallituksen alueelliseen
luonnonvarasuunnitteluun. 33 s.
- Nro 12 Heinonen Petri, Hallila Heikki, Koivurinne Jorma, Oikarinen Aimo, Saarikoski
Pekka, Salmi Oiva, Soinne Hanna & Tanninen Timo 1997. Länsi-Suomen alueen
luonnonvarasuunnitelma. 111 s. + kartta.
- Nro 13 Rissanen Kalervo, Hirvonen Reijo, Mahosenaho Juhani & Ollila Heikki 1997.
Pyhännän alue-ekologinen suunnitelma. 71 s.
- Nro 14 Hokajärvi Taisto (toim.) 1998. Erikoispuulajien kasvatusta. 25 s.
- Nro 15 Koponen Matti, Sapattinen Auvo, Toivanen Alpo & Timonen Kalervo 1998. Ylä-
Keyrityn alue-ekologinen suunnitelma. 64 s.

- Nro 16 Kinnunen Ossi, Kokkonen Sakari, Kokkoniemi Tuomo, Korpivuoma Jukka, Murtoniemi Sakari, Sandström Olli & Soinne Hanna 1998. Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. 161 s. + liitekartta.
- Nro 17 Heinonen Petri 1998. Metsähallituksen alueellinen luonnonvarasuunnittelu. Prosessikuvaus. 42 s.
- Nro 18 Pitkänen Eija, Eisto Kaija, Toivanen Alpo, Kammonen Arto & Mustonen Seppo 1998. Valtimon alue-ekologinen suunnitelma. 66 s.
- Nro 19 Näpänkangas Jouni, Meriruoko Ari, Tolonen Arto, Vainio Matti, Jäntti Risto, Juntunen Heikki & Herttuainen Erkki 1998. Vuokin alue-ekologinen suunnitelma. 78 s.
- Nro 20 Helle Pekka, Lindén Harto, Aarnio Martti & Timonen Kalervo 1999. Metso ja Metsien käsittely. Tietoa käytännön metsätaloudelle. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos ja Metsähallitus. 25 s.
- Nro 21 Luhta Vesa 1999. Inarin havumetsävyöhyke, luonnonolot ja käyttö. 121 s.
- Nro 22 Sandström Olli, Vaara Ilkka, Kamula Pasi, Karvonen Lauri, Keränen Matti, Kokkonen Sakari, Murtoniemi Sakari, Partanen Tapani, Salmi Juha, Tormilainen Mikko & Vaara Marja 1999. Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelma, 220 s. + 2 liitekarttaa.
- Nro 23 Rissanen Kalervo 1999. Luonnonhoidon seuranta Metsähallituksessa 1994–1998. 43 s.
- Nro 24 Hokajärvi Taisto & Rissanen Kalervo 1999. Varttuneiden taimikoiden tila 1996 ja 1998. 30 s.
- Nro 25 Soikkeli Paavo 1999. Metsurityön ja metsäpalkkauksen kehittäminen. 40 s.
- Nro 26 Parikka Matti, Karila Hannu, Railo Airi, Pieniniemi Seija, Salmi Juha, Hytönen Mika, Joensuu Olavi & Rajasärkkä Ari 1999. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma. 123 s. + liitekartta.
- Nro 27 Eskelinen Terhi 2000. Männyn luontainen uudistaminen Länsi-Lapissa. 55 s.
- Nro 28 Högnäs Tore 2000. Kohti kumppanuutta metsäalan konetyö- ja kuljetusurakoinnissa. Vaihdantakustannusteoriaan perustuva tarkastelu. 143 s.
- Nro 29 Pitkänen Eija, Eisto Kaija, Toivanen Alpo, Kammonen Arto & Mustonen Seppo 2000. Landscape Ecological Plan for State-owned Forests in Valtimo. 50 p. and 3 maps.
- Nro 30 Stolt Elina (toim.) 2000. Ympäristö ja tutkimus Ylä-Lapissa 1990-luvulla. 182 s.
- Nro 31 Siitonen Paula, Tanskanen Antti & Lehtinen Antti 2000. Metsien monimuotoisuuden arviointi. Osa 3. Pisteytys- ja optimointijärjestelmä MoniWin ja MoniOpti. Metsähallitus. 123 s.
- Nro 32 Siitonen Paula, Tanskanen Antti & Lehtinen Antti 2000. Lahopuun määrä ja laatu Ilomantsin Koitajoella. 44 s.

- Nro 33 Laitinen Juha, Kemppe Eero, Pitkänen Eija, Herranen Riitta, Ikonen Matti, Lipponen Helga, Pirinen Tapani, Salmi Juha, Sundman Rainer, Tikkanen Veijo, Tuhkanainen Kyösti, Turunen Satu & Väisänen Jarmo 2000. Itä-Suomen luonnonvarasuunnitelma 91 s + liitekartta.
- Nro 34 Hannelius Simo 2000. Metsähallituksen metsätilakaupat 1998. Myyjän muotokuva, kauppahintojen ja tilan hankinnan kannattavuuden arviointia. 57 s.
- Nro 35 Heikkuri Pertti, Stolt Elina & Seipäjärvi Mauri 2000. Ivalon alue-ekologinen suunnitelma. 53 s + 13 liitekarttaa.
- Nro 36 Karvonen Lauri 2000. Guidelines for Landscape Ecological Planning. 47 s.
- Nro 37 Högnäs Tore 2000. Towards Supplier Partnerships in Timber Harvesting and Transportation. 45 p.
- Nro 38 Sandström Olli, Vaara Ilkka, Heikkuri Pertti, Jokinen Mikko, Kokkonen Tuomo, Liimatainen Jari, Loikkanen Teppo, Mela Matti, Osmonen Olli, Salmi Juha, Seppänen Markku, Siekkinen Ari, Sihvo Juha, Tolonen Jyrki, Tuohisaari Olavi, Tynys Tapio, Vaara Marja & Veijola Pertti 2000. Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 38. 246 s. + 2 liitekarttaa.
- Nro 39 Tore Högnäs 2001. A Comparison of Timber Haulage in Great Britain and Finland. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 39. 31 p.
- Nro 40 Karvonen Lauri, Eisto Kaija, Korhonen Kirsi-Marja & Minkkinen Ismo 2001. Alue-ekologinen suunnittelu Metsähallituksessa. Yhteenvetoraportti vuosilta 1996–2000. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 40. 128 s.
- Nro 41 Wallenius Pauli 2001. Osallistava strateginen suunnittelu julkisten luonnonvarojen hoidossa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 41. 346 s.
- Nro 42 Niemelä Juhani 2002. Männyn luontainen uudistaminen Savukoskella. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 42. 41 s.
- Nro 43 Erkkilä Jorma & Kurkela Marjo 2002. Metsähallituksen metsätalouden talous- ja työllisyysvaikutukset Ylä-Lapissa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 43. 33 s.
- Nro 44 Joensuu Jussi & Rissanen Kalervo 2002. Vanhojen uudisojitusten aiheuttamat vesistövaikutukset. Selvitys Metsähallituksen vuosina 1979–1980 ja 1989–1990 toteuttamista uudisojituksista. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 44. 76 s.
- Nro 45 Mattila Saija, Hallman Erkki, Hokajärvi Taisto, Leinonen Kari & Puttonen Pasi 2002. Koneellisten ensiharvennusten metsänhoidollinen tila. Kesän 2000 maasto-inventoinnin tulokset. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 45. 58 s.
- Nro 46 Pitkänen Eija 2003. Hanketason osallistava suunnittelu Metsähallituksessa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 46. 51 s.

- Nro 47 Asunta Anju, Hiltunen Veikko & Väisänen Merja 2004. Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelu. Suunnitteluohje. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 47. 72 s.
- Nro 48 Hannelius Simo, Koskinen Pasi & Lahtinen Lasse 2004. Metsähallituksen metsätalokaudat vuonna 2000. Metsäomaisuus kiinteistöarvioinnin kohteena. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 48. 66 s.
- Nro 49 Etula Henna 2004. Metsien virkistysarvon määrittäminen Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelussa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 49. 58 s.
- Nro 50 Hiltunen Veikko, Väisänen Merja 2004. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2002 - 2011. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 50. 81 s.
- Nro 51 Suikka Tuomas 2004. Metsätyön kehittämisen vaikutukset metsureiden työhön ja työssä viihtymiseen. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 51. 66 s.
- Nro 52 Korhonen Tarja, Leskinen Margit, Räisänen Heli, Väisänen Merja 2004. Kainuun metsäkysely 2003. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 52. 47 s.
- Nro 53 Huuskonen Saija, Hynynen Jari ja Ojansuu Risto 2004. Ensiharvennuksen toteutuksen vaikutus metsikön tuotukseen ja tuottoon. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 53. 58 s.
- Nro 54 Heinonen Petri, Kuokkanen Panu 2005. Talousmetsien luonnonhoitoprojekti - Loppuraportti. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 54. 53 s.
- Nro 55 Karvonen Lauri 2005. Alue-ekologisen tarkastelun perusteet. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 55. 68 s.
- Nro 56 Rantanen Tiia (toim.) 2006. Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2004-2013. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 56. 87 s.
- Nro 57 Sihvo Juha, Gröndahl Kimmo, Stolt Elina, Tuovinen Tarja, Salmi Juha 2006. Ylä-Lapin alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2006-2010. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 57. 175 s.

Luonnonvara- suunnittelu

Luonnonvarasuunnittelu on Metsähallituksen maa- ja vesialueiden käytön suunnittelua, jossa luonnonvarojen tarjoamia mahdollisuuksia ja niihin eri tahoilta kohdistuvia tarpeita sovitetaan yhteen toimivaksi kokonaisuudeksi.

METSÄHALLITUS

ISSN 1239-1670

ISBN-13: 978-952-446-533-5

SÄHKÖINEN ISBN-13: 978-952-466-534-2